האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
THE ISRAEL ACADEMY OF SCIENCES AND HUMANITIES

דין וחשבון שנתי **תשע"ו 2016–2015**

מוגש מטעם מועצת האקדמיה לאסיפה הכללית של האקדמיה לפי סעיף 11 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים תשכ"א–1961

פרופ' נילי כהן, נשיאת האקדמיה

עריכה: **אביטל בר**
עריכת לשון: **יהודית (דיתיק) ידלין**
עיצוב ועריכה גרפית: **סטודיו נאוי קצמן־כדורי**
סיוע בהפקה: **יעל קינר**
תצלומי בית האקדמיה: **אודי קצמן**
התצלומים הנוספים שבחוברת צולמו בידי:
ששון תירם, דנה בר־סימן־טוב, מיכל פתאל
כל זכויות התצלומים שייכות למחלקת קשרי ציבור באקדמיה.
דפוס: **רותם הפקות**

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
כיכר אלברט איינשטיין, ת"ד 4040, ירושלים 91040
טלפון 02-5676222, פקס 02-5666059
דואר אלקטרוני: avital@academy.ac.il
אתר האינטרנט: www.academy.ac.il

תוכן העניינים

מבוא 7

דבר הנשיאה 9
מועצת האקדמיה, מִנהל האקדמיה 11
ייסודה של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים 12
מטרות האקדמיה ותפקידיה 14
נושאי תפקידים בעבר ובהווה 15
חברי האקדמיה 16
רשימת מקבלי הפרסים וציוני הכבוד 36

1 דוח פעילות 39

1.1 קבלת חברים חדשים לאקדמיה 41
1.2 דיווח הפעילות השוטפת 41
1.3 ייעוץ והערכה לגורמי הממשל ולציבור בישראל 42
1.3.1 דוח מצב המדע בישראל 43
1.4 טיפוח הצעירים במדע 43
1.4.1 האקדמיה הצעירה הישראלית 43
1.4.2 תכנית קאוולי – Kavli Frontiers of Science 46
1.4.3 מרכז הקשר לחוקרים ישראלים בחו"ל 47
1.5 קידום תקשורת המדע בישראל 50
1.6 המארג - התכנית הלאומית להערכת מצב הטבע בישראל 52
1.7 היזמה למחקר יישומי בחינוך 52
1.8 תל"מ - הפורום לתשתיות לאומיות למחקר ולפיתוח 55
1.9 הקרן הלאומית למדע 56

2 פעילות החטיבה למדעי הטבע 59

2.1 קרינת סינכרוטרון 62

2.1.1 מתקן לקרינת סינכרוטרון במזרח התיכון – SESAME 63

2.2 פיזיקה של אנרגיות גבוהות – פעילות ישראל ב־CERN 66

2.3 פיזיקה גרעינית 70

2.4 אוספי הטבע הלאומיים למחקר 71

2.5 פורום מדעי הטבע 71

2.6 פאונה ופלורה של ארץ ישראל 73

2.7 ההרצאה השנתית על שם אלברט איינשטיין 73

3 פעילות החטיבה למדעי הרוח 75

3.1 מפעלים במימון האקדמיה 78

3.1.1 האונומסטיקון של ארץ ישראל 78

3.1.2 המפעל לחקר השירה והפיוט בגניזה על שם עזרא פליישר 79

3.2 מפעלים בתמיכת האקדמיה 80

3.2.1 המפעל המשותף עם MGH 80

3.2.2 מפעל המילון של הפרסית האמצעית 80

3.3 הסכם GISFOH 82

3.4 פורום צעירי מדעי הרוח והחברה 83

4 פעילות ההוצאה לאור 85

5 קשרים בין־לאומיים 91

5.1 קשרי מדע עם מדינות ועם אקדמיות למדעים 95

5.2 מפעלים אזוריים 104

5.3 קשרים עם מוסדות בין־לאומיים 107

6 מלגות ומענקים 113

6.1 תכנית מלגות אדמס 115
6.2 מלגות קרן פולקס בישראל 117
6.3 קרן בת־שבע דה רוטשילד 117

7 הרצאות, כינוסים ואירועים בבית האקדמיה 121

8 תקציב האקדמיה 132

9 ועדות האקדמיה 133

10 נציגי האקדמיה בגופים ובמוסדות 137

11 חברים שהלכו לעולמם 138

12 נספחים 146

12.1 חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים 146
12.2 תיקון 2 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים 147
12.3 תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים 148

מבוא

בתוכן:
בניין האקדמיה,
מכיוון גן המדע ופסל איינשטיין

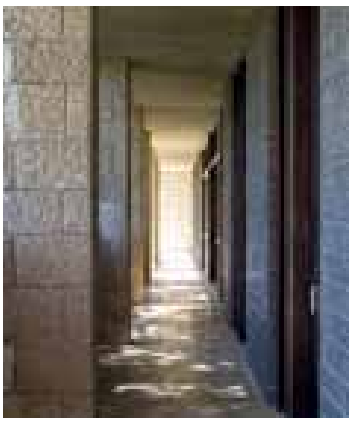

בשער פרק זה:
המסדרון החיצוני לבניין, על עמודי האבן שבו,
מכיוון גן המדע

דבר הנשיאה

פרופ' נילי כהן
נשיאת האקדמיה

ידידיי חברי האקדמיה,
קוראים נכבדים,

זהו הדוח הראשון שאני מתכבדת להגיש בתקופת כהונתי כנשיאת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

האקדמיה פועלת להגשמת הפעולות המוטלות עליה על פי חוק, כלומר טיפוח הפעילות המדעית בארץ, ייעוץ לממשלה בנושאים הקשורים למדע ולטכנולוגיה, קיום קשרי חוץ מדעיים עם ארגונים בין־לאומיים ועם גופים דומים בחו"ל, וכן הוצאה לאור של פרסומים, בעיקר בתחומים של מדעי הרוח. כל הפעילויות מפורטות בפרקי הדוח.

הפעילות באקדמיה ענפה, מורכבת ומגוונת, החל באיתור תחומי ידע חדשים, עבור דרך תמיכה בחוקרים צעירים ובכירים, כינוסים בין־לאומיים בתחומים שונים וקיום קשרים עם אקדמיות בחו"ל, וכלה בחשיפת האקדמיה לקהילה המדעית בארץ ובעולם ולציבור בכללותו.

אתייחס לכמה פעילויות המבליטות מעמדה של המערכת האקדמית בארץ ובעולם. כידוע, על האקדמיה להגיש מדי שלוש שנים דוח על מצב המדע בישראל לשר המדע ולכנסת. אנו שוקדים עתה על הגשתו של דוח מצב המדע השני, שעליו מופקד פרופ' רשף טנא. הדוח הסוקר את ההתפתחויות המדעיות מאז הגשת הדוח הקודם כולל המלצות מעשיות לקידום המחקר בארץ, ובהן הקמת קרן לתכנית חדשה לטיפוח מצוינות מדעית, המבוססת על מימון תחרותי של תשתיות מחקר ייחודיות במסגרת הקרן הלאומית למדע. הנושא של קידום מימון לציוד מחקר הוא מרכיב מרכזי בתכנית החומש של ות"ת, והצעתנו משתלבת בתכנית הכוללת.

מעמדה הבכיר של ישראל בקהילה המדעית העולמית הובלט השנה בסדרת כינוסים ואירועים שעמדו בסימן חמישים שנה ליחסים הדיפלומטיים עם גרמניה ואף בדוח מיוחד המוקדש לישראל והיוצא השנה לאור מטעם אונסק"ו שאת הכנתו יזמה פרופ' רות ארנון.

במסגרת תפקידנו בייעוץ לממשלה בתחומים הנוגעים לזיקה שבין מדע לממשל פנה השנה משרד המשפטים לאקדמיה לבחינת נושא פעילותה של רשות הפטנטים והשלכותיה הטכנולוגיות־משקיות. האקדמיה מינתה ועדה הבוחנת בימים אלה את הנושא, ובראשה עומד פרופ׳ יוסף קוסט.

ביזמת האקדמיה הצעירה הוקמה ועדה לגיבוש תכנית להבאת בתר־דוקטורנטים לארץ בחסות האקדמיה. התכנית מסתייעת במימון של יד הנדיב. בראש הוועדה עומד פרופ׳ איתמר וילנר.

רבים מאירועי האקדמיה פתוחים לציבור הרחב, לרבות סטודנטים ותלמידי תיכון. האקדמיה פתחה השנה שעריה בסדרת הרצאות שכותרתה ״הגירות״ (עורכיה הם פרופ׳ ידין דודאי, פרופ׳ אבנר הולצמן ופרופ׳ ישראל פינקלשטיין). נושאי הסדרה משתרעים על תחומים שונים במדעי הטבע, במדעי הרוח ובמדעי החברה. שילוב רב־תחומי כזה בא לביטוי בכינוס מדעי שהוקדש לזיכרון. בשנה הבאה נבליט את עושרו של הידע הרב־תחומי הן בהרצאות הכלליות לציבור הרחב שיוקדשו לנושא ״מהפכות״ הן ביום עיון בנושא ״שפות״.

האתגרים העומדים בפנינו מורכבים: עלינו לפעול לקידום המחקר המדעי בארץ ולהעלאת קרנו של המדע הישראלי בקהילייה הבין־לאומית. עוד עלינו להשקיע מאמץ בקידום מדעי הרוח. אלה נעשים במאמץ משותף של כולנו.

אני מבקשת להודות לחברי מועצת האקדמיה על שיתוף הפעולה המבורך, לצוות האקדמיה על מחויבותו המסורה, ולכם, חברי האקדמיה, על הפעילות, על הסיוע והתמיכה, על היזמות הברוכות ועל הידידות.

בברכה,

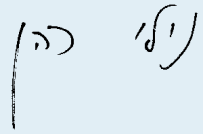

מועצת האקדמיה, מִנהל האקדמיה

פרופ' נילי כהן
הנשיאה

פרופ' דוד הראל
סגן הנשיאה

פרופ' איתמר וילנר
יו"ר החטיבה למדעי הטבע

פרופ' יוסף קפלן
יו"ר החטיבה למדעי הרוח

פרופ' רות ארנון
הנשיאה לשעבר

ד"ר מאיר צדוק
מנהל האקדמיה

טלי אמיר
מנהלת ההוצאה לאור

אביטל בר
הדוברת ומנהלת קשרי ציבור

גדי לוין
הסמנכ"ל לכספים ולמִנהל

בוב לפידות
ראש האגף לקשרים בין־לאומיים

גליה פינצי
רכזת החטיבה למדעי הרוח

ד"ר מני קירמה
רכז החטיבה למדעי הטבע

בת־שבע שור
מנהלת פרויקטים מיוחדים

ייסודה של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

בראשית שנות החמישים החלו לדון במשרד החינוך והתרבות על אפשרות הקמתן של שתי אקדמיות: האחת למדעי הרוח והאחרת למדעי הטבע. בשנת 1955 הוקמה ועדה בראשותו של שר החינוך, פרופ׳ בן־ציון דינור, ובהשתתפותם של אחדים מבכירי המדענים, והיא דנה בהצעות להקמת האקדמיות. הוועדה המליצה לפני הממשלה לפתוח בצעדים לקראת הקמתה של ״פרה־אקדמיה״. הממשלה קיבלה את ההצעה, אולם ההתנגדות שהתעוררה בכנסת הביאה לגניזתה. באותה השנה פנתה משפחת ון ליר לממשלת ישראל והציעה להקים בירושלים ״מרכז לקידום התרבות״, שישמש מקום מפגש לאנשי מדע, לאנשי רוח, להוגי דעות ולאנשי אמנות. ההצעה נדונה בממשלה בדצמבר 1955 ואושרה. בהחלטה נאמר ש״המרכז לקידום התרבות יאכסן את האקדמיה ללשון העברית ואת האקדמיות (העתידות לקום) למדעי רוח וטבע ולאמנויות״ ומטרתו תהיה ״ריכוז הישגי המחקר האקדמי הגבוה״. בעקבות ההחלטה הקצתה הממשלה את חלקת הקרקע שעליה עומדים היום האקדמיה למדעים ומכון ון ליר. ואולם, עקב ההסתייגויות שנתעוררו באותה התקופה מהקמת האקדמיה שינתה הממשלה את החלטתה, ובנוסח המתוקן של ההחלטה מ־8 במרס 1956 הושמט הסעיף הקובע כי המרכז יאכסן את האקדמיות הלאומיות.

על אף נסיגתה של הממשלה מהחלטתה הראשונה נמשכו המאמצים להקים את האקדמיה. בראש היוזמים עמד פרופ׳ אהרן קציר. הוא הציג לפני דוד בן־גוריון את תכניתו להקים שתי אקדמיות, שתפקידן יהיה בין השאר לרכז את הדגולים מקרב אנשי הרוח, המלומדים, המדענים והאמנים בישראל; להשתתף בתכנון המדעי־הלאומי של פיתוח הארץ; לייצג את ישראל בפורום של המדע הבין־לאומי; לקיים מגע מתמיד עם הגופים המקבילים בחוץ־לארץ; לקיים פעולות אחרות בעלות אופי אקדמי או חינוכי. דוד בן־גוריון נתן את ברכתו להצעה.

לאחר פגישת הכנה של פרופ׳ אהרן קציר עם רקטור האוניברסיטה העברית ונשיא הטכניון, שנדונו בה הצעותיו של קציר, זימן דוד בן־גוריון ב־28 בנובמבר 1957 דיון בפורום רחב כדי ללבן את הבעיות הכרוכות בייסוד האקדמיה. בדיון השתתפו גם שר החינוך והתרבות דאז זלמן ארן, לשעבר שר החינוך פרופ׳ בן־ציון דינור ופרופסורים מן המוסדות להשכלה גבוהה. הדיון נסב על אופייה של האקדמיה ועל תפקידיה, וגם הובאו נימוקים בעד ונגד הקמתה. בסיכום הדיון הוחלט על הקמת ועדה מכינה לקראת הקמת האקדמיה אף כי נשארו בעינם חילוקי הדעות וההיסוסים בקרב משתתפי הדיון באשר להקמתו של מוסד שהוא מעין אקדמיה.

ביוני 1958 נתמנתה ועדה שמתפקידה היה להציע רשימת מועמדים לוועדה המכינה. ועדה זו חרגה

מן התפקיד שהוטל עליה והכינה גם טיוטה של הצעת החלטה בדבר הקמת "בית ועד" או "אקדמיה". באוקטובר 1958 הגיש שר החינוך והתרבות את ההצעה לפני הממשלה, והיא אושרה ב־9 בנובמבר 1958. לפי ההצעה ייפתה הממשלה את כוחם של ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות למנות ועד מכין להקמת "בית ועד" (אקדמיה) למדעי הרוח והטבע, שישבו בו אנשי המדע הדגולים במדינה. ב־17 בדצמבר 1958 פנה דוד בן־גוריון אל אנשי המדע והרוח שהוועדה המליצה עליהם והזמינם לשמש חברים בוועדה המכינה להקמת האקדמיה.

אלה חברי הוועדה המכינה:
שאול אדלר, אריה דבורצקי, ברנרד צונדק, יואל רקח, אפרים א׳ אורבך, בן־ציון דינור, נפתלי ה׳ טור־סיני, ליאון מאיר, יעקב פולוצקי, נתן רוטנשטרייך, גרשם שלום, פרנץ אולנדורף, נתן רוזן, מרכוס רינר, יצחק ברנבלום, אהרן קציר
חברי כבוד: חנוך אלבק, מרטין בובר, יצחק פ׳ בער, שמואל ה׳ ברגמן, משה צ׳ סגל, יחזקאל קויפמן

מתפקידה של הוועדה המכינה היה לעבד תקנון ל"בית הוועד". ואמנם בישיבתה הראשונה של הוועדה, ב־6 בינואר 1959, נקבעה ועדה להצעת תקנון. הצעת התקנון עובדה בשישה חודשים, וב־12 ביולי 1959 אישרה אותה מליאת הוועדה המכינה. תקנון זה היה "תקנון האקדמיה הלאומית למדעים", והוא אושר בממשלה ב־13 בספטמבר 1959. כך נוסדה האקדמיה למעשה ונתאפשר לה להתחיל בפעילותה. ב־27 בדצמבר 1959 נתכנסה הוועדה המכינה בראשותו של מרטין בובר והכריזה על הקמת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. חבריה הראשונים היו חברי הוועדה המכינה.

ב־23 בפברואר 1960 התקיימה ישיבתה הראשונה של האסיפה הכללית של האקדמיה בהשתתפות ראש הממשלה דאז דוד בן־גוריון, והוא ישב בראשה. בישיבה נבחרו פרופ׳ מרטין בובר לנשיא האקדמיה ופרופ׳ אהרן קציר לסגן הנשיא.

עיגון מעמדה של האקדמיה הלאומית למדעים בחוק המדינה נעשה לאחר שוועדת השרים לענייני חקיקה הכינה בשיתוף עם חברי האקדמיה, אהרן קציר וגרשם שלום, הצעת חוק לאקדמיה. ב־14 ביוני 1961 אישרה הכנסת את "חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים תשכ"א–1961".

במרס 1962 נתפרסם ברשומות "תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים", לאחר שהאסיפה הכללית של האקדמיה אישרה אותו.

מטרות האקדמיה ותפקידיה

1. לרכז בתוכה כחברים מטובי אישי המדע תושבי ישראל;
2. לטפח ולקדם פעילות מדעית;
3. לייעץ לממשלה בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית;
4. לקיים מגע עם גופים מקבילים בחוץ לארץ;
5. לפעול בייצוג המדע הישראלי במוסדות ובכינוסים בין־לאומיים, מתוך תיאום עם מוסדות המדינה;
6. לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע;
7. לעסוק בכל פעילות אחרת שיש בה כדי לשמש את המטרות האמורות.

נושאי תפקידים בעבר ובהווה

נשיאי האקדמיה

פרופ' נילי כהן	–2015
פרופ' רות ארנון	2015–2010
פרופ' מנחם יערי	2010–2004
פרופ' יעקב זיו	2004–1995
פרופ' יהושע יורטנר	1995–1986
פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל	1986–1980
פרופ' אריה דבורצקי ז"ל	1980–1974
פרופ' גרשם שלום ז"ל	1974–1968
פרופ' אהרן קציר ז"ל	1968–1962
פרופ' מרטין בובר ז"ל	1962–1960

סגני נשיא

פרופ' דוד הראל	–2015
פרופ' ב"ז קדר	2015–2010
פרופ' רות ארנון	2010–2004
פרופ' חיים תדמור ז"ל	2004–1995
פרופ' מנחם יערי	1995–1994
פרופ' נתן רוטנשטרייך ז"ל	1993–1986
פרופ' יהושע יורטנר	1986–1980
פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל	1980–1974
פרופ' אריה דבורצקי ז"ל	1974–1968
פרופ' גרשם שלום ז"ל	1968–1962
פרופ' אהרן קציר ז"ל	1962–1960

יושבי ראש החטיבה למדעי הרוח

פרופ' יוסף קפלן	–2013
פרופ' יוחנן פרידמן	2013–2007
פרופ' ב"ז קדר	2007–2001
פרופ' שאול שקד	2001–1995
פרופ' יהושע בלאו	1995–1989
פרופ' אהרן ברק	1989–1986
פרופ' נתן רוטנשטרייך ז"ל	1986–1983
פרופ' דן פטינקין ז"ל	1983–1980
פרופ' נתן רוטנשטרייך ז"ל	1980–1974
פרופ' יהושע פראוור ז"ל	1974–1969
פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל	1969–1963
פרופ' גרשם שלום ז"ל	1962–1960

יושבי ראש החטיבה למדעי הטבע

פרופ' איתמר וילנר	–2013
פרופ' רפאל משולם	2013–2007
פרופ' אלכסנדר לויצקי	2007–2004
פרופ' דן שכטמן	2004–2001
פרופ' רות ארנון	2001–1995
פרופ' יעקב זיו	1995–1992
פרופ' יצחק שטיינברג	1992–1989
פרופ' ישראל דוסטרובסקי	1989–1986
פרופ' שמשון אברהם עמיצור ז"ל	1986–1980
פרופ' יגאל תלמי	1980–1974
פרופ' ארנסט דוד ברגמן ז"ל	1974–1968
פרופ' אריה דבורצקי ז"ל	1968–1963
פרופ' יואל רקח ז"ל	1963–1960

נשיאי האקדמיה מאז נוסדה (מימין לשמאל): פרופ' מרטין בובר ז"ל, פרופ' אהרן קציר ז"ל, פרופ' גרשם שלום ז"ל, פרופ' אריה דבורצקי ז"ל, פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל, פרופ' יהושע יורטנר, פרופ' יעקב זיו, פרופ' מנחם יערי, פרופ' רות ארנון, פרופ' נילי כהן

חברי האקדמיה

החטיבה למדעי הטבע

			שנת הבחירה
	אברמסקי, עודד	פרופסור לרפואה, נירולוגיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	תשס"ט/2009
	אגמון, שמואל	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ד/1964
	אהרונוב, יקיר	פרופסור לפיזיקה, אוניברסיטת תל־אביב	תש"ן/1990
	אהרוני, אמנון	פרופסור לפיזיקה, אוניברסיטת תל־אביב ואוניברסיטת בן־גוריון בנגב	תשע"ב/2012
	אולמן, שמעון	פרופסור למתמטיקה שימושית ולמדעי המחשב, מכון ויצמן למדע	תשע"א/2011

אורן, משה

פרופסור לביולוגיה מולקולרית,
מכון ויצמן למדע

תשס"ו/2006

אלון, נוגה

פרופסור למתמטיקה,
אוניברסיטת תל־אביב

תשנ"ז/1997

אמרי, יוסף

פרופסור לפיזיקה,
מכון ויצמן למדע

תשס"ב/2002

ארנון, רות

פרופסור לאימונולוגיה כימית,
מכון ויצמן למדע

תש"ן/1990

בן־אברהם, צבי

פרופסור לגאופיזיקה,
אוניברסיטת תל־אביב

תש"ס/2000

ברנשטיין, יוסף

פרופסור למתמטיקה,
אוניברסיטת תל־אביב

תשס"ב/2002

גולדוסר, שפרירה

פרופסור למתמטיקה ומדעי המחשב,
מכון ויצמן למדע

תשע"ו/2015

	גרונר, יורם	פרופסור לגנטיקה מולקולרית, מכון ויצמן למדע	תשנ"ט/1999
	גרינולד, עמירם	פרופסור לנירוביולוגיה, מכון ויצמן למדע	תשנ"ח/1998
	דגן, גדעון	פרופסור להידרולוגיה, אוניברסיטת תל־אביב	תשס"ו/2006
	דודאי, ידין	פרופסור לנירוביולוגיה, מכון ויצמן למדע	תשע"ה/2014
	הייבלום, מרדכי	פרופסור לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	תשס"ח/2008
	הראל, דוד	פרופסור למדעי המחשב, מכון ויצמן למדע	תש"ע/2010
	הרושובסקי, אהוד	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשס"ח/2008

הררי, חיים

פרופסור־מכון לפיזיקה,
מכון ויצמן למדע

תשל"ח/1978

הרשקו, אברהם

פרופסור־מחקר לביוכימיה,
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תש"ס/2000

וילנר, איתמר

פרופסור לכימיה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשס"ב/2002

וילצ'יק, מאיר

פרופסור לביופיזיקה,
מכון ויצמן למדע

תשמ"ח/1988

ויס, דניאל

פרופסור־מחקר להנדסת אווירונאוטיקה וחלל,
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תשע"ג/2013

זיו, יעקב

פרופסור־מחקר להנדסת חשמל,
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תשמ"א/1981

זילברברג, ירון

פרופסור במחלקה לפיזיקה של מערכות מורכבות,
מכון ויצמן למדע

תשע"ג/2013

זליגסון, אורי

פרופסור לרפואה, המטולוגיה,
המרכז הרפואי ע"ש שיבא ואוניברסיטת תל־אביב

תשס"א/2001

חת, אילן

פרופסור למיקרוביולוגיה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ח/1998

טנא, רשף

פרופסור לכימיה,
מכון ויצמן למדע

תשע"א/2011

יונת, עדה

פרופסור לביולוגיה מבנית,
מכון ויצמן למדע

תש"ס/2000

יורטנר, יהושע

פרופסור לכימיה,
אוניברסיטת תל־אביב

תשל"ג/1973

ירדן, יוסף

פרופסור לביולוגיה מולקולרית,
מכון ויצמן למדע

תשס"ז/2007

לובוצקי, אלכסנדר

פרופסור למתמטיקה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ה/2014

	לויה, יוסי	פרופסור לאקולוגיה, אוניברסיטת תל־אביב	תשס״ט/2009
	לוין, רפאל דוד	פרופסור לכימיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ״ב/1991
	לויצקי, אלכסנדר	פרופסור לכימיה ביולוגית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ״ט/1999
	לינדנשטראוס, אילון	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשע״ב/2012
	מילשטיין, דוד	פרופסור לכימיה אורגנית, מכון ויצמן למדע	תשע״ב/2012
	משולם, רפאל	פרופסור לכימיה תרופתית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ״ה/1994
	ניצן, אברהם	פרופסור לכימיה, אוניברסיטת תל־אביב	תשס״ט/2009

	סידר, חיים	פרופסור לביוכימיה וביולוגיה מולקולרית, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	תשס"ג/2003
	סלע, מיכאל	פרופסור־מכון לאימונולוגיה, מכון ויצמן למדע	תשל"א/1971
	פורסטנברג, הלל	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשל"ד/1974
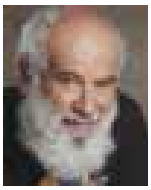	**פרוהמן, דב**	פרופסור לפיזיקה שימושית	תשנ"ב/1991
	צ'חנובר, אהרן	פרופסור־מחקר לביוכימיה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	תשס"ד/2004
	קוסט, יוסף	פרופסור להנדסה כימית, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב	תשע"ו/2015
	קמחי, עדי	פרופסור לגנטיקה מולקולרית, מכון ויצמן למדע	תשע"ו/2015

קשדן, דוד

פרופסור למתמטיקה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשס״ו/2006

קשת, אלי

פרופסור לביולוגיה מולקולרית,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע״ו/2015

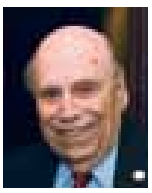

רבין, מיכאל

פרופסור למתמטיקה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשמ״ב/1982

רבל, מישל

פרופסור לגנטיקה מולקולרית,
מכון ויצמן למדע

תשס״ה/2005

רזין, אהרון

פרופסור לביוכימיה,
בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית
והדסה בירושלים

תשס״ח/2008

שגב, מרדכי

פרופסור־מחקר לפיזיקה,
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

תשע״א/2011

שטיינברג, יצחק צבי

פרופסור לכימיה פיזיקלית,
מכון ויצמן למדע

תשמ״ז/1987

	שילה, יוסף	פרופסור לגנטיקה מולקולרית, אוניברסיטת תל־אביב	תשס"ה/2005
	שכטמן, דן	פרופסור־מחקר להנדסת חומרים, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	תשנ"ו/1996
	שלח, שהרן	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"ח/1988
	שמאי, שלמה	פרופסור־מחקר בהנדסת חשמל, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	תשע"ב/2012
	שמיר, עדי	פרופסור למתמטיקה שימושית, מכון ויצמן למדע	תשנ"ח/1998
	תדמור, זאב	פרופסור־מחקר להנדסה כימית, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	תשמ"ד/1984
	תלמי, יגאל	פרופסור לפיזיקה גרעינית, מכון ויצמן למדע	תשכ"ג/1963

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
ACADEMIA SCIENTIARUM ISRAELITICA

החטיבה למדעי הרוח

	אבינרי, שלמה	פרופסור למדע המדינה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשע"ב/2012
	אומן, ישראל	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"ט/1989
	אידל, משה	פרופסור למחשבת ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשס"ו/2006
	איזק, בנימין	פרופסור להיסטוריה, אוניברסיטת תל־אביב	תשנ"ו/1996
	אנגלרד, יצחק	פרופסור למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ב/1992

	באואר, יהודה	פרופסור לחקר השואה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש״ס/2000
	בילו, יורם	פרופסור לפסיכולוגיה אנתרופולוגית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשע״ו/2015
	בירן, מיכל	פרופסור להיסטוריה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשע״ה/2014
	בית־אריה, מלאכי	פרופסור לקודיקולוגיה ופלאוגרפיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשס״ג/2003
	בלאו, יהושע	פרופסור לשפה וספרות ערבית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ״ח/1968
	בלידשטיין, יעקב	פרופסור למחשבת ישראל, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב	תשס״ז/2007
	בנימיני, יואב	פרופסור לסטטיסטיקה, אוניברסיטת תל־אביב	תשע״ו/2015

	בר־אשר, משה	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשע״ה/2014
	ברינקר, מנחם	פרופסור לספרות עברית ולפילוסופיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשס״ח/2008
	ברמן, רות	פרופסור לבלשנות, אוניברסיטת תל־אביב	תשע״ג/2013
	ברק, אהרן	פרופסור למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשל״ו/1975
	גביזון, רות	פרופסור למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשע״ו/2015
	גרוסמן, אברהם	פרופסור לתולדות עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ״ט/1999
	הולצמן, אבנר	פרופסור לספרות עברית, אוניברסיטת תל־אביב	תשע״ו/2015

	הלברטל, משה	פרופסור למחשבת ישראל ולפילוסופיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש״ע/2010
	הלפמן, אלחנן	פרופסור לכלכלה, אוניברסיטת תל־אביב	תשמ״ח/1988
	הנדלמן, דון	פרופסור לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ״ח/1998
	הרט, סרג׳יו	פרופסור לכלכלה ולמתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשס״ו/2006
	וולקוב, שולמית	פרופסור להיסטוריה, אוניברסיטת תל־אביב	תשס״ו/2006
	טוב, עמנואל	פרופסור למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשע״ב/2012
	טורניאנסקי, חוה	פרופסור לספרות יידיש, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשס״ז/2007

	יערי, מנחם	פרופסור לכלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ב/1991
	כהן, נילי	פרופסור למשפטים, אוניברסיטת תל־אביב	תשס"ד/2004
	מזר, עמיחי	פרופסור לארכאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשע"ב/2012
	מרגלית, אבישי	פרופסור לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשע"א/2011
	נאמן, נדב	פרופסור להיסטוריה של עם ישראל, אוניברסיטת תל־אביב	תשע"ב/2012
	נבו, רות	פרופסור לספרות אנגלית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"ו/1986
	נבון, דוד	פרופסור לפסיכולוגיה, אוניברסיטת חיפה	תשנ"ב/1992

	סטרומזה, גדליה	פרופסור למדע הדתות, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשס״ח/2008
	פורת, אריאל	פרופסור למשפטים, אוניברסיטת תל־אביב	תשע״ה/2014
	פינקלברג, מרגלית	פרופסור ללימודים קלאסיים, אוניברסיטת תל־אביב	תשס״ה/2005
	פינקלשטיין ישראל	פרופסור לארכאולוגיה, אוניברסיטת תל־אביב	תשע״ו/2015
	פרידמן, דניאל	פרופסור למשפטים, אוניברסיטת תל־אביב	תשנ״ה/1995
	פרידמן, יוחנן	פרופסור ללימודי האסלאם, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ״ט/1999
	פרידמן, מרדכי עקיבא	פרופסור לתלמוד, אוניברסיטת תל־אביב	תשס״א/2001

	קדר, בנימין זאב	פרופסור להיסטוריה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ח/1998
	קולברג, איתן	פרופסור לשפה וספרות ערבית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ג/1993
	קוריאט, אשר	פרופסור לפסיכולוגיה, אוניברסיטת חיפה	תשס"ב/2002
	קליין, יעקב	פרופסור לאשורולוגיה, אוניברסיטת בר־אילן	תשס"ה/2005
	קפלן, יוסף	פרופסור להיסטוריה ולהיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשס"ד/2004
	רובינשטיין, אריאל	פרופסור לכלכלה, אוניברסיטת תל־אביב	תשנ"ה/1995
	רמון־קינן, שלומית	פרופסור לספרות אנגלית והשוואתית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשע"ג/2013

	רק, יואל	פרופסור לאנטומיה ולאבולוציה, אוניברסיטת תל־אביב	תשס"ח/2008
	שולמן, דוד	פרופסור ללימודים הודיים, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"ח/1988
	שטרנהל, זאב	פרופסור למדע המדינה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ע/2010
	שילוני, בן־עמי	פרופסור להיסטוריה ותרבות של יפן, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשע"ב/2012
	שמיידלר, דוד	פרופסור לכלכלה, המרכז הבינתחומי הרצליה ואוניברסיטת תל־אביב	תשע"ג/2013
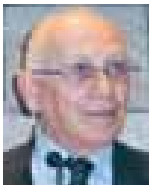	**שקד, שאול**	פרופסור ללימודים איראניים ולמדע הדתות, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"ו/1986
	ששה־הלוי, אריאל	פרופסור לבלשנות, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ס/2000

רשימת מקבלי הפרסים וציוני הכבוד בשנת תשע"ו

(לפי סדר האל"ף־בי"ת)

פרופ' שמעון אולמן

חבר חוץ של האקדמיה האמריקאית לאמנויות ולמדעים (American Academy of Arts and Sciences)

פרופ' ישראל אומן

תואר דוקטור לשם כבוד מאוניברסיטת בן־גוריון בנגב

פרופ' נוגה אלון

תואר דוקטור לשם כבוד מ־University of Waterloo, Ontario, Canada

---

פרופ' יוסף אמרי

פרס וולף בפיזיקה

פרופ' רות ארנון

תואר לשם כבוד מהמכון הטכנולוגי בחולון

חברה ב־European Academy of Sciences and Arts

פרופ' יהודה באואר

אות הצטיינות National Order of Merit מטעם ממשלת רומניה

פרופ' רות גביזון

עמית כבוד של האוניברסיטה הפתוחה

פרופ' שפרירה גולדוסר

מדליית Barnard College, ארצות הברית

תואר דוקטור לשם כבוד מאוניברסיטת חיפה

פרופ' אלחנן הלפמן

פרס Jean Jaques Laffont, מאוניברסיטת טולוז שבצרפת

פרופ' דוד הראל

עמית הארגון האירופי למדעי המחשב התאורטיים (EATCS)

פרופ' סרג'יו הרט

חבר חוץ של האקדמיה האמריקאית לאמנויות ולמדעים (American Academy of Arts and Sciences)

פרופ' דניאל ויס

פרס האגודה הבין־לאומית להנדסה ביונית (ISBE) לתרומה יוצאת דופן

פרופ' רשף טנא

פרס רוטשילד בפיזיקה ובכימיה

מדליית הזהב מטעם החברה הישראלית לכימיה

תואר פרופסור לשם כבוד למחקר מהאוניברסיטה הטכנית של טייוואן למדע וטכנולוגיה שבטאיפיי

פרופ' עדה יונת

מדליית הזהב מידי ראש ממשלת הודו

מדליית רנטגן, גרמניה

תוארי דוקטור לשם כבוד מאוניברסיטת דה־וולה שבגווטמלה; מאוניברסיטת צ'ילי;
מאוניברסיטת אורבינו באיטליה; מהאוניברסיטה הרפואית בניקוסייה שבקפריסין;
מאוניברסיטת מוסקבה ברוסיה; מהאוניברסיטה הרפואית בלודז' שבפולין;
מאוניברסיטת פורייה בגרנובל שבצרפת; מאוניברסיטת לה־סל במנילה שבפיליפינים

פרופ' יהושע יורטנר

חבר חוץ ב־Accademia Nazionale dei Lincei

פרופ' יוסי לויה

פרס א.מ.ת במדעים מדויקים, בחקר מדעי הסביבה

פרופ' חיים סידר

פרס בוני ציון במדע ורפואה מטעם נפש בנפש

פרופ' יוחנן פרידמן

פרס רוטשילד למדעי הרוח

פרס ישראל לחקר המזרח הקרוב

פרופ' מיכאל רבין

פרס ACM Dijkstra Prize במדעי המחשב, כהוקרה על תרומה חשובה
ומתמשכת בתאוריה ובפרקטיקה

עמית כבוד מטעם המרכז הבינתחומי הרצליה

פרופ' דוד שולמן

פרס ישראל בחקר מדע הדתות וחקר הפילוסופיה

פרופ' זאב שטרנהל

חבר חוץ של האקדמיה האמריקאית לאמנויות ולמדעים
(American Academy of Arts and Sciences)

פרופ' שלמה שמאי

פרס המאמר הטוב ביותר לשנת 2015 מטעם ה־European Commission FP7 Network
of Excellence in Wireless Communications (NEWCOM)

צוין ברשימת "The World's Most Influential Scientific Minds"
לשנת 2015 של Thomson Reuters

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
THE ISRAEL ACADEMY OF SCIENCES AND HUMANITIES

1 דוח פעילות

בשער פרק זה:
שער הכניסה לאקדמיה, מכיוון רחבת ון ליר

1 דוח פעילות

הפעילות השוטפת

1.1 < קבלת חברים חדשים לאקדמיה

פרופ' ישראל אומן (מימין) מברך על נרות חנוכה, ולשמאלו: פרופ' נילי כהן, פרופ' דוד הראל ופרופ' יוסף קפלן באסיפה הכללית הפתוחה בחנוכה תשע"ו.

האסיפה הכללית של האקדמיה בישיבתה מיום כ"ב בסיוון תשע"ה (9 ביוני 2015) בחרה תשעה חברים חדשים אל שורותיה, ואלה הם: **יואב בנימיני**, פרופסור בחוג לסטטיסטיקה ולחקר ביצועים באוניברסיטת תל־אביב; **יורם בילו**, פרופסור אמריטוס במחלקות לסוציולוגיה, אנתרופולוגיה ופסיכולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים; **ישראל פינקלשטיין**, פרופסור לארכאולוגיה ותרבויות המזרח הקדום באוניברסיטת תל־אביב; **רות גביזון**, פרופסור אמריטה בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים; **שפרירה גולדוסר**, פרופסור במדעי המחשב ומתמטיקה במכון ויצמן למדע; **אבנר הולצמן**, פרופסור לספרות עברית באוניברסיטת תל־אביב; **אלי קשת** פרופסור לביולוגיה מולקולרית באוניברסיטה העברית בירושלים; **עדי קמחי**, פרופסור לגנטיקה מולקולרית במכון ויצמן למדע; **יוסף קוסט**, פרופסור במחלקה להנדסה כימית באוניברסיטת בן־גוריון בנגב.

טקס קבלת החברים החדשים לאקדמיה והרצאות הבכורה שלהם היו בערב נר שלישי של חנוכה, כ"ו בכסלו, תשע"ו (8 בדצמבר 2015) בבית האקדמיה (ראו פירוט להלן בפרק "הרצאות, כינוסים ואירועים").

1.2 < דיווח פעילות שוטפת

האקדמיה למדעים פועלת פעילות שוטפת, בתוקף תפקידה על פי החוק, **לקידום הפעילות המדעית וטיפוחה**. בשנה זו נעשו פעולות חדשות ומתמשכות במסגרת מגוון תפקידיה של האקדמיה, ובהן **ייעוץ לממשל בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית**, סקירה מעת לעת של הפעילות המדעית בישראל בתחומים שונים והערכתה של פעילות זו (ראו פירוט להלן בסעיף 1.3).

עם השנים הלכה והתחזקה התחושה שיש צורך בבחינה ובהערכה מסודרות ושיטתיות של פעילות זו, שתיעשינה בעבודה מסודרת ועל סמך נתונים סדרתיים. האקדמיה יזמה, בשיתוף עם ועדות החינוך והמדע בכנסת ובסיוען, שינויים בחוק האקדמיה. השינוי בחוק אושר בכנסת ב־21 ביולי 2010 והטיל על האקדמיה להכין **דוח על מצב המדע** אחת לשלוש שנים. כמו כן החוק מסדיר את אפשרות פנייתם של משרדי ממשלה לאקדמיה לשם קבלת ייעוץ ומידע (ראו השינוי לחוק בנספח).

דוח מצב המדע בישראל הראשון הוגש בשנת תשע"ד, וכיום פועלת באקדמיה ועדה מלווה השוקדת על הכנת הדוח הבא (ראו פירוט להלן בסעיף 1.3.1).

במסגרת תפקידיה האחרים הוסיפה האקדמיה לפעול באלה: חיזוק **קשרי החוץ** של האקדמיה, טיפוח **הקשר עם אקדמאים צעירים בחו"ל** לקידום קליטתם בארץ, **פעילות החטיבות וההוצאה לאור** וכן בהעמקת הפעולות לקידום **הנחלתו והנגשתו של המדע לציבור** (ראו להלן בסעיף 1.5).

במאמציה לחיזוק וקידום **קשרי החוץ המדעיים** ממשיכה האקדמיה בפעולות משותפות עם מוסדות ההשכלה הגבוהה ל**קליטת סגל באוניברסיטאות** של מדענים ישראלים השוהים בחו"ל ולהבטחת קיומם וקידומם של קשרים שוטפים עם כמה מדינות מובילות, ובראשן ארצות הברית, גרמניה, אנגלייה, צרפת, סין והודו. השנה נערכו סדנאות דו־לאומיות משותפות במסגרת ההסכמים (ראו פירוט להלן בפרק "קשרים בין־לאומיים").

1.3 > ייעוץ והערכה לגורמי הממשל ולציבור בישראל

חוק האקדמיה, התשכ"א–1961 מונה עם תפקידיה של האקדמיה (בסעיף 2.3 לחוק): "לייעץ לממשלה בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית". בשנים האחרונות העמיקה האקדמיה פעילותה במתן ייעוץ לממשלה ולרשויות גם בתחומים האלה:

בתחום החינוך – היזמה למחקר יישומי בחינוך; בתחומי המו"פ והתעשייה – פורום תל"מ; בתחומי הסביבה – המארג; בתחומי ההשכלה הגבוהה והמחקר המדעי באוניברסיטאות – הוועדה לבדיקת תחום הארכאולוגיה והוועדה לבדיקת מיזם "אטלס", מצב אוספי הטבע, הפיזיקה ועוד.

יותר משליש מתקציבה הכולל של האקדמיה מוקדש כיום לפעילותה בתחום הייעוץ לחברה, לממשל ולמערכת ההשכלה הגבוהה.

במסגרת זו נעשו בשנים האחרונות פעולות סקירה והערכה בתחומים שונים, ובהם מדעי הטבע והחיים, מדעי הרוח, היסטוריה וארכֵאולוגיה. בימים אלה פועלת ועדה לבחינת תחום הפטנטים בישראל, על פי פנייה ממשרד המשפטים. בשנים האחרונות, בעקבות גילוי מאגרי הגז והנפט בארץ, הקימה האקדמיה ועדה מיוחדת לבחינת המחקר בתחומי הגז, הנפט ואזורי ה־EEZ, אשר הכינה המלצות לתכנית חירום אקדמית־לאומית. מסקנות הוועדה שאומצו באקדמיה התקבלו בגופים הרלוונטים, והן מיושמות כיום כחלק מתכנית לאומית רבת חשיבות.

השנה פעלו, ועודן פועלות, ועדות ייעוץ, הערכה ומעקב מטעם האקדמיה בתחומים האלה:

- הוועדה לבדיקת תחום מדע הדתות
- ועדה מלווה לדוח מצב המדע
- ועדה לאומית לבחינת הפעילות בפיזיקה גרעינית בישראל

על פעולת הוועדות השונות ומסקנותיהן ניתן לקרוא בפרקי החטיבה למדעי הטבע והחטיבה למדעי הרוח ובהמשך פרק זה; **את הדוחות המלאים של הוועדות שהוגשו ואושרו במועצת האקדמיה אפשר למצוא באתר האקדמיה, בחלונית: "דוחות האקדמיה".**

1.3.1 < דוח מצב המדע בישראל

כאמור, הדוח המקיף הראשון על מצב המדע בישראל הוכן והוגש על ידי האקדמיה בשנת תשע"ג–2013 בעקבות תיקון לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים (תיקון מס' 2), התש"ע–2010, שבו נתבקשה להגיש "סקירה תלת־שנתית על מצב המדע והמחקר בישראל בהשוואה למצב המדע והמחקר בעולם" (לשון החוק).
לצורך כך מינתה מועצת האקדמיה ועדה מלווה, שחבריה פועלים גם השנה לקראת הכנתו של הדוח הבא. הדוח יסקור את הישגי המדע הישראלי ואת הבעיות המאיימות על מערכת ההשכלה הגבוהה בארץ, ויציע המלצות להתוויית מדיניות המדע הלאומית.

1.4 < טיפוח הצעירים במדע

האקדמיה פועלת לקידום צעירים מצטיינים במערכת ההשכלה הגבוהה בכמה מסגרות, ובהן **האקדמיה הישראלית הצעירה, תכנית קאוולי** (Kavli Frontiers of Science) **ומיזם גיספ"ו** (German–Israeli Frontiers of the Humanities – GISFOH), פעילות קבוצות **פורום הצעירים, מלגות אדמס וקרן פולקס**. האקדמיה רואה חשיבות בהידוק הקשר עם דור המדענים הצעירים ועם המדענים לעתיד – תלמידי המחקר. היא ממשיכה לקיים את קבוצות פורום הצעירים במדעי הרוח והחברה, שבהן חברים חוקרים צעירים הנפגשים עם עמיתיהם מהאוניברסיטאות השונות בארץ, נועדים עם מדענים בעלי שם בתחומם מישראל ומחו"ל ומעלים סוגיות ובעיות הנוגעות להם ולתחומי מחקריהם. השנה השתתפו חברים מפורום הצעירים במדעי הרוח במיזם גיספ"ו, שבמסגרתו התקיים השנה כינוס רב־תחומי במדעי הרוח בגרמניה בהשתתפות קבוצות חוקרים צעירים – ישראלים וגרמנים (ראו פירוט להלן בפרק "הפעילות בחטיבה למדעי הרוח").
השנה המשיכו לפעול החוקרים הצעירים להפעלת תכנית קאוולי, לפי ההסכם שנחתם בשנה שעברה עם האקדמיה הלאומית האמריקאית למדעים (NAS), והתקיים הכינוס הבין־תחומי בפעם הראשונה בישראל בהשתתפות מדענים צעירים מתחומים שונים במדעי הטבע משתי המדינות (ראו פירוט להלן בפרק "קשרים בין־לאומיים" ובהמשך פרק זה).
כמו כן האקדמיה תומכת בתלמידי מחקר מצטיינים במדעי הטבע באמצעות מלגות קרן אדמס וקרן פולקס (ראו פירוט להלן בפרק "מלגות ומענקים"). האקדמיה פועלת לקידום יזמתה לכינון הקשר עם מדענים, חוקרים צעירים ותלמידי מחקר ישראלים בחו"ל באמצעות **מרכז הקשר** (ראו להלן בסעיף 1.4.3). גם האקדמיה הצעירה, שאותה הקימה האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים לפני כשנתיים, המשיכה השנה בפעילותה הנמרצת (ראו פירוט להלן).

1.4.1 < האקדמיה הצעירה הישראלית

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים הצטרפה למגמה עולמית והקימה בנובמבר 2012 את האקדמיה הצעירה הישראלית. האקדמיה הצעירה פועלת עצמאית, בגיבויה ובסיועה של האקדמיה הלאומית. את עשרים ושישה החברים הראשונים מינתה ועדה של האקדמיה הלאומית, ומאז נבחרים החברים החדשים בידי חברי האקדמיה הצעירה על פי תקנון מוסכם.

מפגש לקבלת חברים חדשים לאקדמיה הצעירה, 2015

חברי וחברות האקדמיה הצעירה הם אנשי ונשות מדע מצטיינים מהשורה הראשונה ובולטים בתחומם. יש שאיפה שבהרכב האקדמיה יהיו איזון דיסציפלינרי וייצוג הולם של האוכלוסייה והקהילייה המדעית בישראל, בכפוף לעקרון המצוינות כתנאי קובע. כהונת החברים והחברות היא לתקופה קצובה של ארבע שנים.

עם מטרותיה של האקדמיה הצעירה נמנות אלה: קידום הקשר בין המערכת האקדמית הישראלית לבין קובעי המדיניות ובין המערכת האקדמית לחברה, קידום מעמד המדען והמדענית הצעירים בישראל, קידום יכולות מדעיות והתמודדות עם סוגיות בעלות חשיבות לאומית ובין־לאומית.
ב־2015 בחרה האקדמיה הצעירה שבעה חוקרים חדשים: ד"ר ניסים אוטמזגין, פרופ' נעם אליעז, פרופ' ערן בוכבינדר, פרופ' נירית דודוביץ, פרופ' אודי זומר, פרופ' מונא חורי־כסאברי ופרופ' תמר ציגלר.

לאקדמיה הצעירה ועדות הפועלות בתחומים שונים:

> ועד מנהל הנבחר באסיפה הכללית והמורכב משלושה חברים מתחומי דעת שונים: פרופ' רון מילוא – יו"ר, פרופ' אלישבע באומגרטן ופרופ' מיכל פלדמן. עם תפקידי הוועדה נמנים אלה: עידוד יזמות ופעולות הנדרשות להשגת מטרות האקדמיה הצעירה; פיתוח תכנית אסטרטגית לאקדמיה הצעירה; יישום החלטותיה של האספה הכללית; ריכוז תכניות ופעילויות, אישורן ותקצובן; עמידה בקשר עם האקדמיה הלאומית למדעים.

> ועדה נוספת דנה בקידום מדעי הרוח מנקודת מבטם של חוקרים צעירים כדי לעסוק בסוגיות אלה: עתיד המחקר וההוראה של מדעי הרוח, כיווני מחקר בין־תחומיים, צרכים תקציביים ואפשרויות לקידום מדעי הרוח הן בתוך האוניברסיטאות והן בחברה. החברים בוועדה הם פרופ' ערן בוכבינדר – יו"ר, ד"ר שרון אהרונסון־להבי, פרופ' ניסים אוטמזגין, פרופ' אלישבע באומגרטן, פרופ' יונתן בן־דב, פרופ' עודד הוד, פרופ' תמר הרציג ופרופ' ישי רוזן־צבי.

> ועדת הכנסת עומדת בקשר עם ועדת המדע ועם ועדת החינוך בכנסת כדי לקדם את הקשר עם קובעי המדיניות. חברי הוועדה הם אלה: פרופ' דן אורון, פרופ' ליאת איילון, פרופ' יונינה אלדר, פרופ' עודד הוד, פרופ' מונא חורי־כסאברי, פרופ' אודי נקר, פרופ' דן פאר, פרופ' תמר ציגלר ופרופ' אורית קדר.

> ועדת גיוס משאבים – את פעילות האקדמיה הצעירה מתקצבת מדי שנה בשנה האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. כדי להגדיל את נפח הפעילות החליטה האקדמיה הצעירה להקים ועדה לגיוס משאבים, שתפקידה לפעול לאיתור ולגיוס מקורות מימון ומשאבים אחרים הדרושים לכלל פעולותיה של האקדמיה הצעירה. חברי הוועדה הם פרופ' אלישבע באומגרטן, פרופ' עודד הוד ופרופ' דן פאר.

36 חברי וחברות האקדמיה הצעירה הם אלה:

ד"ר **שרון אהרונסון־להבי**, המחלקה לספרות משווה, אוניברסיטת בר־אילן

ד"ר **ניסים אוטמזגין**, החוג ללימודי אסיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

פרופ' **דן אורון**, המחלקה לפיזיקה של מערכות מורכבות, מכון ויצמן למדע

פרופ' **ליאת איילון**, בית הספר לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת בר־אילן

פרופ' **יונינה אלדר**, הפקולטה להנדסת חשמל, הטכניון

פרופ' **נעם אליעז**, המחלקה למדע והנדסה של חומרים, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ' **אלישבע באומגרטן**, החוג להיסטוריה והחוג להיסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו, האוניברסיטה העברית בירושלים

פרופ' **ערן בוכבינדר**, המחלקה לפיזיקה כימית, מכון ויצמן למדע

ד"ר **יונתן בן־דב**, החוג למקרא, אוניברסיטת חיפה

פרופ' **אורן גזל־אייל**, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה

פרופ' **ליאור גפשטיין**, הפקולטה לרפואה, הטכניון, מרכז רפואי רמב"ם חיפה

ד"ר **נירית דודוביץ**, המחלקה לפיזיקה של מערכות מורכבות, מכון ויצמן למדע

פרופ' **עודד הוד**, בית הספר לכימיה, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ' **תמר הרציג**, החוג להיסטוריה, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ' **אודי זומר**, החוג למדע המדינה, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ' **מונא חורי־כסאברי**, בית הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית, האוניברסיטה העברית בירושלים

ד"ר **יעקוב חנא**, המחלקה לגנטיקה מולקולרית, מכון ויצמן למדע

פרופ' **יעל חנין**, בית הספר להנדסת חשמל, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ' **רועי ירושלמי**, המכון לכימיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

פרופ' **אריאל כנפו־נעם**, המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

פרופ' **טאלב מוקארי**, המחלקה לכימיה ומכון לננו–מדע וננוטכנולוגיה, אוניברסיטת בן־גוריון

פרופ' **רון מילוא**, המחלקה למדעי הצמח והסביבה, מכון ויצמן למדע

ד"ר **פאבל מצ'ייקו**, המחלקה למחשבת ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים

פרופ' **אהוד נקר**, ביה"ס לפיזיקה ואסטרונומיה ע"ש סקלר, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ' **ערן סגל**, המחלקה למדעי המחשב ומתמטיקה שימושית, מכון ויצמן למדע

פרופ' **דן פאר**, המחלקה לביולוגיה של התא ואימונולוגיה, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ' **טליה פישר**, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ' **מיכל פלדמן**, בית הספר למדעי המחשב, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ' **תמר ציגלר**, המחלקה למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים

פרופ' **אורית קדר**, המחלקה למדע המדינה, האוניברסיטה העברית בירושלים

פרופ' **ליאור קרוניק**, המחלקה לחקר חומרים ופני שטח, מכון ויצמן למדע

פרופ' **ישי רוזן־צבי**, החוג ללימוד התרבות העברית, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ' **מאיה שולדינר**, המחלקה לגנטיקה מולקולרית, מכון ויצמן למדע

פרופ' **רותם שורק**, המחלקה לגנטיקה מולקולרית, מכון ויצמן למדע

פרופ' **רודד שרן**, בית הספר למדעי המחשב, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ' **עידית תשובה**, המכון לכימיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

לאקדמיה הצעירה נציגות נכבדת גם ב־GYA (Global Young Academy). החברים והחברות בגוף חשוב זה הם פרופ׳ ליאת איילון, ד״ר שרון אהרונסון־להבי, פרופ׳ עודד הוד, פרופ׳ טליה פישר ופרופ׳ עידית תשובה. לאקדמיה הצעירה קשר אמיץ עם אקדמיות צעירות לאומיות ברחבי העולם, והיא שוקדת על בנייתם וביסוסם של שיתופי פעולה אמיצים.

עוד על אודות ״האקדמיה הישראלית הצעירה״ אפשר לקרוא באתר: www.young.academy.ac.il

1.4.2 < תכנית קאוולי – Kavli Frontiers of Science

תכנית קאוולי למדענים בחזית המדע מביאה לידי ביטוי את הקשר המיוחד בהסכם שיתוף הפעולה בין האקדמיה הישראלית לאקדמיה הלאומית האמריקאית למדעים (NAS). במסגרת התכנית מתקיימים כינוסים בין־תחומיים במדעי הטבע בהשתתפות מדענים צעירים מצטיינים משתי המדינות. הכינוס הראשון התקיים ביוני 2013 בארצות הברית. הכינוס השני התקיים בפברואר 2015 בירושלים. הכינוס השלישי עתיד להתקיים בפברואר 2017 בארצות הברית.

לכינוסי קאוולי, הנערכים בשיתוף בין האקדמיה האמריקאית ובין אקדמיות למדעים עמיתות בעולם, מבנה ייחודי: בכל מושב נישאות שלוש הרצאות – הרצאת מבוא ועוד שתי הרצאות בנושאים שונים – ולאחר מכן חלק ניכר מזמן המושב מוקדש לשאלות מהקהל. מכיוון שמדובר בכינוס בין־תחומי, על המרצים ועל השואלים להקפיד שלא להשתמש במונחים מקצועיים, ומטרת הרצאת המבוא היא להכיר לקהל תחום שאולי לא שמעו עליו מעולם. משתתפי הכינוסים זוכים לחשיפה לתחומים שלא היו נחשפים אליהם בדרך אחרת, ולעתים זוכים גם להזדמנויות לשיתופי פעולה. בארצות הברית, שם התכנית פועלת מאז 1989 בשיתוף עם מספר רב של מדינות, נוכחו שרבים מעמיתי קאוולי נבחרים עם הזמן להיות חברי אקדמיה, ולא מעט מהם הם זוכי פרס נובל.

מארגני כינוס קאוולי 2017 מישראל הם אלה:

פרופ׳ אהרן בלנק, כימיה, הטכניון

ד״ר לירן גורן, מדעי הגאולוגיה והסביבה, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

ד״ר אלה דניאל, חינוך, אוניברסיטת תל־אביב

פרופ׳ נתנאל לינדנר, פיזיקה, הטכניון

פרופ׳ רחלה פופובצר, הנדסה, אוניברסיטת בר־אילן

פרופ׳ תמר ציגלר, מתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים

ד״ר עדי שטרן, מיקרוביולוגיה מולקולרית וביוטכנולוגיה, אוניברסיטת תל־אביב

ד״ר אבי שרודר, הנדסה כימית, הטכניון

1.4.3 < מרכז הקשר לחוקרים ישראלים בחו"ל

מטרתו של מרכז הקשר היא לסייע למדענים ישראלים מכל תחומי המחקר האקדמי, ובכללם מדעי הרוח והחברה, בעיקר מחו"ל, למצוא משרה מתאימה בישראל. לשם כך קיבל עליו מרכז הקשר להביא את דאגות החוקרים לפני מקבלי ההחלטות. מאז הקמתו ביולי 2007 נקלטו בסיוע מרכז הקשר במשרות אקדמיות באוניברסיטאות המחקר בלבד קרוב ל־700 מדענים חוזרים, מרביתם מארצות הברית, מקנדה וממדינות אירופה. חוקרים נוספים נקלטו במכללות האקדמיות.

בסוף פברואר 2016 רשומים במאגר מרכז הקשר של האקדמיה 3,100 חוקרים ישראלים, מרביתם מועסקים בחו"ל ומעוניינים לשוב לישראל, ומקצתם רשומים במאגר לצורך המשך שמירה על קשר. החסמים והגורמים המעכבים העיקריים בדרך חזרה הם סגנון ההתנהלות השונה בישראל, החשש מהביורוקרטיה ומחוסר השקיפות בארץ והחשש שלא תימצא עבודה קבועה. חוסר הביטחון עולה ככל שמתארך הזמן בחו"ל. השמירה על קשר היא פעילות חשובה של מרכז הקשר, משום שהיא עוזרת במניעת נתק ומעניקה תחושת ביטחון כשזמן החזרה מגיע. במהדורה האחרונה של "איגרת" התפרסמה כתבה של אסף אוני על ארבעה חוקרים שחזרו בעזרת מרכז הקשר, ובה הם ציינו כמה חשובה בעיניהם השמירה על קשר באמצעות מרכז הקשר (ראו אסף אוני, "השבת מוחות", איגרת, 36 [תשע"ד], עמ' 59).

מקרב החוקרים הרשומים המבקשים לחזור לארץ שליש הם מתחומי מדעי החיים והרפואה, שליש מתחומי המדעים המדויקים וההנדסה ושליש מתחומי מדעי החברה והרוח. יש שחוזרים למשרה חלקית או זמנית או לבתר־דוקטורט שני או שלישי, אך גם לאלו שמקבלים משרה במסלול תקן המרכז הוא בבחינת רשת ביטחון, וחוקרים רבים נעזרים בו עד לקבלת קביעות. בהמשך הדרך רבים פונים לסיוע באיוש המעבדות החדשות שלהם ואף "עוברים צד" והופכים לאנשי הקשר של המוסדות עם מרכז הקשר (!)
מתוך 3,100 הרשומים במאגר 2,253 – כ־75% (!) – הם בעלי תואר דוקטור ו־669 הם דוקטורנטים, ושיעורם יחד הוא 94.4%. **זו העתודה של הסגל האקדמי במערכת המחקר בישראל.**

מרכז הקשר שולח לחוקרים הרשומים במאגר, לפי הדיסציפלינות המדעיות שלהם, מידע על משרות אקדמיות פתוחות בתחומם באוניברסיטאות, במכללות האקדמיות, במכוני המחקר ובמעבדות המחקר ובגופים ממשלתיים, עם פרטי התקשרות. בנוסף נשלח אליהם מידע כללי ושימושי. לחוקרים החוזרים לישראל שאין להם משרה מובטחת עוזר מרכז הקשר ליצור קשרים אישיים במוסדות שבהם הם מעוניינים לעבוד. במקרים רבים חברי האקדמיה, שהם בחירי החוקרים בישראל, מסייעים למרכז הקשר ביצירת קשרים אלו. לא אחת מסייע מרכז הקשר בהבאתם ארצה של חוקרים מן המאגר, בכיסוי הוצאות הנסיעה והשהות, לצורך השתתפות פעילה בכינוסים מדעיים בישראל, ובכך ניתנת להם ההזדמנות להיחשף מקצועית, ליצור קשרים ולהתראיין למשרות.

בשנים 2012 ו־2013 הזמינה שולה כוגן ז"ל, אלמנתו של חבר האקדמיה פרופ' אברהם כוגן ז"ל, על חשבונה כעשרה חוקרים צעירים לכינוס שנתי לזכרו של בעלה. היום רבים מהם בעלי משרות אקדמיות בישראל. בפברואר 2014 הביאה האקדמיה, במימון ות"ת, 20 חוקרים צעירים להשתתף בכינוס "אילנית" למדעי החיים, 15 מתוכם רשומים במאגר מרכז הקשר. 60 חוקרים השיבו לקול הקורא של מרכז הקשר, והאקדמיה הקימה ועדת בחירה שבחרה מתוכם 20 חוקרים למימון, והחזר ההוצאות נעשה בידי האקדמיה. מתוך ה־20 שהובאו, 10 כבר אוחזים במשרות אקדמיות באוניברסיטאות בישראל, ואחרים מנהלים משא ומתן על משרות אקדמיות שונות.

בכל שנה, בחופשת החורף בחו"ל, מגיעים חוקרים מחפשי עבודה כדי להתראיין למשרות בישראל. מרכז הקשר מנצל הזדמנות זו לקיים בבית האקדמיה בירושלים מפגשים של המדענים המבקשים לחזור לארץ עם נציגי המוסדות וגורמים אחרים המטפלים בהשבת אקדמאים, שאִתם מרכז הקשר משתף פעולה. הם מסבירים על הפעילות שלהם בהרצאות המשודרות בשידור חי לישראלים בכל העולם. ההרצאות נגישות לחוקרים במאגר, לצד המצגות המכילות מידע שימושי רב.

משתתפי רב השיח, מימין לשמאל: פרופ' מנחם בן־ששון, פרופ' אבי דומב, ד"ר נטע ליפמן, חיים רוסו, ד"ר כנרת סביצקי וד"ר מאיר צדוק, דצמבר 2015

בדצמבר 2015 התקיים כינוס שבו הצגנו אפשרויות לקליטה במחקר מדעי בישראל במבחר מסגרות: באוניברסיטאות, במכללות אקדמיות, במכוני מחקר שונים, במסגרות לאומיות וממשלתיות, בתעשייה ובסקטור הפרטי. את הכינוס פתחה נשיאת האקדמיה **פרופ' נילי כהן**. לאחר מכן הציגה **פרופ' יפה זילברשץ**, יו"ר ות"ת החדשה, את תכניותיה של ות"ת לשנים הבאות. המרצה האורח היה **פרופ' אמנון שעשוע**, חוקר וממציא MOBILEYE. את הכינוס חתם רב־שיח בהנחיית מנכ"ל האקדמיה **ד"ר מאיר צדוק** ובהשתתפות נשיא האוניברסיטה העברית **פרופ' מנחם בן־ששון**, נשיא עזריאלי – מכללה אקדמית להנדסה – **פרופ' אבי דומב**, מנכ"ל אל־אופ וסגן נשיא אלביט לשעבר, חבר המועצה הלאומית למחקר ופיתוח **חיים רוסו**, מנכ"לית BioLineRx, חברה לפיתוח תרופות, **ד"ר כנרת סביצקי** וסמנכ"לית האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה ולשעבר מנהלת "ממשק" (תכנית יישום מדע בממשל) **ד"ר נטע ליפמן**.

זה ארבע שנים שמתקיים יריד תעסוקה ייחודי ביום המפגש השנתי. השנה נרשמו יותר ממאתיים חוקרים לתור אחר משרות, וקורות החיים שלהם נשלחו לנציגי המוסדות. ביריד התעסוקה השנה, נוסף על 25 מוסדות וארגונים, השתתפו זו הפעם הראשונה עשר חברות היי־טק וביו־טק בולטות, ובהן מיקרוסופט, טבע, אינטל ועוד. ירידי התעסוקה עוזרים ב"שבירת הקרח" וביצירת קשרים ומקדמים הלכה למעשה את קליטתם מחדש של חוקרים ישראלים במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל.

חברי סגל ובתר־דוקטורים שנקלטו באוניברסיטאות בסיוע מרכז הקשר בשנים תשס"ח–תשע"ו

מוסד	סגל	בתר־דוקטורנטים	סה"כ
האוניברסיטה העברית בירושלים	90	88	178
אוניברסיטת בן־גוריון בנגב	63	41	104
מכון ויצמן למדע	44	57	101
אוניברסיטת תל־אביב	73	20	93
הטכניון	53	22	75
אוניברסיטת חיפה	35	12	47
אוניברסיטת בר־אילן*	44	–	44
אוניברסיטת אריאל	18	2	20
האוניברסיטה הפתוחה	9	4	13
סה"כ	**429**	**246**	**675**

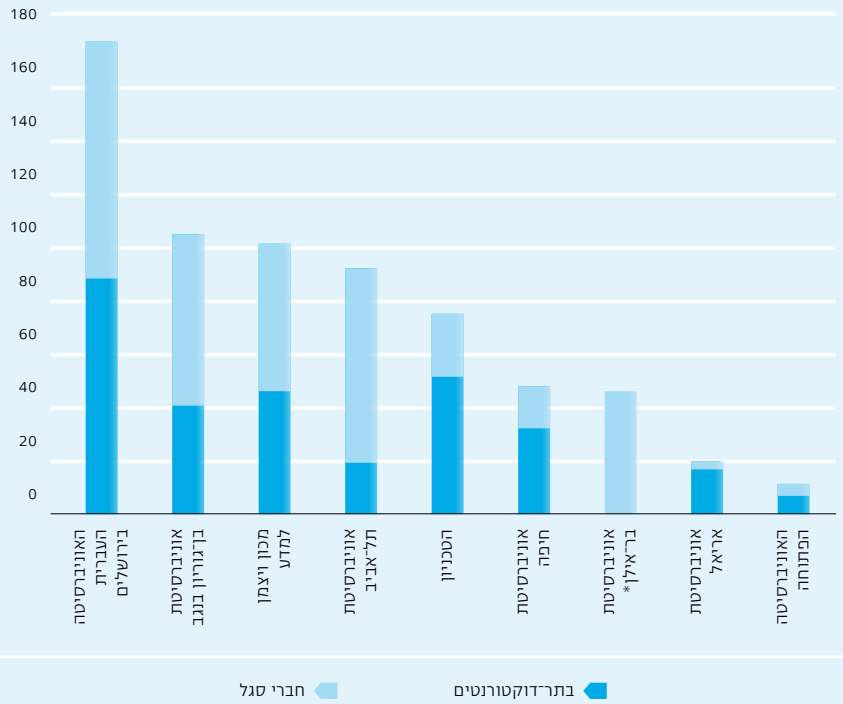

* לא כולל בתר־דוקטורים אוניברסיטת בר־אילן

1.5 > קידום תקשורת המדע בישראל

האקדמיה נרתמה לקידום התחום מתוך הכרה בחשיבותם של הנגשת המדע לחברה ופיתוח תקשורת המדע בישראל. האקדמיה מובילה פעילות זו במישור הארגוני, המעשי והמחקרי.

אמצעי התקשורת – המסורתיים והחדשים – הם מקור המידע העיקרי של הציבור הרחב בנושאי מדע וטכנולוגיה, אלא שסיקור נושאים אלו בתקשורת הישראלית טעון שיפור הן מבחינת כמותו והן מבחינת איכותו. נוכחותו של שיח נסמך־מדע בציבור הישראלי חשובה לקבלת החלטות מושכלות במישור האישי והלאומי, ולגיוס הדור הבא של המדענים הישראלים.

האקדמיה סבורה כי מעורבות זו אינה רק חלק משליחותם של אנשי המדע אלא גם צורך חיוני של המערכת האקדמית עצמה, שתיטיב לתפקד בסביבה ציבורית אוהדת שבה פֵּרות המדע מונגשים לציבור הרחב, השותף גם הוא בהשקעה ליצירתם.

ואלה מן הפעולות שלהן שותפה האקדמיה:

- **מיסוד "פורום האקדמיה לתקשורת המדע בישראל"** – כדי לחזק את פעילות האקדמיה לקידום התחום הוקם הפורום. בראשו עומד פרופ׳ דן שכטמן, ואת פעילותו מרכזות פרופ׳־משנה אילת ברעם־צברי ואביטל בר (ראו את רשימת חברי הפורום להלן בפרק "ועדות האקדמיה"). בפורום משתתפים אנשים ונשים שהנושא קרוב ללבם, והם באים מן המערכת האקדמית, מהתקשורת המסורתית ומהמדיה החדשה ומארגוני המדע הלא פורמליים. מטרתו ליצור שיח על אפשרויות לקידום התחום ולסמן פעולות נבחרות שבהן האקדמיה יכולה לתרום, בסיוע חברי הפורום.
- **סדרת כינוסי תקשורת המדע בישראל** – סדרת כינוסי תקשורת המדע בישראל, מיזמת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים והמחלקה להוראת המדעים והטכנולוגיה בטכניון, נועדה לבחון את מקומו של המדע בשיח הציבורי בארץ ולהפגיש כתבי מדע, עורכים בכירים, בלוגרים, דוברי מוסדות אקדמיים ואנשי יחסי ציבור עם מדענים וחוקרי תקשורת, קובעי מדיניות בממסד האקדמי ואנשי חינוך מדעי במסגרות פורמליות ולא פורמליות. הכינוסים יוצרים קהיליית פעילים וחוקרים בתחום תקשורת המדע.

  ששת הכינוסים הראשונים התקיימו בהצלחה בטכניון, באוניברסיטת תל־אביב, במכון דוידסון שבמכון ויצמן ובבית האקדמיה. מבנה הכינוסים הוא ייחודי, ומלבד הרצאות ומושבים (פאנלים) רבי־שיח מונחים הוא כולל סדנאות / כיתות אמן מעשיות ייחודיות בכתיבה וביצירה תקשורתית־מדעית לכתבים ולמדענים ישראלים.
- **פעילות הסברה לעבודה המדעית הישראלית של הפיזיקאים ב־CERN** – כחלק מפעילות האקדמיה, באמצעות הוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות במאיץ החלקיקים האירופי ב־CERN, מייצגת דוברת האקדמיה את ישראל ואת קבוצת המדענים הפועלת במתקן בפורום בין־לאומי לענייני תקשורת: EPPCN (European Particle Physics Communication Network) של המדינות השותפות ב־CERN. ישראל, כחברה מלאה במרכז, שותפה במגוון פעילויות. האקדמיה, ועמה גופים אחרים בארץ, משתתפת בתכנון ובקידום של פעילות ציבורית, חינוכית ותקשורתית בין־לאומית משותפת של המדינות החברות. לתמיכה בפעילות זו כונסה באקדמיה ועדת המשנה (לוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות) לקידום הפעילות הציבורית והתקשורתית של CERN בישראל (ראו פרטים להלן בפרק "ועדות האקדמיה" ובסעיף 2.2).

  האקדמיה עושה גם להסברת פעילותה ושותפותה במתקן ב־SESAME בירדן (ראו פירוט להלן בסעיף 2.1.1).

> **משלחת כתבי מדע מגרמניה בארץ** – בהמשך ליזמתה המוצלחת של האקדמיה להביא משלחת כתבים ועורכי מדע מרחבי העולם בנובמבר 2013, יזם ראש תא כתבי המדע בגרמניה (WPK) משלחת של 26 עורכים ועיתונאי מדע מגרמניה לביקור ראשון בארץ שהתקיים בנובמבר 2015. האקדמיה, בשיתוף עם מועדון העיתונות הבין־לאומי בירושלים (JPC) ומשכנות שאננים, סייעה למשלחת הגרמנית להיפגש עם חוקרים ישראלים, ובהם מדענים בכירים, לרבות חברי האקדמיה פרופ׳ מוטי הייבלום ופרופ׳ עדה יונת. משלחת הכתבים ביקרה באוניברסיטאות ובמעבדות, ערכה סיורים ארכאולוגיים ברחבי הארץ בהדרכת חוקרים במערת מנות, בעמק החולה, בים המלח, בארכיון איינשטיין ועוד.

משלחת העיתונאים מגרמניה בסיור באזור עין גדי, נובמבר 2015

לקראת סיום ביקורה של המשלחת ערכו האקדמיה ומועדון העיתונות קבלת פנים חגיגית בהשתתפות סגן נשיאת האקדמיה פרופ׳ דוד הראל. במסגרת זו נערך מושב מיוחד בנושא יחסי ישראל–גרמניה בהנחיית ד״ר דוד ויצטום ובהשתתפות פרופ׳ משה צימרמן מהאוניברסיטה העברית בירושלים ושמואל רבל, מנהל המחלקה לארגונים אירופיים במשרד החוץ.

> **ביקור משלחת ישראלית של תקשורת המדע בבריטניה** – משלחת מקצועית ישראלית–צ׳כית בת כ־20 משתתפים, שעם חבריה נמנו מנהליהם וראשיהם של מוזאוני מדע, מרכזי חינוך והנגשת מדע, מדענים ועיתונאים ישראלים וצ׳כים – נועדה בפברואר 2016 עם עשרות אנשי מקצוע בסיור לימודי מיוחד בלונדון. המשלחת, שאותה ארגנה המועצה הבריטית בשיתוף עם האקדמיה, פגשה בראשיהם ובנציגיהם של ארגונים אשר חרטו על דגלם את קידום תקשורת המדע כחלק אינטגרלי מעשייתם.

משלחות תקשורת המדע מישראל ומצ׳כיה בסיורן בלונדון, פברואר 2016

בביקור נכללו ארגונים מקצועיים וגופים מממנים העוסקים במדיניות מדע, ובהם The Royal Society ,British Science Association וכן הקרן המרכזית בתחום: The Wellcome Trust. כמו כן נפגשו חברי המשלחת עם נציגי ארגונים ממשלתיים, סיירו במוזאונים ובמרכזי מדע ונועדו עם אנשי מקצוע. עוד נפגשו עם נציגי ארגוני תקשורת ומוסדות אקדמיים המתמחים בתחום תקשורת והנגשת המדע. בראש המשלחת הישראלית עמדו מטעם האקדמיה סגן הנשיאה פרופ׳ דוד הראל והדוברת אביטל בר, שסיכמו עם המשתתפים הישראלים יחד את הביקור באמרם שבבריטניה מתקבלת תמונה ברורה של סקטור פעיל, מוערך ומתוקצב, הנסמך על מסורת בת מאות שנים של שיתוף הציבור (Public Engagement) ומעורבות יצירתית וענפה בדרכים שונות להנגשת המדע – Public Understanding of Science.

האקדמיה רואה כאמור את מקומה כמובילה ומסייעת לחיזוק הפעילות הלאומית בתחום תקשורת המדע בארץ, בתיאום עם הגופים העוסקים בעשייה זו בישראל ובשיתוף עמם.

1.6 > המארג – התכנית להערכת מצב הטבע בישראל

המארג, שפעל כשותפות של ארגונים ומדענים, החל לפעול בחסות האקדמיה בשנת 2011 כדי לקדם ניהול מבוסס־מדע של שטחים פתוחים ומשאבי טבע, לרווחת האדם ולקיימות ארוכת טווח של הטבע בישראל.

במארג שותפים גופים האמונים על ניהול השטחים הפתוחים בישראל: המשרד להגנת הסביבה, קרן קיימת לישראל ורשות הטבע והגנים. באמצעות המארג יכולים גופים אלה לשתף פעולה מתוך ראייה אינטגרטיבית של מצב הטבע והשטחים הפתוחים בישראל.

גופים נוספים תומכים בפעילות המארג: תכנית מורשת במשרד ראש הממשלה, משרד החקלאות ופיתוח הכפר וקרן פרטית. למארג ועדת היגוי שמינתה נשיאת האקדמיה, ובראשה עומד **פרופ׳ יוסי לויה**.

המארג סיים בשנה זו את פעילותו במסגרת האקדמיה ועבר לפעול באוניברסיטת תל־אביב.

פרטים נוספים ניתן למצוא באתר המארג: www.hamaarag.org.il

1.7 > היזמה למחקר יישומי בחינוך

היזמה למחקר יישומי בחינוך נענתה גם בשנה החולפת לפניות של גורמים שונים בעולם החינוך והקימה ועדות וצוותים של מומחים מתנדבים, שנדרשו לסוגיות חינוכיות המעסיקות מקבלי ההחלטות ומעצבי מדיניות בחינוך.

בשנה האחרונה התהדק שיתוף הפעולה בין היזמה ובין גופים השותפים לפעילותה מבחינה תוכנית ומסייעים לה מעת לעת ברוח ובחומר. קשרים אמיצים קיימים זה שנים בין משרד החינוך, על אגפיו השונים, ובין הוועדות והצוותים שמכוננת היזמה במענה לפניות המשרד וצרכיו. גם קשרינו עם יד הנדיב, הקיימים מאז נהגה רעיון היזמה, ממשיכים להיות לנו מקור השראה וסיפוק. בשנה החולפת זכינו לשיתוף פעולה עם קרן ספנסר (Spencer Foundation) ועם מרכז המחקר והמידע של הכנסת. לשמחתנו גם הקשר עם האקדמיה הלאומית למדעים, שהיזמה היא חלק ממנה, ממשיך להתנהל בטוב.

במהלך השנה נשלמה פעילות בנושא **החינוך הבלתי פורמלי** (יו״ר: **פרופ׳ שלמה רומי** מאוניברסיטת בר־אילן; מרכזת מטעם היזמה: **ד״ר נעמי מנדל־לוי**). הצוות, שסקר את התחום מנקודת מבט מסורתית בעיקרה, אסף מידע וכינס עדויות מהשדה על פעולות ובעלי עניין בתחום זה.

בהמשך לקשרים שנוצרו במהלך הפעילות, פנה מינהל חברה ונוער במשרד החינוך וביקש לקיים התייעצות־המשך עם היזמה בנוגע למתווה אסטרטגי שהוא בונה בימים אלה.

נוסף על פעילויות שהושלמו בשנה הקודמת והתחלת השימוש בתוצריהן (ר' להלן נתוני הורדות מהאתר שלנו במרשתת), הוקדשו מאמצי היזמה בשנה הזאת לשתי פעילויות עיקריות:

> צוות מומחים לנושא **"אי־שוויון וחינוך"**, בראשות פרופ' נח לוין־אפשטיין מאוניברסיטת תל־אביב (מרכֵּז מטעם היזמה: עודד בושריאן) המשיך ללמוד סוגיות בַּנושא שלשמו הוקם בסתיו 2013. הפעילות התנהלה כמין "סמינר מתגלגל": המפגש הראשון התקיים בירושלים (בהשתתפות הפרופסורים מ' פויאר, נשיא האקדמיה הלאומית למדעים בארצות הברית, ר' מורניין מאוניברסיטת הרוורד, ומ' מק'פירסון, נשיא קרן ספנסר), ובו הציגו חוקרים מישראל את עבודותיהם הקשורות בנושא, והפרופסורים מ' מק'פירסון ור' מורניין הציגו, כל אחד מזווית אחרת, את הפרויקט הרחב שהתבצע בארצות הברית בהנחייתם ובסיועה של קרן ספנסר.

פרופ' ר' מורניין בהרצאתו בסמינר בוושינגטון, ספטמבר 2015

חברי רב־השיח בסמינר באוניברסיטת ג'ורג' ושינגטון – מימין לשמאל: פרופ' מ' פויאר, פרופ' נ' לוין־אפשטיין ופרופ' מ' מק'פירסון (באדיבות *GWToday*, ביטאון החדשות המקוון של האוניברסיטה)

לאחר המפגש התנהלו שיחות אישיות של חברי הצוות עם שלושת האורחים מארצות הברית, והותוו קווים ראשונים לעבודת הצוות. אחר כך חלפה שנה של התארגנות ואיסוף מידע נוסף, ובסופה הוגדרו הסוגיות שבהן יעסוק הצוות ופורסמו קולות קוראים לכתיבת סקירות ספרות עליהן.

במפגש שני, שהשתתפו בו קובעי מדיניות וחוקרים מישראל, הוצגו סקירות ראשוניות, התקיים בהן דיון וניתן עליהן משוב. גם במפגש זה השתתפו הפרופסורים פויאר ומורניין. לכל אחת מהסקירות היו שני מגיבים: אחד שהוא חוקר ואחד שהוא איש משרד החינוך.

המפגש השלישי התקיים בחודש ספטמבר באוניברסיטת ג'ורג' ושינגטון בארצות הברית. נסעו אליו חברים מצוות המומחים ומחברי הסקירות – שהיו לב המהלך הלימודי. התקיימו מפגשים אינטנסיביים עם מומחים וחוקרים אמריקאיים, מן המפורסמים בתחומם. במפגש נדונו קווי השוויון והשוני בין ארצות הברית לישראל מבחינת אי־השוויון החברתי־כלכלי וזיקתו לשוויון בהזדמנויות ובהישגים בחינוך.

בחודש דצמבר 2015 התקיים בירושלים יום העיון המסכם של הפעילות. הוא היה פתוח לציבור, הוצגו בו הגרסאות הסופיות של הסקירות, ותוכנן נדון בהקשרים של מדיניות ומחקר בישראל. במושב האחרון של יום העיון הזה התארחו נציגי הכנסת: ד"ר שירלי אברמי, העומדת בראש מרכז המחקר והמידע של הכנסת, יובל וורגן, ראש תחום חינוך של המרכז, וחברי הכנסת ג'בארין (הרשימה המשותפת), טרכטנברג (המחנה הציוני) ומרגי (ש"ס), המכהן כראש ועדת החינוך של הכנסת.

לאחרונה ממש, באדר ב' תשע"ו, מרס 2016, ראה אור, במרשתת ובמהדורת דפוס, הפרסום המסכם את עבודת הצוות (נוסח מלא בעברית ובאנגלית ותקציר בערבית).

רב־השיח ביום העיון "אי־שוויון וחינוך" (ירושלים, דצמבר 2015). יו"ר: ד"ר שירלי אברמי, מנהלת מרכז המחקר והמידע של הכנסת. משתתפים (מימין לשמאל): ח"כ ד"ר יוסף ג'בארין (הרשימה המשותפת), ח"כ פרופ' מנואל טרכטנברג (המחנה הציוני) וח"כ יעקב מרגי, יו"ר ועדת החינוך (ש"ס) (באדיבות *GWToday*, ביטאון החדשות המקוון של האוניברסיטה)

- בחורף 2016 יצאה לדרך פעילות חדשה של היזמה. היא נוסדה במענה לפנייה של קרן טראמפ ומוגדרת מהלך לימודי משותף לחוקרים ולאנשי מקצוע, שבו יידונו לקחים ממהלכי מדיניות ופיתוח שנעשו בישראל בשלושים השנים האחרונות, כדי לשפר את **החינוך המדעי בכלל ואת המצוינות בו בפרט**. בצוות חברים הפרופסורים **ישראל בר־יוסף, בני גיגר ושאול הוכשטיין** והגברות **אסתר מגן ושלומית עמיחי**. בפעילות נוטל חלק גם גרעין לומדים קבוע ובו שתי מורות ושישה מנהלים בכירים ממשרד החינוך.
למפגשים השונים יוזמנו אנשי מקצוע ובעלי עניין נוספים ממגוון גופים בישראל שיש להם זיקה לנושא הפעילות. יו"ר הצוות הוא **פרופ' ישראל בר־יוסף** ממכון ויצמן למדע, והמרכֵּז מטעם היזמה הוא **ניב שטראוס**.
- פעילות נוספת של היזמה החלה בחורף תשע"ו (2016). נושאה הוא **"שימוש בנתונים הנמדדים לאורך זמן כמקור מידע למדיניות ולתכניות חינוכיות בישראל: סקרי אורך כמקרה מבחן"**. ההחלטה לקיים פעילות בנושא זה נובעת מכך שבשנים האחרונות גוברת השאיפה לחזק את תכנונה וניטורה של המדיניות הציבורית באמצעות שימוש עקיב במידע, בנתונים ובידע מחקרי. אחד הכלים למימוש מגמה זו הוא שילוב של סקרי אורך (מעקב אחר יחידים לאורך זמן) בישראל.
סקרי אורך מאפשרים ללמוד על תרומתם של שלבי גיל שונים ולקבל תמונה של חברה והשתנותה לאורך שנים, והם יהוו מקרה מבחן מרכזי לדיון זה. בראש צוות המומחים שמוביל את הפעילות עומדת פרופ' לאה אחדות, חברה בצוות התכנית לכלכלה וחֶברה במכון ון ליר בירושלים ומרצה בכירה בבית הספר למדעי החברה והניהול במרכז האקדמי רופין; המרכֵּז מטעם היזמה הוא עודד בושריאן.

בעת כתיבת שורות אלה הולכים ומתבררים פרטים הנוגעים לפעילויות אפשריות נוספות של היזמה, במענה לפניות של גורמים מובילים בשדה החינוך. אם יסתייעו הדברים, נתחיל בפעילויות נוספות במהלך השנה הקרובה – ועל כך תוכלו לקרוא מן הסתם בדוח האקדמיה לשנה הבאה...

מספָּרים מדַבְּרים:

אחד המדדים המשמשים אותנו לניטור השפעותיה של היזמה הוא מעקב אחר מספר ההורדות של חומרי היזמה מהמרשתת (כולם מונגשים חינם).

בשנת 2015 מנינו כ־40,000 הורדות של פרסומי היזמה (בהם "חינוך לחברה של תרבות ודעת" שנקרא במרשתת כ־5,000 פעמים במהלך השנה ו־"קשרי משפחה – מסגרת חינוך בגיל הרך", שהונגש בשנת 2011, ובשנת 2015 הורד כ־1,000 פעמים מאתר היזמה וכ־800 פעמים מאתר "כּוֹתֶר").

סקירות ספרות (שהן הבסיס לעבודת הוועדות והצוותים שלנו) הורדו בשנת 2015 לא פחות מ־36,000 פעם. יותר מ־9,300 גולשים הורידו מהאתר את סקירתה של ד"ר דפנה הדר־פקר בנושא הקשר בין מצב רגשי ובין הישגים בלימודים של תלמידי בית הספר.

1.8 > הפורום לתשתיות לאומיות למחקר ולפיתוח – תל"מ

מטרות פורום תל"מ לתאם בין הגופים המרכיבים אותו בנושאי מחקר ופיתוח, לקיים התייעצויות, לאגם משאבים מתקציבי הגופים האלה ולקבוע אחריות ביצוע של אחד או יותר מגופי הפורום בנוגע לפיתוח תשתיות מחקר ופיתוח לאומיות.

הפורום הוקם ביזמת האקדמיה בשלהי שנת תשנ"ז (1997). משנת תשס"ו הפורום פועל בסיוע השירותים המִנהליים של משרד הכלכלה (לשעבר: במשרד התמ"ת). בפורום שותפים יו"ר ות"ת במועצה להשכלה גבוהה, המדען הראשי במשרד התמ"ת, מנכ"ל משרד המדע והטכנולוגיה והחלל, ראש מפא"ת במשרד הביטחון, סגן ראש אגף התקציבים במשרד האוצר ונציג האקדמיה, המשמש יו"ר הפורום – נשיאת האקדמיה לשעבר פרופ' רות ארנון (היו"ר המייסד של הפורום הוא פרופ' יעקב זיו).

ערוצי התמיכה במחקר ופיתוח (מו"פ) ממקורות לאומיים בישראל קיימים בעיקר במסגרות אלה:

1. מחקר בסיסי איכותי המנוהל ומתוקצב על יסוד עקרונות תחרותיים
2. מו"פ מגזרי (חקלאות, תעשייה, ביטחון ועוד) המנוהל ומתוקצב על יסוד צרכים וצפי ליישומים מוגדרים.

השותפים בתל"מ סבורים כי מלבד ערוצים אלה יש צורך לתמוך מעת לעת בהקמת תשתיות מו"פ בתחומים שונים. לעתים תשתיות מו"פ אלה אינן נופלות בתחום אחריותו הבלעדית של אחד מגורמי התמיכה במו"פ. בחינה מקצועית של ההצעות והדרכים להקמת תשתיות לאומיות כאלה נעשית אפוא בפורום תל"מ, שממליץ גם על דרך האיגום התקציבי המתאימה מתוך תקציבי מרכיבי הפורום (וגופים מעוניינים אחרים) וכן על הגופים שיהיו אחראים לביצוע ולבקרה במסגרת התקציבית שנקבעה.

עם השנים החליט פורום תל"מ על איגום משאבים וביצוע מיזמים מדעיים וטכנולוגיים בהיקף כולל של מאות מיליוני דולרים. אלה המיזמים העיקריים:

1. השתתפות שנתית של ישראל במתקן הסינכרוטרון האירופי (ESRF) – בהיקף כולל של 10 מיליון דולר
2. מיזם אינטרנט 2 (תקשורת רחבת פס מהדור השני) – בהיקף של 38 מיליון דולר
3. מאיץ חלקיקים במרכז למחקר גרעיני שורק (SARAF) – בהיקף של 25 מיליון דולר
4. רכישת ציוד כבד למחקרים בננוטכנולוגיה – בהיקף של 11 מיליון דולר
5. הקמת מרכז מחקר לננוטכנולוגיה בטכניון – בהיקף של 78 מיליון דולר
6. הקמת מרכזי מו"פ לננוטכנולוגיה ולננו־מדע בעוד חמש אוניברסיטאות מחקר – בהיקף כולל של 142.5 מיליון דולר
7. הקמת מרכזי ציוד לשירות המו"פ הביוטכנולוגי – בעלות של 10 מיליון דולר
8. הקמת תשתית לרשת "גריד" לאומית (למינוף משאבי המִחשוב) – בעלות של 2.6 מיליון דולר
9. רכישת ציוד למו"פ בתאי גזע – בעלות של 10 מיליון דולר
10. הקמת מאגר/בנק רקמות לאומי – בעלות של 8.9 מיליון דולר
11. פוטוניקה מתקדמת – בעלות של 56 מיליון דולר
12. חקר המוח – בעלות של 25 מיליון דולר

השנה הוגשו דוחות של שתי ועדות הבדיקה המקצועיות – האחת לבדיקת הצעת ות"ת בדבר הצורך והאפשרות להקים תשתית לעכברים מהונדסים גנטית, בראשות פרופ' אהרן צ'חנובר, והשנייה לבדיקת הצעת המדען הראשי במשרד הכלכלה בדבר הצורך והאפשרות להקים מאגר גנטי, בראשות פרופ' מישל רבל. דוחותיהם נדונים בימים אלה בתל"מ.

1.9 > הקרן הלאומית למדע

הקרן הלאומית למדע
ISRAEL SCIENCE FOUNDATION

בשנות השבעים החליטה ממשלת ישראל להקצות כספים למחקר הבסיסי בישראל על בסיס תחרותי ועל סמך מצוינות מדעית, והטילה על האקדמיה לפעול למימוש התכנית. לשם כך הקימה האקדמיה את "הזרוע למחקר בסיסי". תקציב הזרוע החדשה, שנוהלה בידי האקדמיה, בא ממקורות ממשלתיים באמצעות ות"ת.

בשל הגידול הניכר בהיקף פעילותה של הקרן במשך השנים הוחלט על הפיכתה לעמותה עצמאית. בכ"ה באייר תשנ"ה (25 במאי 1995) הוקמה הקרן הלאומית למדע כעמותה ונרשמה כחוק אצל רשם העמותות. בכך שונה מעמדה המשפטי של הקרן, והוחל בהפעלתה כמסגרת ארגונית עצמאית אשר שואבת את סמכותה מהקהילייה המדעית ופועלת לקידום המחקר המדעי הבסיסי. על אף היותה עמותה עצמאית, שומרת הקרן על זיקה חזקה לאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. ביטוי לכך ניתן לראות בשיתוף הפעולה בין הגופים ובכהונת נשיא האקדמיה כיו"ר מועצת הקרן. הקרן הלאומית למדע היא כיום הגוף המרכזי התומך במחקר בסיסי בישראל על סמך מצוינות מדעית בתחומי הדעת השונים ובמגוון רחב של ערוצי תמיכה.

מטרת הקרן היא להעריך הצעות למחקר בסיסי בתחומי מדעי הרוח, מדעי החברה, מדעי החיים והרפואה והמדעים המדויקים והטכנולוגיה, ולתמוך בהצעות הנבחרות בדרך של הענקת מענקי מחקר. ההצעות מוערכות ונבחרות בהליך תחרותי, על סמך מצוינות ואיכות מדעית. שיפוטן של מרבית התכניות נעשה באמצעות תהליך שיפוט דואלי שכולל ועדות מקצועיות וסיקור עמיתים.

כ־98% מתקציב הקרן לשנת תשע"ה הם הקצבת ות"ת; כשלושת האחוזים הנותרים באים מתרומות ישירות, מפרסים, מקרנות מיועדות ומקרנות שונות שהאקדמיה מנהלת.

בשנת תשע"ו פועלת הקרן בתקציב של קרוב ל־640 מיליון ש"ח בכל מסלולי המענקים, ובהם אלה:

> **תכניות הליבה:** תכניות הממומנות מדי שנה מתקציב הליבה, פתוחות להגשה לכל תחומי הדעת ואינן ממוקדות בנושא מסוים.
> **תכניות ייעודיות:** תכניות הממומנות מתקציב תוספתי, מיועדות לקהל חוקרים מסוים או לנושא מסוים ומוגבלות בזמן.

במסגרת תכניות הליבה מממנת הקרן כ־1,781 מענקי מחקר אישיים באוניברסיטאות ובמוסדות מחקר אחרים, 9 מוקדי מחקר ו־14 מענקי מחקר בתכנית ביכורה. כמו כן תומכת הקרן במסגרת זו גם ברכישת ציוד מחקרי מתקדם באוניברסיטאות, בהוצאה לאור של ספרים בתחומי מדעי הרוח, וכן מקיימת היא מדי שנה סדנאות מחקר בין־לאומיות.

נוסף על תכניות ליבה אלה מפעילה הקרן גם תכניות ייעודיות לקידום המחקר בתחומים ספציפיים, או שמיועדות לקבוצות אוכלוסייה חוקרים מסוימות:

> תכנית מורשה למחקר ביו־רפואי – מופעלת בשיתוף קרן מורשה (Legacy Heritage Fund) ותורמים ישראלים לעידודו ולחיזוקו של המחקר הבסיסי והקליני בתחומים של מחלות ניווניות של מערכת העצבים והפרעות גנטיות.
> תכנית למחקר ביו־רפואי לסוכרת נעורים, ממומנת בשיתוף JDRF.
> מענקי מחקר לרופאים־חוקרים בבתי החולים.
> תכנית לעידוד מחקר בתחום אנרגיות חלופיות לתחבורה.
> תכנית למלגות השתלמות בתר־דוקטורט במדעי החברה.
> תכנית מרכזי המצוינות I-CORE – תכנית זו היא יזמה של הות"ת ושל ממשלת ישראל ומשלבת חיזוק של מצוינות מחקרית, הקמת תשתיות מחקר חיוניות וקליטת מדענים חדשים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל. התקציב הכולל לתכנית הוא 1.35 מיליארד ש"ח. במסגרת שני מחזורי ההגשה אושרו 16 מרכזים, ועד כה נקלטו בהם 74 חוקרים חדשים. המרכזים יזמו מספר רב של כינוסים בין־לאומיים, סדנאות וקורסי קיץ המיועדים לתלמידי מחקר מהארץ ומחו"ל ותמכו באלה. לפרטים נוספים על התכנית: http://www.i-core.org.il/
> זה מכבר הרחיבה הקרן את פעילותה הבין־לאומית ומשתפת פעולה עם קרנות מחקר שונות לקידום פעילות מדעית משותפת בין חוקרים ישראלים לבין חוקרים מחו"ל. בקרנות אלו נכללות הקרן הלאומית למדעי הטבע בסין (National Natural Science Foundation of China – NSFC), מועצת המענקים האוניברסיטאית בהודו (University Grants Commission – UGC) ומכון ברוד (Broad Institute).
> כיום שותפה הקרן ב־GRC (Global Research Council), ויש לה חלק פעיל בהנהגה האירופית האזורית של הארגון לצד Science Europe.

פרטים נוספים על פעולת הקרן הלאומית למדע מובאים בדוח השנתי של הקרן לשנת תשע"ה ובאתר הקרן: www.isf.org.il

2 פעילות החטיבה למדעי הטבע

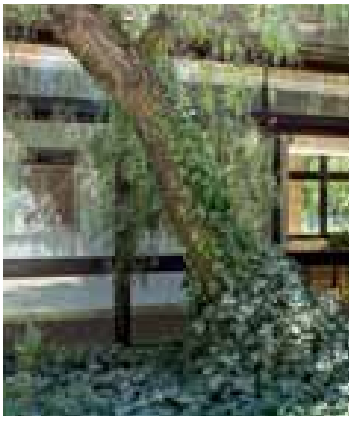

בשער פרק זה:
מבט מגן המדע אל המבואה הפנימית בבניין האקדמיה

2 פעילות החטיבה למדעי הטבע

פרופ׳ איתמר וילנר
יו״ר החטיבה

החטיבה למדעי הטבע של האקדמיה מקבצת אל תוכה מטובי המדענים בישראל בתחומי מדעי הטבע השונים: ביולוגיה, הנדסה, כימיה, מתמטיקה, פיזיקה ורפואה. בראש החטיבה למדעי הטבע עומד יו״ר החטיבה; היו״ר כיום הוא פרופ׳ איתמר וילנר, וזו כהונתו השנייה בתפקיד. השנה מונה החטיבה 61 חברים. בכל שנה מצטרפים חברים חדשים, הנבחרים בבחירות על פי חוק האקדמיה.

החטיבה פועלת מתוקף סמכותה של האקדמיה לפעול לקידום המחקר הבסיסי בישראל ועושה אפוא לקידום תחומים שונים במדעי הטבע ברמה הלאומית, אם ביזמתם של מדענים בתחום מסוים ואם ביזמתה של האקדמיה. פעילותה של החטיבה באה לידי ביטוי בין היתר בהקמת ועדות מייעצות לאקדמיה (מקומיות ובין־לאומיות) בתחומים שונים, כגון קרינת סינכרוטרון, פיזיקה גרעינית, חקר הסובב, ביואתיקה, פאונה ופלורה של ארץ ישראל, ובנושאים נוספים שבהם נמצא צורך לבחון ולהמליץ אם וכיצד לתמוך בקידומם. למשל, רק לאחרונה פעלה החטיבה לקידום תחום הפיזיקה הגרעינית בישראל וכן פעלה להצטרפות ישראל למתקן האירופי לקרינת סינכרוטרון ESRF בגרנובל. עוד פעלה החטיבה להמשך התמיכה בפעילות המדענים הישראלים ב־ESRF באמצעות חידוש ההסכם עם המתקן האירופי לחמש שנים נוספות.
במרכז לחקר הגרעין ב־CERN פעלה האקדמיה לשדרוג מעמדה של ישראל עד למעמד של חברה בו. לשם כך זימנה האקדמיה ועדת מומחים בין־לאומית, בראשותו של פרופ׳ סרג׳יו ברטולוצ׳י, לבחינת הפעילות הישראלית ב־CERN (29 באפריל–1 במאי 2012). הוועדה הגישה לאקדמיה דוח מדעי והמלצות להמשך התמיכה בפעילות הקהילה הישראלית באנרגיות גבוהות ב־CERN על ידי ות״ת לחמש השנים הבאות, למן שנת 2013. את פעילות הוועדה ליווה פרופ׳ אליעזר רבינוביץ, יו״ר הוועדה הלאומית לפיזיקה של אנרגיות גבוהות. בהמלצת האקדמיה הוצגו הדוח והמלצות הוועדה לפני הות״ת, וזו אישרה את המשך התמיכה בפעילות האמורה. כהמשך בונה המליצה האקדמיה על שדרוג מעמדה של ישראל לחברה ב־CERN, ואכן ב־15 בינואר 2014 הונף דגל ישראל בטקס צירופו אל 20 דגלי המדינות החברות האחרות ב־CERN.

החטיבה מקיימת כינוסים מדעיים ומזמינה מרצים מהמעלה הראשונה לשאת דבריהם בכינוסיה השונים, כמו למשל ההרצאה השנתית היוקרתית על שם אלברט איינשטיין. כמו כן החטיבה תומכת בכינוסים חיצוניים שונים הנערכים במעורבותה ובשיתופה. לביצוע פעולותיה השונות, המובאות להלן, נעזרת החטיבה בחבריה. למשל, מונה מקרבה מדען לשמש יו״ר הוועדה לבדיקת מצב הקניין הרוחני ורישום הפטנטים בישראל.

2.1 > קרינת סינכרוטרון

הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון, מייסודה של האקדמיה, עושה לקידום הפעילות המחקרית בנושא ומשמשת כתובת עיקרית לקבלת מידע חשוב ולהפצתו בקרב חוקרים בישראל בתחום זה. בין היתר הוועדה בוחנת את הפעילות המדעית של קבוצות המחקר מישראל במתקן האירופי לקרינת סינכרוטרון – ESRF (European Synchrotron Radiation Facility). ההסכם בין ישראל ל־ESRF נחתם לראשונה בשנת 1999 בסיועו של פורום תל"ם בראשות פרופ' יעקב זיו, נשיא האקדמיה דאז, כנציג האקדמיה, ובהשתתפות ות"ת, משרד המדע ומשרד התעשייה והמסחר. בשנים 2004 ו־2009 חודש החוזה לחמש שנים נוספות, בכל פעם, בתמיכתם של הות"ת ושל הגופים הנוספים. על פי ההסכם, ישראל, בדירוג של חבר־עמית, שילמה ל־ESRF כ־1% מעלויות התפעול והשדרוג של המתקן (כ־900,000 אירו) לשנה.

בשנים האחרונות, הודות למצוינותן המדעית של הצעות המחקר שהוגשו לוועדות המדעיות של ה־ESRF, הוענקו לחוקרים הישראלים זמני שימוש במתקן הרבים בהרבה מחלקה היחסי של ישראל בהוצאות התפעול של המתקן. כדי לבחון את דעתם של החוקרים בישראל על מהות ההתקשרות של מדינת ישראל עם ה־ESRF ועל רמתה, תוך התייחסות למתקני סינכרוטרון אחרים בעולם, יזמה הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון כינוס שהתקיים ב־6 ביוני 2013 באקדמיה בירושלים. השתתפו בכינוס נשיאת האקדמיה לשעבר פרופ' רות ארנון, המנהל הכללי של ה־ESRF ד"ר פרנצ'סקו סטה, המנהלים המדעיים של ה־ESRF ושל מתקן הסינכרוטרון במזרח התיכון (SESAME), ד"ר הרולד רייכרט וד"ר ארהרד הוטל, וחוקרים ישראלים משתמשי קרינת סינכרוטרון (בכירים וצעירים). בדיון שהתקיים בסיומו של הכינוס הביעו מרבית המשתתפים את רצונם להמשיך את ההתקשרות ההדוקה עם ESRF, ואף את השאיפה להגדיל את השתתפותה של ישראל בו, כדי שיהיה אפשר לעמוד בדרישה לשימוש רב יותר של החוקרים הישראלים במתקן. בעקבות הכינוס ובעידוד האקדמיה וות"ת נחתם באוגוסט 2013 בטקס חגיגי, בראשות נשיאת האקדמיה לשעבר פרופ' רות ארנון והמנהל הכללי של ה־ESRF ד"ר פרנצ'סקו סטה, הסכם חדש עם ה־ESRF לחמש שנים, ולפיו הגדילה ישראל את התחייבותה ל־1.5% מתקציב המתקן. התחייבות זו מחייבת השקעה גם בשתי פעימות השדרוג של ה־ESRF (ראה מטה).

הוועדה הלאומית משתתפת בתהליך קבלת ההחלטות ב־ESRF דרך נציגיה במועצה – פרופ' נעם אדיר (יו"ר הוועדה מהטכניון) – ובוועדת הכספים – ד"ר מאיר צדוק (האקדמיה). עוד חוקרים ישראלים פעילים בוועדות ניהול ותכנון שונות של ה־ESRF, למשל: פרופ' עדה יונת (מכון ויצמן למדע), אשר שימשה בעבר חברה בוועדה המדעית המייעצת העליונה של ה־ESRF; בשנים 2012 ו־2013 השתתף פרופ' יואל זוסמן (מכון ויצמן למדע) כחבר בקבוצת עבודה לתכנון רב־שנתי, הדנה בכיווני התפתחות עתידיים של המתקן. פרופ' זוסמן ייצג בקבוצה את כל המדינות בדרג חבר־עמית (פולין, אוסטרייה, פורטוגל, Centralsync [המאגד את צ'כיה, סלובקיה והונגריה] וישראל). מ־2014 משמש פרופ' משה דויטש (אוניברסיטת בר־אילן) חבר ב־Scientific Advisory Committee של ה־ESRF. מדענים מישראל חברים גם בוועדות של שיפוט הצעות המחקר ובוועדות ההערכה המדעיות של המתקן. עבודתה של פרופ' עדה יונת בתחום חקר הריבוזום, שעליה זכתה בפרס נובל בכימיה לשנת 2009, נעשתה ברובה הגדול במתקן ה־ESRF. גם פרופ' דן שכטמן, חתן פרס נובל בכימיה לשנת 2011, השתתף בוועדות של ה־ESRF, והוא תומך נלהב של השימוש בקרינת סינכרוטרון במחקרים מדעיים והנדסיים.

ה־ESRF מצוי עתה בתהליך של שדרוג פיזי מקיף, שנועד לעדכן את ביצועי המתקן ולשמור על מקומו כמוביל העולמי במחקר בתחומים אלו. השלב הראשון הסתיים ב־2015, והמתקן כבר מתנהל במתכונתו החדשה, עם תחנות עבודה חדשות לחלוטין. במסגרת השדרוג הוכנסו לשירות קווי־קרן (beamlines) חדשים בעלי יכולות מדידה ייחודיות, והם מן הטובים בעולם. השלב השני של שדרוג המתקן כבר החל, וסיום העבודות מתוכנן לשנת 2023. השינויים שייעשו במתקן יכללו העלאה של שטף הפוטונים ושל הקוהרנטיות שלהם פי 40 עד 100 מהקיים היום. השדרוג, כך מאמינים, יאפשר את פיענוח מבנה החומר לעומק רב וברמת הפרדה אטומית גבוהה. בשלב השני של השדרוג ייסגר המתקן למשך כמעט שנה, החל מהמחצית השנייה של שנת 2018.

הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון מנהלת קשרים גם עם הארגון האירופי של משתמשי סינכרוטרון – ESUO (European Synchrotron Users Organization). הארגון הוקם לפני כשבע שנים כדי לשפר את יכולת הגישה של כלל המדענים האירופים המשתמשים בקרינת סינכרוטרון (כ־10,000 מדענים בכל תחומי מדעי הטבע, מדעי החיים וההנדסה) לכל מתקני הסינכרוטרון האירופיים, בעיקר באמצעות הגדלת המשאבים הכספיים שיועמדו לרשות המשתמשים, אך גם כגוף מרכזי המייעץ להנהלות המתקנים בנוגע לצורכי המשתמשים. פרופ׳ בועז פוקרוי, חבר הוועדה, מייצג את ישראל ב־ESUO.

פרטים על ה־ESRF באתר האינטרנט: www.esrf.fr

הוועדה הלאומית הוזמנה להשתתף במיזם רב־לאומי חדש, ה־XFEL, שהוא לייזר אלקטרונים חופשיים הפולט קרינה בתחום קרני X. מתקן חדשני זה מוקם עתה במעבדות DESY בהמבורג שבגרמניה. המתקן יספק קרינת X קוהרנטית בפעימות שעצמתן גבוהה בסדרי גודל רבים מאלה שאפשר לקבל היום במתקני הסינכרוטרון המתקדמים ביותר. במסגרת פעילות זו ביקר בארץ (ב־2011) ראש המיזם, פרופ׳ מאסימו אלטרלי, בהזמנת האקדמיה, לדיונים עם ועדת הסינכרוטרון. פרופ׳ אלטרלי נשא הרצאה על מיזם ה־XFEL האירופי בבית האקדמיה בהשתתפות עשרות חוקרים מרחבי הארץ. הוועדה עוקבת בעניין רב אחר התפתחות המיזם, אשר הוקם רשמית כחברה גרמנית בסוף 2009, ובוחנת את האפשרויות להשתלבות מדענים מישראל במיזם; לפי שעה החליטה הוועדה לא להמליץ על הצטרפות ישראל כחברה מלאה במיזם.

עוד פרטים על ה־XFEL באתר האינטרנט: www.xfel.eu

2.1.1 > מתקן לקרינת סינכרוטרון במזרח התיכון – SESAME

Synchrotron-Light for Experimental Science and Application) SESAME (in the Middle East הוא מתקן סינכרוטרון מחקרי המוקם עתה בירדן בהשתתפות מדינות האזור, כולל ישראל. היזמה להקמתו היא של ארגון MESC (Middle Eastern Scientific Committee) ושל כמה חוקרים בגרמניה, בארצות הברית ובישראל. הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון, האקדמיה ומשרד המדע הצטרפו ליזמה זו מתחילת דרכה בשנת 1997. האקדמיה תמכה כבר ב־1995 בכינוס שנערך בדהב שבמצרים.

מטרת יוזמי המתקן היא לקדם את הפעילות המדעית בנושא באמצעות שיתוף פעולה מדעי בין מדעני האזור ובכך לתרום גם לגישור ולהבנה בין ישראל לשכנותיה. מועצת סססמי (SESAME), שהחלה את פעולתה בחסות אונסק"ו, החליטה שהמתקן יוקם בירדן, באלאן שליד עמאן. טקס הנחת אבן הפינה היה בינואר 2003. מאז הגוף הוא עצמאי ואינו עוד תלוי באונסק"ו.

בשנת 2004 הוקמה ועדת סססמי במשרד המדע. הוועדה מתווה את המדיניות בנושא זה ועוסקת בהיבטים המנהליים הקשורים במתקן ובהשתתפות ישראל בו. בראשה עומד פרופ' אליעזר רבינוביץ, וחבר בה פרופ' משה פז־פסטרנק, נציג הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון, המוסיפה לסייע בפן המדעי של המתקן ובקידום הקמתו. פרופ' רבינוביץ ופרופ' פז־פסטרנק מייצגים את ישראל במועצת סססמי הבין־לאומית. לישראל נציגים אחדים גם בוועדות אחרות של סססמי.

מיקומו של מתקן סססמי באלאן שבירדן. המקור באדיבות: http://www.sesame.org.jo/sesame/component/content/article/177.html

המדינות החברות האחרות הן איראן, בחרין, טורקייה, ירדן, ישראל, מצרים, פקיסטן, קפריסין והרשות הפלסטינית. מלבד המדינות החברות, מסייעות בתכנון ובהקמה כמה מדינות במעמד של משקיף: איטליה, ארצות הברית, יפן, בריטניה, גרמניה, יוון, כווית, עירק, צרפת, רוסיה ושוודיה. בשנת 2006 גדלו המשאבים הכספיים העומדים לרשות המיזם, ונחתם הסכם בין סססמי לבין הסוכנות הבין־לאומית לאנרגייה אטומית (IAEA) בווינה לצורך הכשרת עובדים למיזם, בהיקף של מיליון דולר.

תחילה העמיד האיחוד האירופי לרשות המיזם מיליון אירו מתוך סך תרומתו לירדן, ובשנת 2009 הוסיף שני מיליון אירו. גם ממלכת ירדן הוסיפה כמה מיליוני דולרים להקמת המיזם בשנים 2008–2009. מעבדות מרחבי העולם המכילות בתחומן מקורות סינכרוטרון תרמו ציוד מדעי לסססמי, שערכו נאמד בכ־20 מיליון דולר. בנובמבר 2008 הושלם ונחנך הבניין המיועד להכיל את המאיץ. טקס חנוכת הבניין התקיים במעמד מדענים ודיפלומטים מכל חברות סססמי. מלבד הנציגים המדעיים במועצת סססמי ייצגו את ישראל שר המדע דאז ראלב מג'אדלה ושגריר ישראל בירדן יעקב רוזן.

מועצת סססמי המליצה על שדרוג המאיץ באופן שיוכל לעבוד באנרגיות של עד Gev 2.5. בשנת 2010, לאחר פנייה ממנהלת סססמי, הודיעה ישראל – באמצעות ות"ת ובעזרת משרד האוצר – על נכונותה לתרום 5 מיליון דולר לצורך שדרוג המאיץ. ההחלטה נתקבלה בהתייעצות עם ועדת הסינכרוטרון הישראלית.

במרס 2012 התכנסו ברבת עמון נציגים מאיראן, טורקייה, ירדן וישראל, וכל אחת מהמדינות התחייבה לתת לסססמי את התרומה המבוקשת של 5 מיליון דולר (ארצות הברית) מסוף 2013 במשך חמש שנים. בשנת 2015 השלימו ירדן, ישראל וטורקייה את התשלום לסססמי, אך לא איראן, הטוענת שבשל הסנקציות שהוטלו עליה היא אינה יכולה להעביר את הכספים, אך היא מכירה בחוב. נכון לעת הכנת דוח זה הכספים טרם הועברו.

בעקבות הצלחה זו פנתה הנהלת CERN לאיחוד האירופי בבקשה לקבל סכום של 5 מיליון אירו כדי לסייע בבניית המגנטים הדרושים לצורך תפעול המאיץ סססמי.

האיחוד האירופי אישר את הבקשה וחתם על הסכם עם CERN, שאפשר בניית מגנטים חדישים ב־2013 וב־2014. ב־2015 כבר הועברו חלק מהם לסססמי. נשיא ה־INFN באיטליה פרופ' רוברטו פרוני (Ferroni) העביר לסססמי, בעקבות פנייתו של פרופ' רבינוביץ, סכום של יותר משני מיליון אירו בשנים 2013–2015 לרכישת מרכיבים נוספים חדשים לצורך בניית מקור האור. ממשלת איטליה מתכוונת להמשיך ולתמוך במיזם בשנים הבאות. הנושא עלה בביקורה של שרת המדע האיטלקית בארץ.

משלחת של אנשי אקדמיה ומשלחת של כתבי מדע מחו"ל שאירחה האקדמיה ביקרו עם עמיתיהם הכתבים הישראלים במתקן סססמי בנובמבר 2013. את משלחת הכתבים הובילו סגן נשיאת האקדמיה פרופ' ב"ז קדר והדוברת אביטל בר, והדריכו אותה פרופ' חאלד טוקאן, ראש הוועדה הירדנית לאנרגייה אטומית, ופרופ' אליעזר רבינוביץ. הביקור היה מוצלח, וסיקור סססמי פורסם באמצעי תקשורת בולטים בעולם.

למן שנת 2015 הואץ קצב בנייתו של מקור האור. הוא צפוי להיות מוכן להפעלה בשנת 2017.

לקראת סוף 2013 פקדה את האזור סופת שלג שלא פסחה על סססמי. למרבה השמחה, לא נגרמו אבדות בנפש ולא נפגע הציוד, אך נפגע חלק מתקרת המבנה. שיקומה הסתיים ב־2015

בימים אלה, בזכות תמיכתם של האיחוד האירופי ושל האיטלקים, נשלמת בנייתם של רכיבי המאיץ החדש והמודרני במדינות שונות באירופה ובאזורנו. צוותים הנדסיים וטכניים של סססמי ושל CERN בודקים את איכות המרכיבים החדשים. כבר ב־2014 הופעל בהצלחה בסססמי אותו רכיב יחיד – ה־Booster – שנלקח מהמאיץ המקורי הגרמני ושנתרם על מנת לאפשר אתחול המיזם כולו, והוא עובד כיום במתקן באנרגייה של כ־800 Mev – האנרגייה הגבוהה ביותר שהופקה עד כה באזורנו.

בישראל חל שינוי בהיערכות התקציבית. משרד החינוך, שמימן במשך שנים רבות את דמי החבר השנתיים, פרש מתפקיד זה. משרד האוצר, משרד המדע, משרד החוץ והמשרד לשיתוף פעולה אזורי עוסקים יחד בבניית מתכונת תקציבית חדשה. משרד המדע מימן לבדו את תקציב 2015 ומוביל את ההיערכות החדשה כדי להשלימה במהלך 2016.

הצפי הוא שבמהלך 2017 יחל המאיץ בפעילותו. חנוכתו מתוכננת לאמצע 2017. בשלב ההתחלתי צפוי המתקן לכלול שתי תחנות עבודה, וחלק הארי של הציוד הנדרש להפעלתן כבר נמצא בו. בהמשך צפוי מתקן הסינכרוטרון לאפשר מחקר במגוון רב של תחומי מחקר: ארכאומטרייה, כימיה, פיזיקה, מדע החומרים, ביולוגיה ומקצועות ההנדסה.

פרטים על סססמי אפשר למצוא באתר האינטרנט: www.sesame.org.jo

2.2 > פיזיקה של אנרגיות גבוהות – פעילות ישראל ב־CERN

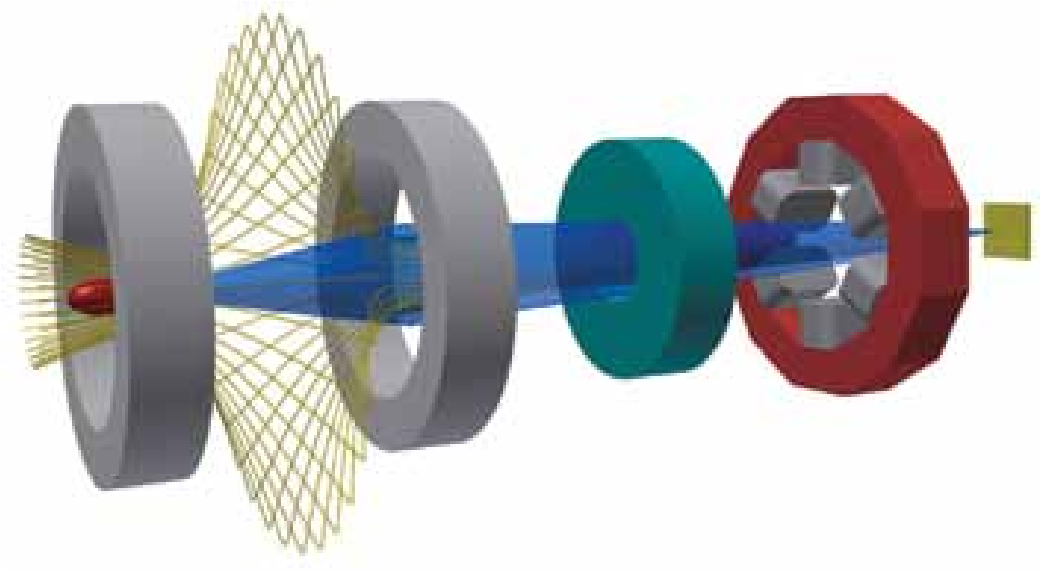

התמונות בסעיף זה באדיבות מרכז CERN: http://web.CERN.ch

פיזיקת החלקיקים האלמנטריים חוקרת את מרכיבי היסוד של גרעיני האטום ואת הכוחות הפועלים בהם באמצעות מאיצים בעלי אנרגיות גבוהות מאוד. המעבדה המובילה בעולם בחקר החלקיקים האלמנטריים – CERN (The European Practical Laboratory) – נמצאת בז'נווה שבשווייץ, והיא גוף בין־לאומי.

בשנת 1990 חתמה ישראל על הסכם הצטרפות ל־CERN במעמד משקיף, המאפשר למדעני ישראל גישה חופשית למתקני המעבדה. הגוף המייצג את ישראל ב־CERN והמוביל את הפעילות המדעית הניסויית שבו הוא הוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות, ואת חבריה ממנים נשיא האקדמיה ושר המדע. בראש הוועדה עומד פרופ' אליעזר רבינוביץ (ראו פירוט להלן בפרק "ועדות האקדמיה").

בשנים האחרונות נבנה ב־CERN המאיץ LHC (Large Hadron Collider). בספטמבר 2008 נעשתה הרצת מבחן למאיץ והיא עברה בהצלחה. לדברי אנשי CERN, כמיליארד איש צפו בטקס ההשקה של המאיץ. ההשקה עוררה הדים רמים, גם בישראל. כעשרה ימים לאחר ההשקה קרתה תקלה במאיץ בקטע בן עשרים ס"מ מתוך עשרים ושבעה הקילומטרים שלו. התקלה תוקנה בעלות של עשרות מיליוני דולרים. עקב התקלה נדחתה הפעלת המאיץ בכשנה, והוא חזר לייצר התנגשויות בין חלקיקים בחורף 2009 באנרגייה הגבוהה ביותר שהושגה במאיצים אי פעם. לכל אחת מהאלומות אנרגייה של 3.5 Tev.

לתקלה גם פן חיובי – היא זימנה למדענים אפשרות לתקן ולשפר את המערכות הניסיוניות. שותפות ישראל ב־LHC באה לידי ביטוי במסגרת תאגיד הגלאי הענק אטלס (ATLAS), ותרומתה הייחודית היא בניית גלאים בשביל אטלס. הגלאים פותחו ונבנו במעבדה במכון ויצמן למדע. קודם העברתם ל־CERN הם נבחנו במעבדות באוניברסיטת תל־אביב ובטכניון. בשנת 2008 הושלמה ב־CERN הרכבת הגלאי TGC, שהוא חלק מגלאי הענק אטלס. המערכת שהותקנה ואטלס הורדו למעבה האדמה. המערכת נבחנת מסוף שנת 2009, ונראה

שהיא מתפקדת בשלב זה בהצלחה. בראש הקבוצה הישראלית ב־CERN עומד פרופ׳ גיורא מיקנברג, ושותפים בה מדענים, מהנדסים וטכנאים ממכון ויצמן למדע, מהטכניון ומאוניברסיטת תל־אביב. ות״ת מממנת פעילות זו באמצעות הקרן הלאומית למדע.

במאי 2005 התקיימה באקדמיה פגישה בין הוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות לחוקרים ישראלים לוועדה האירופית המצומצמת למאיצי העתיד RECFA (Restricted European Committee of Future Accelerators) ונדונה בה הפעילות הישראלית באטלס. בשנת 2006 הזמינו האקדמיה והקרן הלאומית למדע ועדת ביקורת בין־לאומית שתבחן את איכות התרומה הישראלית למיזם אטלס ואת התכניות העתידיות בתחום. בעיקר נתבקשה הוועדה לבחון את הצטרפות המדענים הישראלים למיזם הייחודי גריד (GRID) שמקימה CERN, שיאפשר ניתוח הממצאים הצפויים להגיע לאחר שיחל המאיץ LHC בפעולתו. בראשית שנת 2007 הגישה הוועדה דוח ובו הביעה את הערכתה על המחקר הניסיוני והתאורטי בפיזיקה של אנרגיות גבוהות במדינת ישראל, ושיבחה את הישגי המדענים הישראלים משלוש האוניברסיטאות המעורבות. במחקר הוועדה הביעה תמיכה נחרצת במתווה התכנית המדעית העתידית. בעקבות הדוח החליטה ות״ת לאפשר למדענים הישראלים להצטרף לגריד. ההשהיה בפעולת המאיץ עצמו אפשרה לשפר את יכולותיה של מערכת המחשוב.
בשנים 2010–2011 הועלתה רמת הבהירות של המאיץ במידה ניכרת. קודם לכן תפקד המאיץ באנרגייה של 3.5 Tev. לאחר מכן הועלתה האנרגייה של המאיץ ל־4.0 Tev לכל אלומת פרוטונים, ובעקבות שדרוג זה הצליחו המדענים ב־CERN, בחודש יולי 2012, לאשר את גילויו של חלקיק חדש, המכונה הבוזון היגס. במשך התקופה שחלפה מאז הצטרפו נתונים נוספים שקבעו את מסת החלקיק להיות 126 Gev. כמו כן קיימת עדות חשובה ומהימנה שלחלקיק זה תכונת ספין אפס וזוגיות חיובית. תכונות אלה ואחרות מעידות שהחלקיק שהתגלה הוא אכן החלקיק הסקלרי המעניק מסה לחלקיקים אחרים. בפברואר 2012 הופסקה פעילות המאיץ לכשנתיים כדי להגדיל את האנרגייה שלו לכדי 7 Tev לכל אלומת פרוטונים.

הפעילות הישראלית כוללת את תחזוקת הגלאים (שבנו המדענים הישראלים), אך מרכז הכובד שלה הוא בשלב שבו יש לנתח את תוצאות האמת המתקבלות מהמאיץ. לשם כך נעזרים המדענים הישראלים במערכת הגריד, שאליה הצטרפו בשנת 2007. בשנים האחרונות חל שיפור רב בשיתוף הפעולה בתוך ישראל וכן ביחסים שבין ישראל לעולם, המאפשרים לפיזיקאים הישראלים למצב עצמם בעמדה שיש בה כדי לקדם רבות את העבודה על גילוי פיזיקה חדשה ב־CERN. ואכן, מדענים ישראלים מילאו תפקיד מרכזי הן בבניית המערכת שאפשרה את גילוי החלקיק הסקלרי והן בניתוח הנתונים שהביאו למסקנה של גילוי החלקיק החדש.
בשנת 2010 אירחה האקדמיה כוח משימה של מועצת CERN. אנשי הכוח התארחו גם אצל נשיא המדינה וביקרו במכון ויצמן למדע, בטכניון, באוניברסיטת תל־אביב ובמעבדות הייטק ישראליות במקומות שונים בארץ. הוועדה כתבה דוח חיובי לישראל הן על הישגיה המדעיים ועל תרומתה ל־CERN והן על הישגיה התעשייתיים.
בעקבות זאת ובעקבות מהלכים מדיניים שעשתה ישראל החליטה מועצת CERN בדצמבר 2010 על מועמדות ישראל להיות חברה מלאה לפי תקנון CERN. ממשלת ישראל החליטה לאשר את הצטרפות ישראל כחברה מלאה ב־CERN וקבעה את החלוקה התקציבית של מימון דמי החברות בה, ולפיה הות״ת ומשרד התמ״ס מממנים את הרוב, ושותפים לו גם משרדי האוצר, החוץ, המדע ומשרד ראש הממשלה.

בשנת 2011 עברה ישראל למעמד של חברה נלווה בדרך לחברות מלאה. במאי 2013 ביקרה בישראל ועדה סוקרת של CERN ומסרה למועצה דוח הממליץ לקבל את ישראל כחברה מלאה במרכז.

האקדמיה הזמינה ועדת ביקורת בין־לאומית לבחון את הישגי ישראל בתחום. הוועדה, בראשותו של פרופ׳ סרג׳יו ברטלוצ׳י, שהתכנסה במאי 2012, נפגשה עם מדענים, עם אנשי האקדמיה ועם אנשי ות״ת והגישה דוח לנשיאת האקדמיה דאז פרופ׳ רות ארנון, ובו שיבחה את הישגי המדענים הישראלים ב־CERN ואימצה את תכנית החומש שהגישו המדענים הישראלים. בעקבות הדוח החיובי של הוועדה הבין־לאומית פעלה הוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות של האקדמיה ומשרד המדע אצל ות״ת, הטכניון, מכון ויצמן למדע ואוניברסיטת תל־אביב לאשר תכנית תקציבית שאפשרה חתימת הסכם בדבר השתתפות המדענים הישראלים בשדרוג גלאי אטלס בעשור הבא.

במשך השנים 2013–2015 עבר המאיץ ב־CERN שדרוג כדי שיוכל לפעול באנרגייה שבה תוכנן לפעול מלכתחילה – 7 Tev. מטעמי זהירות תהיה בשלב הראשון האנרגייה 6.5 Tev לאלומה, ובסך הכול – 13 Tev. בעקבות התאונה שעבר המאיץ הוא פעל עד סוף שנת 2012 בכמחצית האנרגייה המתוכננת. אמנם הגברה ניכרת של שטף הפרוטונים המתנגשים אפשרה את גילוי חלקיק ההיגס גם באנרגייה ה״נמוכה״ (אך הגבוהה ביותר שיוצרה בידי בני אנוש), אך היא הגבילה את היכולת לגלות חלקיקים חדשים. בשנת 2013 הוחל בעבודת שדרוג הגלאים והתאמתם לפעולה באנרגייה החדשה, בין היתר על סמך לקחים שהופקו מהפעילות שנעשתה עד סוף 2013. לקבוצה הישראלית מיועד תפקיד חשוב בשדרוג גלאים באטלס. הוועדה הלאומית סייעה כאמור בהעמדת התקצוב הדרוש למדענים הישראלים.

עד להפסקת פעולתו לשם השדרוג ב־2012 ייצר המאיץ כ־4% מההתנגשויות שלהן תוכנן. בשנים הקרובות ייעשה מאמץ להשלים את החסר. במאי 2015 עבר המאיץ הרצה מחודשת, ובתוך חודשים ספורים הוא מתוכנן לייצר התנגשויות שיפתחו צוהר לתחום אנרגייה לא נודע.

ב־15 בינואר 2014 הונף דגל ישראל בטקס צירופו אל 20 דגלי המדינות החברות האחרות ב־CERN. זאת לאחר שבדצמבר 2013 הוכתרו בהצלחה המאמצים שנמשכו שנים רבות להביא את CERN לקבל במועצה את ישראל כחברה מלאה. קבלת ישראל אושרה כנדרש פה אחד (עשרים מדינות) בהצבעה חשאית במועצת CERN. פעילות נחוצה ומאומצת, בהובלתם של יו״ר הוועדה פרופ׳ אליעזר רבינוביץ ושל פרופ׳ גיורא מיקנברג, הולידה שיתוף פעולה יוצא דופן בין גופים רבים, ובהם האקדמיה, ות״ת, משרדי האוצר, הכלכלה, החוץ, המדע, המשפטים, ביטחון הפנים ומשרד ראש הממשלה, ואלה אפשרו את ההצלחה. האקדמיה מודה לוועדה הלאומית, שמילאה את התפקיד המרכזי בתיאום המאמץ. לאחרונה הוקם בישראל, ביזמתו של פרופ׳ רבינוביץ, פורום הנקרא ישראל–CERN, שתפקידו לנווט את מדיניות ישראל בהיבטים השונים שנוצרו לאחר ההצטרפות – מחינוך ועד תקצוב – בהשתתפות הגופים הפעילים, ומשתתפים בו גם נציגי האקדמיה גדי לוין, סמנכ״ל כספים ומנהל, ואביטל בר, הדוברת. גב׳ בר אף משמשת נציגת ישראל בפורום התקשורת EPPCN של המדינות השותפות ב־CERN. במסגרת זו האקדמיה משתתפת בתכנון ובקידום פעילות ציבורית, חינוכית ותקשורתית בין־לאומית משותפת. השנה צוינה שנת השישים ל־CERN, והיינו שותפים במגוון פעילויות. לתמיכה בפעילות זו כונס באקדמיה צוות קשרי ציבור ותקשורת של המדענים החוקרים ב־CERN (ראו פירוט להלן בפרק ״ועדות האקדמיה״).

בשנת 2015 החל המאיץ המשודרג בהצלחה בפעולתו באנרגיות הגבוהות. התקבלו תוצאות חדשות רבות – חלקן עורר תקוות לתגליות חדשות. במהלך שנת 2016 צפוי להתברר אם היו תקוות אלו מוצדקות.

בשיתוף פעולה עם הוועדה לאנרגיות גבוהות ביקשה האקדמיה מפרופ׳ Peter Jenni, המדען שמילא את התפקיד המרכזי בתכנון גלאי הענק ATLAS ובבנייתו, ללוות ולבקר את פעילותה של קבוצת אטלס ישראל. פרופ׳ Ian Bird, הממלא תפקיד מרכזי במערך המחשוב של CERN, נתבקש לנטר את פעילות הגריד באטלס ישראל. שניהם הסכימו לקבל על עצמם את התפקיד. שניהם ביקרו בארץ ויצרו קשר עם המדענים הישראלים גם ב־CERN. שניהם הגישו דוחות לוועדה לאנרגיות גבוהות ולאקדמיה.

שנת 2015 ראתה עיכובים בפעילות השדרוג של הגלאי אטלס בכלל ושל אטלס ישראל בפרט. בשנה זו פרש פרופסור גיורא מיקנברג מעבודת שדרוג הגלאי, ונדרשה היערכות חדשה כדי שהקבוצה הישראלית תוכל לעמוד באתגרים המדעיים. כל חברי אטלס ישראל נרתמו למאמץ. פרופ׳ Jenni מילא תפקיד מרכזי בביסוס הקבוצה. הוועדה לאנרגיות גבוהות, בראשותו של פרופ׳ רבינוביץ, השקיעה מאמץ גדול להשגת מטרה זו וקיבלה בעניין זה סיוע חשוב מהאקדמיה. יש יסוד לאופטימיות זהירה שבמהלך השנים הבאות יישא המהלך פרות.

כל חברי הוועדה הביעו את הוקרתם את פרופ׳ מיקנברג על פעילותו המצטיינת רבת העשורים, שהעמידה את המדע הישראלי במקום מרכזי בבניית הגלאי, ועל פועלו ללא לאות לקירוב התעשייה הישראלית ותלמידים ומורים ישראלים לארגון.

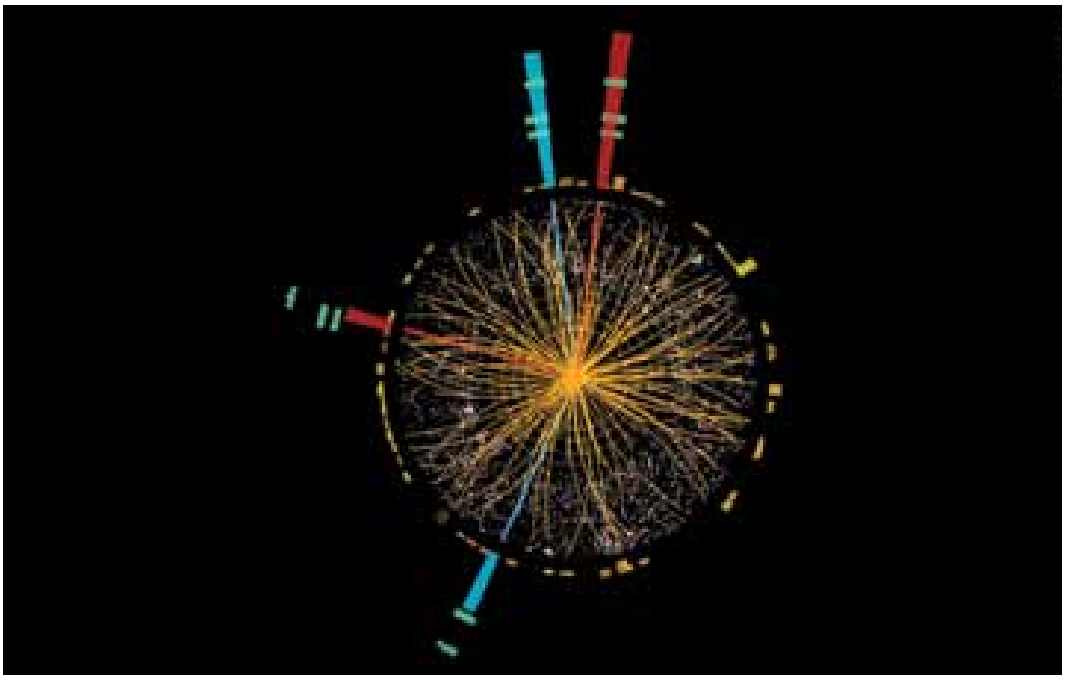

בשנת 2015 נבחר פרופ׳ אליעזר רבינוביץ, מבין כמה מועמדים, לתפקיד סגן נשיא מועצת CERN, פרופ׳ יוסף ניר מונה בידי המועצה להיות חבר בוועדת מדיניות מדעית של המועצה, ואלי מרזל, מנכ״ל משרד מבקר המדינה, מונה, בהמלצת ועדת איתור של המועצה, לוועדת הביקורת של הארגון. הדבר נתאפשר לאחר קבלת ישראל כחברה מלאה בארגון. יש לקוות שבכך נפרצה הדרך לישראלים למלא ב־CERN תפקידים מכל הסוגים.

השנים 2016 ו־2017 צפויות להיות חשובות כי בהן עתידה ליפול ההכרעה בשאלה אם תהיינה תגליות חדשות במאיץ אם לאו. לכל תוצאה תהיה השלכה בעלת חשיבות על הכיוון שאליו יתפתח המחקר בתחום פיזיקת האנרגיות הגבוהות. אנו שטים לראשונה זה זמן רב במים לא ממופים.

פרטים על CERN אפשר למצוא באתר האינטרנט: http://web.CERN.ch

2.3 < פיזיקה גרעינית

במסגרת עשייתה של החטיבה לבחינת הפעילות המדעית בתחומי מדעי הטבע בישראל, ובהמלצת חבר החטיבה פרופ׳ יגאל תלמי, הקימה האקדמיה ועדה לאומית לבחינת הפעילות בפיזיקה גרעינית בישראל. בראש הוועדה עמד פרופ׳ יצחק צרויה ממכון ויצמן למדע, וחבריה האחרים הם פרופ׳ דניאל אשר מאוניברסיטת תל־אביב, פרופ׳ אברהם גל מהאוניברסיטה העברית בירושלים, פרופ׳ מיכאל הס ממכון ויצמן למדע, ד״ר ישראל מרדור מהמרכז למחקר גרעיני שורק, פרופ׳ אלי פיסצקי מאוניברסיטת תל־אביב, ד״ר גיא רון מהאוניברסיטה העברית בירושלים ופרופ׳ יגאל תלמי ממכון ויצמן למדע.

הוועדה קיימה פגישות עם גופים מרכזיים בנושא, ובכללם ראשי האוניברסיטאות, ות"ת והוועדה לאנרגייה אטומית, ובדצמבר 2014 הגישה הוועדה לאקדמיה דוח והמלצות לקידומו ולפיתוחו של התחום. מועצת האקדמיה אימצה את דוח הוועדה פה אחד ומינתה את חברי הוועדה לוועדה מלווה של האקדמיה למימוש ההמלצות לקידומו ולפיתוחו של התחום בישראל. במרס 2016 הודיעה ות"ת כי תאמץ את עיקרי המלצות הדוח.

2.4 < אוספי הטבע הלאומיים למחקר

האקדמיה מכירה בחשיבותם של האוספים הלאומיים ועושה לשימורם של אוספי הטבע הלאומיים המתעדים את הצומח והחי בארץ ישראל ולקידום הפעילות המחקרית באוספים אלה. האוספים מרוכזים בעיקר באוניברסיטה העברית בירושלים ובאוניברסיטת תל־אביב.

האקדמיה פעלה שנים רבות, בסיועה של ות"ת, לתמיכה באוספים הביולוגיים. ביולי 2005, לבקשת יו"ר ות"ת, מינה נשיא האקדמיה ועדת היגוי בראשותה של פרופ' יהודית בירק ז"ל (ראו פירוט להלן בפרק "ועדות האקדמיה") לשימורם ולפיתוחם של אוספי הטבע הלאומיים באוניברסיטאות למחקר, שתפקידה לבחון את הפעילות בתחום ולדווח על ממצאיה והמלצותיה לאקדמיה ול־ות"ת. יו"ר הוועדה כיום הוא פרופ' יוסי לויה. הוועדה ממלאה תפקידה במעקב אחר הפעילות בנושא ובהמלצה לאקדמיה בתחום. מאמצי האקדמיה להשגת תמיכה ארוכת טווח לאוספים נשאה פרי, ובשנת תשע"ג אימצה ות"ת מודל תמיכה רב־שנתי לאוספים כדי להעצים את הפעילות המחקרית באוספים ולהביאם לרמות בין־לאומיות גבוהות. בשנת 2015 הגישה הוועדה את הדוח השנתי העשירי שלה, והדוח של 2016 יוגש בקרוב.

פעילות הוועדה נושאת פרי, והיא תורמת רבות להמשך קיומם, תחזוקתם ותפעולם של האוספים וכן להגדלת מספר אנשי הסגל לניהול ולקידום המחקר באוספים באוניברסיטאות המחקר. תכנית שלב ב שהגישה הוועדה לתמיכת הות"ת כדי לקדם את הפעילות המדעית וההוראתית לרמה בין־לאומית גבוהה, היוותה בסיס לבניית מודל התמיכה של ות"ת באוספים לטווח ארוך.

2.5 < פורום מדעי הטבע

א. המגוון הביולוגי

האקדמיה יזמה את הקמתו של פורום מדעי הטבע כדי לבחון נושאים שונים בתחום מדעי הטבע ולפעול לקידומם. השנה המשיך בפעילותו **הפורום בנושא מגוון ביולוגי וסביבה**, שחברים בו:

פרופ' תמר דיין, יו"ר, מאוניברסיטת תל־אביב
פרופ' צבי בן־אברהם מאוניברסיטת תל־אביב
ד"ר אמציה גנין מהאוניברסיטה העברית בירושלים

פרופ׳ דוד זלץ מאוניברסיטת בן־גוריון בנגב
פרופ׳ דן יקיר ממכון ויצמן למדע
פרופ׳ ארנון לוטם מאוניברסיטת תל־אביב
פרופ׳ רן נתן מהאוניברסיטה העברית בירושלים

חברי הפורום, ובעיקר העומדת בראשו פרופ׳ תמר דיין, פועלים לקידום ההוראה והמחקר במגוון הביולוגי בישראל. בשיתוף עם גופים וחוקרים אחרים הוגש לאקדמיה מסמך המכונה "מחקר והוראת המגוון הביולוגי באוניברסיטאות המחקר של ישראל". המסמך מתריע על הצורך בקידום המחקר וההוראה בנושא ומכיל המלצות בעניין. ביום כ"ט בניסן תשע"א–3 במאי 2011 אושר הדוח במועצת האקדמיה כמסמך יהלו"ם. עוד ראוי לציין בנושא זה כי המועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי מקימה בימים אלה ועדה לבחינת המו"פ הסביבתי בראשות פרופ׳ דיין. במסגרת פעילות ועדה זו צפוי עדכון של דוח האקדמיה בנושא מחקר המגוון הביולוגי שיתבצע בסיוע הוועדה.

האוסף האנתרופולוגי, מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט, אוניברסיטת תל־אביב. צילום: יורם רשף

ב. רפואה מולקולרית

מועצת האקדמיה אימצה את המלצות הפורום בנושא רפואה מולקולרית, והיא תומכת בפורטל הישראלי ברפואה מולקולרית, שהקים חבר האקדמיה פרופ׳ אלכסנדר לויצקי, מרכז המידע המרכזי לפעילות בתחום בישראל. כיום יש כ־460 משתמשים רשומים באתר, המקבלים עדכונים שבועיים על הרצאות שמתקיימות במוסדות האקדמיים בישראל ועל מאמרים חשובים שפרסמו מדענים ישראלים.

2.6 > פאונה ופלורה של ארץ ישראל

מתוקף חוק האקדמיה אמונה האקדמיה "לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע". אחד התחומים שבו היא פועלת לפרסום כתבים כאלה הוא תחום הפאונה והפלורה של ארץ ישראל, באמצעות ועדה מייעצת, אם ביזמתם של מדענים בתחום ואם ביזמתה של הוועדה. את הכתבים המוגשים לוועדה בוחנים מומחים בתחום על פי אמות מידה שקבעה הוועדה, ולאחר אישורם המדעי מועברים הכתבים ליחידה להוצאה לאור של האקדמיה (ראו להלן פרק 4) לפרסומם.

בעת כתיבת שורות אלה שוקדת הוועדה המייעצת לפאונה ולפלורה של ארץ ישראל על אישורם המדעי של הכתבים האלה:

1. אושרה מהדורה מחודשת ומעודכנת של שני הכרכים הראשונים של הספר "פלורה פלסטינה". הכרך הראשון יפורסם בשני חלקים, כל חלק יכיל טקסט ואיורים.
2. החלק הראשון (הכולל שרכים, חשופי זרע, ועד הציפורניים והסלקיים) נשלח לשיפוט והועלה לאתר TROPICOS באינטרנט בעת ובעונה אחת.
3. החלק השני, שיכלול את משפחות הירבוזיים, הנוריתיים, הפרגיים, המצליבים וערכים עד סוף הכרך הראשון, נמצא כבר בשלבי עבודה מתקדמים. קובצי הספר המעודכנים של ה"פלורה פלסטינה" (כולל איורים) מועלים לאתר TROPICOS.
4. ספר זריזבוביים (Tachinidae) של ארץ ישראל.
5. ספר זבובחופיים (Ephydridae).
6. פריזבוביים (Tephritidae) ומשפחת־העל Tephritoidae.
7. מיזם עתידי – צמחי התועלת (הפלורה המתורבתת) של ארץ ישראל.

כמו כן הוועדה פתחה במיזם ניסויי (פיילוט) לסריקה ודיגיטיזציה (העברה לגיליונות אלקטרוניים) של כתבי עת נבחרים.

2.7 > ההרצאה השנתית על שם אלברט איינשטיין

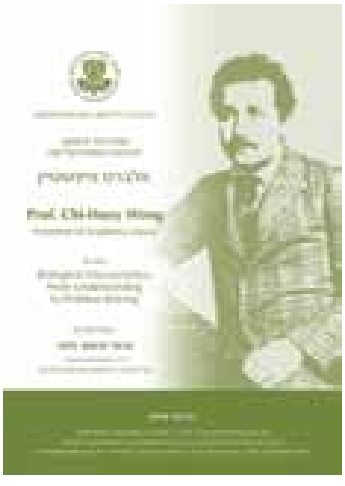

את הרצאת איינשטיין לשנת תשע"ה (2016) נשא פרופ' צ'י־ווי וונג, זוכה פרס וולף לשנת 2014 ונשיא האקדמיה למדעים הטייוואנית – Academia Sinica – בנושא:

Biological Glycosylation: From Understanding to Problem Solving

3 פעילות החטיבה למדעי הרוח

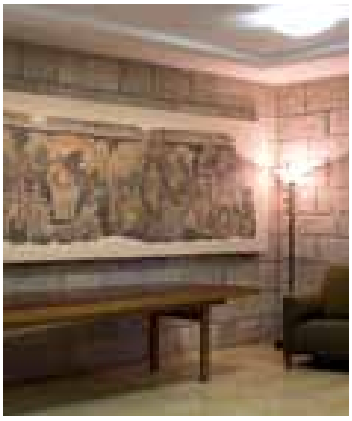

בשער פרק זה:
קטע של רצפת פסיפס שנמצאה בכנסייה מהתקופה הביזנטית (המאות החמישית–השישית לספירה) בח'רבת אל־ויזיה שבגליל המערבי (בין עכו לכרמיאל).
הפריט הוא חלק מתצוגה ארכאולוגית שהושאלה לאקדמיה באדיבות רשות העתיקות, והוא מוצב בפטיו של האקדמיה.

3 פעילות החטיבה למדעי הרוח

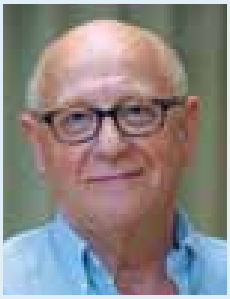

פרופ׳ יוסף קפלן
יו״ר החטיבה

בחטיבה למדעי הרוח חמישים וארבעה חברים מתחומים שונים במדעי הרוח והחברה: ארכֵאולוגיה, בלשנות, דתות, היסטוריה, היסטוריה של עם ישראל, המזרח הקדום, הלשון העברית, לימודים קלאסיים, כלכלה, מדע המדינה, מחשבת ישראל, מקרא, משפטים, ספרות, סטטיסטיקה, פסיכולוגיה ופילוסופיה.
פעילות החטיבה כוללת תמיכה במפעלי מחקר, קיום סימפוזיונים בין־לאומיים, ימי עיון והרצאות ובחינתם של נושאים שונים הנוגעים בתחומי מדעי הרוח והחברה. השנה הקימה החטיבה ועדה לבחינת תחום מדע הדתות באוניברסיטאות המחקר בישראל. כמו כן מקדמת החטיבה פעילויות שונות ביזמתם של חבריה.

כינוס בין־לאומי מיוחד לציון 50 שנה למותו של פרופ׳ מרטין בובר התקיים באקדמיה בתאריכים 15–18 ביוני 2015. את הכינוס פתח פרופ׳ מייקל וולצר, שנשא את הרצאת בובר הרביעית בנושא: States and Communities.

במסגרת פעילות החטיבה התקיימו באקדמיה הרצאות אורח, ימי עיון והרצאות לכבודם ולזכרם של חברי האקדמיה (ראו פירוט להלן בפרק ״האירועים״).

המדליה המוענקת בכל שנה למדען הנבחר לשאת את ההרצאה השנתית היוקרתית על שם מרטין בובר באקדמיה בירושלים

3.1 > מפעלים במימון האקדמיה

מפעלי האקדמיה במדעי הרוח עוסקים בתולדות עם ישראל וארץ ישראל ובחקר השירה העברית. מדיניות האקדמיה היא לתמוך רק במפעלים בעלי חשיבות לאומית ובעלי היקף רחב. תקציב ועדת התכניות לתמיכה בתכניות מחקר במדעי הרוח לשנת תשע"ו ניתן לתמיכה במפעל האונומסטיקון של ארץ ישראל ובמפעל חקר פיוטי הגניזה.

האקדמיה ממשיכה לעודד את העומדים בראש מפעליה המדעיים לחפש מקורות מימון נוספים.

3.1.1 > האונומסטיקון של ארץ ישראל

פרופ' יורם צפריר ז"ל

מפעל האונומסטיקון (The Onomasticon of Iudaea, Palaestina and Arabia in the Greek and Latin Sources) מרכז את כל המובאות המזכירות יישובים, עצמים גאוגרפיים, יחידות מנהליות ואף קבוצות אתניות בארץ ישראל ובסביבתה הקרובה (מחוזות שהשתייכו בעבר ליהודה או לפרובינקיות של פלסטינה וערביה) מאמצע המאה הרביעית לפני הספירה (ערב כיבוש הארץ בידי אלכסנדר הגדול) ועד הכיבוש המוסלמי באמצע המאה השביעית לספירה.

הערכים מוגשים לקורא על פי סדר האל"ף־בי"ת של האתרים, ובהם מובאות בלשון המקור ובתרגום לאנגלית, הערות טקסטואליות חיוניות, דיון גאוגרפי־היסטורי, ובמקרים רבים גם דיון ארכאולוגי וביבליוגרפיה. צוות המחקר אסף את החומר הנוגע לעניין מכל המקורות ביוונית ובלטינית, כולל רשימות מנהליות, כתובות, מטבעות וכדומה, וכן מקורות בלשונות המזרח, בעיקר סורית, אם אלה תורגמו מן היוונית.

איסוף החומר הסתיים כבר לפני שנים, ומאז הצוות עוסק בעריכה, בעדכון ובהכנה לדפוס. הכרך הראשון מביא במלואם טקסטים מרכזיים החוזרים ומופיעים בערכים שונים. הטקסטים מובאים בלשון המקור ובתרגום לאנגלית. בכרכים הבאים יבואו שמות האתרים בסדר האל"ף־בי"ת. ריכוז המקורות בכרך הראשון מאפשר גישה נוחה אל הנוסח המלא. הערכים יסתפקו במובאות קצרות הנוגעות במישרין לערך עצמו. בכרך הראשון נמצאים גם המבוא, רשימת קיצורים מוערת של המקורות וביבליוגרפיה כללית. הכרך השני והכרך השלישי מכילים את הערכים המתחילים באות A. כלולים בהם כמה מן הערכים הגדולים ביותר בחיבור כולו, והתקנתם חייבה היערכות מיוחדת.

באוקטובר 2015 יצא לאור הכרך הראשון:

The Onomasticon of Iudaea – Palaestina and Arabia in the Greek and Latin Sources

By Leah Di Segni and Yoram Tsafrir with Judith Green

שני הכרכים הבאים מצויים בהגהה מעומדת אחרונה, ולאחר השלמת המפתח יוגשו לדפוס. בינתיים מתקדמת מאוד עבודת העריכה של הכרך הנוסף (האות B) וכן סידורם של הכרכים האחרים.

3.1.2 < המפעל לחקר השירה והפיוט בגניזה על שם עזרא פליישר

פרופ׳ שולמית אליצור

המפעל נוסד על ידי האקדמיה הלאומית בשנת תשכ״ז (1967). מטרת המפעל הייתה לפענח, לזהות ולקטלג את קטעי השירה והפיוט שנשתמרו באוספי הגניזה הקהירית. היזמה נתאפשרה עם ריכוז תצלומי המיקרופילם של רוב אוספי הגניזה בעולם במכון לתצלומי כתבי היד העבריים שבספרייה הלאומית. היום אפשר להיעזר גם בסריקות המשובחות של קטעי הגניזה שבאתרים שונים במרשתת, ובעיקר באתר ״גנזים״ של מפעלי פרידברג לחקר הגניזה, ואכן הקטעים הסרוקים מקלים לעתים קרובות על פיענוח החומר.

אחרי כארבעים ותשע שנות עבודה הושלם קטלוג השירים ברוב האוספים הגדולים של הגניזה. במאגר המידע של המפעל רשומים יותר מ־88,000 כותרים של פיוטים מן הגניזה ויותר מ־71,700 התחלות של פיוטים נדפסים. מן האוספים הגדולים של קטעי הגניזה נותרו עוד לקטלוג רק חלק לא גדול מקטעי סדרת הנוספות של אוסף טיילור–שכטר, השמור בספריית האוניברסיטה של קמברידג׳, וקטעי הגניזה שבאוסף פירקוביץ׳ שבסנקט־פטרבורג, אך קיימים עוד כמה אוספים קטנים שטרם קוטלגו, וכן דרושות השלמות לאוספים שכבר קוטלגו.

המפעל נושא את שמו של פרופ׳ עזרא פליישר ז״ל, שייסדו ועמד בראשו יותר משלושים ותשע שנים. פרופ׳ פליישר הלך לעולמו באב תשס״ו. העבודה במפעל חייו נמשכת ברצף בראשותה של פרופ׳ שולמית אליצור, בסיועה של ועדה מלווה ובה שני חברי האקדמיה (ראו פירוט להלן בפרק ״ועדות האקדמיה״). את עיקר עבודת הפיענוח, הקטלוג והמחשוב מבצעת העובדת הקבועה במפעל, ד״ר שרה כהן.

בשנה האחרונה סיימה ד״ר שרה כהן את עבודת הקטלוג של הכרכים שהוגדרו ״שירה ופיוט״ בסדרת הנוספות שבאוסף טיילור–שכטר שבקמברידג׳. חלק ניכר מהחומר נבדק בידי פרופ׳ אליצור והוכנס למאגר הממוחשב, ובעקבות הבדיקה נוספו למאגר יותר מ־1,500 כותרים חדשים, אך חלקו עדיין לא עובד סופית. מדובר בשלב חשוב ביותר, משום שבסדרת הנוספות יש 28 כרכים מקיפים של קטעי פיוט, שכל אחד מהם מכיל מאות קטעים קטנים וקשים לזיהוי. יש לציין שלמרות מצבם הקשה זוהו וקוטלגו רוב הקטעים. העבודה אף הניבה פרות מחקריים חשובים, ובהם השלמות ליצירותיהם של כמה פייטנים ידועים. עם סיום פיענוח קטעי סדרת הנוספות הושלמו קטעים מן הסדרה החדשה שבאוסף אדלר בניו יורק, ולאחר מכן עברה ד״ר כהן לקטלג את קטעי הגניזה שבאוסף ריילנדס במנצ׳סטר, הכולל גם הוא מספר גדול של קטעים שמצב השתמרותם קשה.

בצד עבודת הקטלוג נמשך גם השנה הרישום השוטף של קטעי השירה והפיוט שפורסמו בספרים ובכתבי עת מקצועיים. כמו כן התקדמה הגהת פיוטי הגניזה הרשומים במאגר הממוחשב, ובעקבותיה העברנו למכון לתצלומי כתבי יד עבריים שבספרייה הלאומית מידע על עוד 2,000 כותרים כתמורה לשהותנו בבניין הספרייה, כפי שסוכם בחוזה שנחתם בין אנשי הספרייה לבין האקדמיה הלאומית למדעים.

מאגר המידע שבמפעל מספק כל העת נתונים לחוקרי שירה ופיוט עבריים בארץ ובעולם, הפונים שוב ושוב בשאלות ומקבלים סיוע, תשובות ממוקדות ואף דוחות מפורטים המאפשרים להם להתקדם במחקריהם. גם עובדי המכון לתצלומי כתבי היד העבריים מגיעים מדי פעם למפעל ומקבלים סיוע בזיהוי פיוטים שבכתבי יד שונים, וסטודנטים נעזרים בקטלוגים שבמפעל לצורך כתיבת עבודות על פיוטים. החומר שבקטלוגים משמש זה שנים בסיס לרוב ספרי השירה והפיוט המתפרסמים בארץ ובעולם.

3.2 > מפעלים בתמיכת האקדמיה

3.2.1 > המפעל המשותף עם MGH

האקדמיה שותפה ל־MGH (Monumenta Germaniae Historica) שבמינכן במפעל התקנתן והוצאתן לאור של מהדורות ביקורתיות של חיבורים עבריים מאשכנז בימי הביניים. הכרך הראשון בסדרה המשותפת ראה אור בשנת 2005. האקדמיה הקימה למפעל זה ועדת היגוי שבראשה עומד פרופ׳ ב״ז קדר (ראו פירוט להלן בפרק ״ועדות האקדמיה״). הוועדה אישרה שישה מיזמים העתידים להסתיים בשנים הקרובות. בחודשים הקרובים עומד לראות אור הכרך הכולל את הפיוטים העבריים אשר נכתבו בעקבות מסע הצלב הראשון, ואחריו יופיע הכרך ובו מהדורה ביקורתית של תקנות שו״ם.

3.2.2 > מפעל המילון של הפרסית האמצעית

פרופ׳ שאול שקד

המפעל הוא בחסות האקדמיה ובפיקוח ועדה אקדמית מטעם האקדמיה הישראלית למדעים. בשל פטירתו של יו״ר הוועדה והתפטרותו של אחד מחבריה, יהיה צורך למנות ועדה חדשה. למפעל גם ועדה מדעית בין־לאומית. עם משתתפיה נמנה פרופ׳ ניקולס סימס־ויליאמס (לונדון וקמברידג׳), אך שאר החברים בה טרם נתמנו.

המפעל פועל בחסות משותפת של האקדמיה הישראלית והאקדמיה דֵאי לינצ׳אי (Accademia dei Lincei) שברומא. פעילותו נהנית גם מחסות האקדמיה לאפיגרפיה ולספרויות בפריז (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres), והוא גם נמנה עם מפעלי המחקר בחסות איגוד האקדמיות הבין־לאומי (Union Académique Internationale) שמרכזו האדמיניסטרטיבי בבריסל. מנהל המפעל הוא פרופ׳ שאול שקד מהאוניברסיטה העברית בירושלים, וסגנו הוא פרופ׳ קרלו צ׳רטי (Carlo Cereti) מאוניברסיטת לה סאפיינצה (La Sapienza) שברומא. מאחר שפרופ׳ צ׳רטי משמש בשנים האחרונות בתפקיד נספח בשגרירות איטליה בטהראן, אין הוא פעיל במפעל המילון. מרכז המפעל הוא ד״ר דומניקו אגוסטיני.

מטרת המפעל היא להעלות כשלב ראשון את כל הטקסטים הרלוונטיים בפרסית אמצעית לאתר המיועד לכך במרשתת. הטקסטים כוללים את הספרות הזורואסטרית שבפרסית אמצעית (במלואה, עד כמה שאפשר), מבחר טקסטים בפאזנד (כתב מאוחר בשימוש המחברים הזורואסטרים), הטקסטים המאניכֵאיים בפרסית אמצעית הכתובים באחד הכתבים של השפה הסורית שנתגלו בטורפאן (באדיבותו של פרופ׳ דזמונד דורקין־מייסטראראנסט [Desmond Durkin-Meisterernst], מחבר המילון של הפרסית האמצעית המאניכֵאית), והכתובות האפיגרפיות בפרסית אמצעית שנכתבו על גבי סלעים, על גבי חותמות ועל ממצאים ארכאולוגיים אחרים, כגון פפירוסים, תעודות על קלף וכיו״ב. הכוונה היא לתעד גם את האוצר הלקסיקלי של הפרסית האמצעית, המופיע כמילים שאולות בשפות שכנות, כגון הדיאלקטים השונים של הארמית,

של הארמנית ושל הערבית. הטקסטים מועלים לאתר במהדורות מדעיות בתעתיק מדעי לאותיות לטיניות ולאחר הגהה קפדנית, והם נועדו לשמש בסיס למילון מקיף של השפה. בשלב השני, המצוי היום בראשיתו, עתיד צוות עובדי המילון לחבר את ערכי המילון עצמם.

צוות מצומצם של עוזרים מדעיים, חלקם מתנדבים, פועל בארץ, באיטליה ובארצות אחרות כדי להכין את מסד הנתונים למילון, שיהיה הראשון מסוגו. הצוות כולל גם עוזרים האוספים חומר הנוגע לאטימולוגיות של הלקסיקון בפרסית אמצעית ומומחה לתכנות מחשבים, השוקד על פיתוח התכנה ועל תחזוקתה. הצוות מתכנס מפעם לפעם לדיונים מדעיים ולהחלפת דעות. מרכז החישובים של האוניברסיטה העברית בירושלים מספק למפעל שירותי שרת ותמיכה, ושירותים אחרים נרכשים בשוק הפרטי.

המפעל איננו נתמך כספית על ידי האקדמיה, אך הוא נהנה ממימון הקרן הלאומית למדע. תאריך היעד לסיומו של השלב הנוכחי בעבודה על המילון הוא ספטמבר 2018. הקבוצה הפועלת ברומא זכתה בעבר לתמיכה כספית על בסיס אישי במסגרת לימודי הפרסית האמצעית באוניברסיטה לה סאפיינצה, אך לאחרונה צומצמה מאוד המעורבות האיטלקית במפעל בשל קשיי תקציב בממסד האקדמי האיטלקי, והתמיכה הכספית היחידה היא של הקרן הלאומית למדע.

תמיכת הקרן הלאומית למדע במפעל אושרה לשנים 2014–2018. התכנון הוא שמהדורה ראשונית של המילון תופיע בסביבות שנת 2020. בשלב זה המילון מתוכנן להופיע במהדורה מודפסת, אך הוא יוסיף ויתפתח גם למהדורה דיגיטלית.

ד"ר דומניקו אגוסטיני, שהוא כאמור אחד החוקרים האיטלקים שבקבוצה, שוהה בארץ זה חמש שנים, והוא מרכז כעת את עבודת הצוות. מתנדבים העובדים במקומות אחרים בעולם מספקים אף הם חומר למסד הנתונים של המילון. בעיקר יש לציין את מעורבותם בעבודת המפעל של פרופ' אוקטור שרוו (Oktor Skjærvø) מאוניברסיטת הרוורד שבארצות הברית ושל ד"ר יודית יוספסון (Judith Josephson) מאוניברסיטת גטבורג שבשוודיה, שתרמו מפרי עבודותיהם הפילולוגיות לפרויקט המילון.

העתק של חלק ממשקוף עשוי בזלת מן התקופה הביזנטית, אשר התגלה בטבריה. סמל האקדמיה למדעים, שעיצב צבי נרקיס עם היווסדה של האקדמיה בשנת תשכ"א (1961), דומה מאוד באלמנטים שלו לתבליט שעל המשקוף. הפריט הוא חלק מתצוגה ארכאולוגית שהושאלה לאקדמיה באדיבות רשות העתיקות, והוא מוצב בפטיו של האקדמיה.

German–Israeli Frontiers of the Humanities — GISFOH < 3.3

הסכם שנחתם בשנת 2009 בין האקדמיה לקרן אלכסנדר פון הומבולדט הגרמנית הוביל לכינון סדרת כינוסים רב־תחומיים במדעי הרוח שבהם משתתפים חוקרים צעירים – ישראלים וגרמנים. בכל שנה נבחרים ארבעה חוקרים ישראלים בתחומים שונים לעבוד בשיתוף עם ארבעה חוקרים צעירים גרמנים בתחומים דומים. יחד הם מהווים את הוועדה המארגנת של כינוס דו־לאומי בשיתוף של כ־50 חוקרים מגרמניה ומישראל. הכינוס מתקיים בישראל ובגרמניה לסירוגין. מטרות הכינוס הן להפגיש חוקרים צעירים מצטיינים מתחומים שונים ולאתגר אותם לחשוב ולחקור מעבר לגבולות תחום הדעת שלהם, לאפשר הפריה הדדית וליצור ערוץ לחילופי ידע אקדמי.

ההסכם שנחתם עם האקדמיה הישראלית מצרף את ישראל למועדון מצומצם ומכובד של מדינות: עד היום חתמה הקרן הגרמנית על הסכמים דומים עם ארצות הברית (בתחומי מדעי הרוח, מדעי הטבע ולימודי ההנדסה); עם בריטניה, יפן וסין (בתחום מדעי הטבע) ועם הודו (בתחום לימודי ההנדסה). את המיזם מרכזת מטעם האקדמיה פרופ׳ שולמית וולקוב.

משתתפי כינוס גיספ״ו בקיבוץ צובה, אוקטובר 2015

הכינוס השביעי התקיים באוקטובר 2015 בקיבוץ צובה שליד ירושלים, והוא התמקד בנושא: Boundaries and Bridges: The Dynamics of Urban Diversity. חבריה הישראלים של הוועדה המארגנת היו ד״ר ליאת קוזמא (לימודי מגדר), ד״ר טלי חתוקה (לימודים אורבניים), ד״ר דלית אסולין (בלשנות) וד״ר נעמה כהן־הנגבי (היסטוריה של ימי הביניים).

הכינוס השמיני יתקיים בספטמבר 2016 בפוטסדאם שבגרמניה ויתמקד בנושא: Witnessing and Knowing: Challenging Re/Sources of Knowledge. חבריה הישראלים של הוועדה המארגנת הם ד״ר אינה לייקין (לימודים רוסיים), ד״ר עמית פינצ׳בסקי (תקשורת ומדיה), ד״ר אריאדנה קונסטנטיניו (לימודים קלאסיים) וד״ר שגיא שפר (היסטוריה בת־זמננו).

במסגרת ההסכם כוננה קרן פון הומבולדט את תכנית Connect, המאפשרת לחוקרים שהשתתפו בכינוסי גיספ״ו להגיש בקשות לתמיכה במיזמים משותפים ובשיתופי פעולה עם החוקרים שפגשו בכינוס. במסגרת התכנית קיבלו תמיכה 36 מיזמים משותפים של משתתפי הכינוסים.

3.4 < פורום צעירי מדעי הרוח והחברה

החטיבה מקיימת פורום של צעירי האקדמיה זה כעשור. בכל קבוצה בפורום משתתפים כמה מלומדים צעירים ומצטיינים שבחרה אותם ועדה מטעם החטיבה על פי כישורים אקדמיים ומצוינות מדעית. בראש כל קבוצה עומד חבר אקדמיה. הפורום מקיים דיונים בנושאים שונים. במרס 2015 החלה את פעילותה קבוצה בראשות פרופ׳ רות ברמן בנושא "בלשנות פונקציונליסטית, טיפולוגיה לשונית ורכישת שפה".

לפורום זה נבחרו שישה־עשר חברים בראשותה של פרופ׳ רות ברמן.

אלה שמותיהם:

ד"ר **אלטמן כרמית**, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת בר־אילן

ד"ר **אסולין דלית**, החוג ללשון העברית, אוניברסיטת חיפה

ד"ר **ארנון ענבל**, המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

ד"ר **בונה נורה**, החוג לבלשנות, האוניברסיטה העברית בירושלים

ד"ר **בר־אשר אליצור**, החוג לבלשנות, האוניברסיטה העברית בירושלים

ד"ר **גפטר רועי**, המחלקה לבלשנות, אוניברסיטת תל־אביב

ד"ר **גרוסמן איתן**, החוג לבלשנות, האוניברסיטה העברית בירושלים

ד"ר **גרי־כהן אוון**, החוג לבלשנות, אוניברסיטת תל־אביב

ד"ר **לקס ליאור**, המחלקה לאנגלית, אוניברסיטת בר־אילן

ד"ר **אורי מור**, המחלקה ללשון העברית, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

ד"ר **מלניק נורית**, המחלקה לספרות, ללשון ולאמנויות, האוניברסיטה הפתוחה

ד"ר **מלצר איה**, החוג לבלשנות ובית הספר סגול למדעי המוח, אוניברסיטת תל־אביב

ד"ר **ניר ברכה**, החוג להפרעות בתקשורת, אוניברסיטת חיפה

ד"ר **פלג אורנה**, התכנית ללימודים קוגניטיבים, אוניברסיטת תל־אביב

ד"ר **צרפתי רעות**, המחלקה למתמטיקה ולמדעי המחשב, האוניברסיטה הפתוחה

ד"ר **קופרסמיט ג׳ודי**, החוג להפרעות בתקשורת, המכללה האקדמית הדסה והחוג לשפה וספרות אנגלית, המכללה האקדמית לחינוך אלקאסמי

(הרשימות המלאות של חברי פורום הצעירים בשנים שעברו מופיעות באתר האקדמיה – בדף החטיבה למדעי הרוח / פורום הצעירים).

E.W. BARNARD
A CATALOGUE
OF JEWISH OSSUARIES
CORPUS OF WEST SEMITIC STAMP SEALS
GENESIS
Records of the Trials of the Spanish Inquisition in Ciudad Real
Records of the Trials of the Spanish Inquisition in Ciudad Real
The Jews in Piedmont
The Jews in Piedmont
The Jews in Piedmont
The Jews in the Duchy of Milan
The Jews in the Duchy of Milan
The Jews in the Duchy of Milan
The Jews in the Duchy of Milan

4 פעילות ההוצאה לאור

בשער פרק זה:
מספרי ההוצאה לאור של האקדמיה

4 פעילות ההוצאה לאור

חוק האקדמיה מונה עם מטרות האקדמיה ותפקידיה "לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע". לשם כך פועלת באקדמיה בקביעות ועדת פרסומים, וההוצאה לאור עובדת על פי החלטות ועדת הפרסומים והנחיותיה. בפרסומי האקדמיה פֵּרות של תכניות מחקר ומפעלים שהיא יזמה ואשר נועדו לשמש תשתית לפעילות מדעית, כל אחד בתחומו, וכן קובצי מאמרים בעקבות ימי עיון וסדנאות שנערכו באקדמיה או בחסותה. כמו כן יוצאים לאור חיבורים שהוצעו לאקדמיה ונמצאו מתאימים למדיניות הפרסום שלה. רוב הפרסומים בעברית הם מתחומי מדעי הרוח ויש להם זיקה אל מדעי היהדות, ואילו הפרסומים באנגלית ובשפות אחרות מקיפים את כל המדעים: מדעי הרוח והחברה ומדעי הטבע.

פרסומים רבים במדעי הרוח הם מהדורות מדעיות של מקורות ושל כתבי יד בתחומים כגון תולדות עם ישראל, תולדות המחשבה והדת היהודית, הגות ימי הביניים ולשונות היהודים, ונודעת להם חשיבות בחקר התרבות למן העת העתיקה ועד לתקופה המודרנית.

בסדרות "דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים" ו־Proceedings מתפרסמות הרצאות שנשאו מרצים אורחים באקדמיה.

בתחום מדעי הטבע פועלת ועדת הפאונה והפלורה של ארץ ישראל, ומטרתה לפרסם מונוגרפיות על קבוצות בעלי חיים וצמחים של ארץ ישראל ופרסומים נלווים בתחומי האקולוגיה ומגוון המינים. החיבורים בסדרות Flora Palaestina ו־Fauna Palaestina וכן הפרסומים הנלווים מובאים לדפוס ומופקים בהוצאה לאור של האקדמיה.

ההוצאה לאור מפיצה את פרסומיה באמצעות משלוח הודעות ועלונים בדואר האלקטרוני ובדואר הרגיל לרשימות תפוצה מיוחדות לפי נושאי הפרסומים. כמו כן היא נעזרת בשירותיהם של מפיצים מקצועיים.

בשנת הדוח השתתפה ההוצאה לאור של האקדמיה, כמדי שנה בשנה, בשבוע הספר העברי.

בטיפולה של ההוצאה לאור בעת הכנת הדוח 13 חיבורים, מהם 11 ספרים ו־2 חוברות: 3 חיבורים בסידור ובהגהות, 9 חיבורים בשלבי שונים של עריכה וחיבור אחד התקבל בהוצאה לאור וטרם הוחל לטפל בו.

4.1 > פרסומים שראו אור בשנת הדוח

< חיים וייצמן: המדען, המדינאי ומדינאי־המדע, בעריכת ב"ז קדר (תשע"ה)

< לזכרו של גדעון גולדנברג, בעריכת אריאל ששה־הלוי (תשע"ו)

< *The Onomasticon of Iudaea • Palaestina and Arabia in the Greek and Latin Sources*, vol. I: *Introduction, Sources, Major Texts*, by Leah Di Segni and Yoram Tsafrir, with Judith Green (2015)

< *Proceedings of the Israel Academy of Sciences and Humanities*, vol. VIII

< *Religious Movements and Transformations in Judaism, Christianity and Islam*, ed. Yohanan Friedmann (2016)

< *The Logika of the Judaizers: A Fifteenth-Century Ruthenian Translation from Hebrew*, critical edition of the Slavic texts presented alongside their Hebrew sources, with introduction, English translation, and commentary, by Moshe Taube (2016)

< *Before the Two Cultures: Big Science and Big Humanities in the Nineteenth Century*, by Lorraine Daston (Proceedings of the Israel Academy of Sciences and Humanities, vol. IX, no. 1) (2015)

< *States and Communities*, by Michael Walzer (Proceedings of the Israel Academy of Sciences and Humanities, vol. IX, no. 2) (2016)

< *The Beginnings of Israeli–German Collaboration in the Sciences: Motives, Scientific Benefits, Hidden Agendas*, by Ute Deichmann (Proceedings of the Israel Academy of Sciences and Humanities, vol. IX, no. 3) (2016)

משמאל: מספרי ההוצאה לאור של האקדמיה

חיים וייצמן
A CATALO
JEWISH OS
IN THE COLLECTIONS OF T
L.Y. RAH

5 קשרים בין־לאומיים

בשער פרק זה:
הספרייה וחדר הישיבות של האקדמיה

5 קשרים בין־לאומיים

לאקדמיה הסכמים עם כ־40 מוסדות (ברובם אקדמיות למדעים) ב־36 מדינות באירופה, באמריקה הצפונית והדרומית, במרכז אסיה, בתת־היבשת ההודית ובמזרח הרחוק, והיא חברה במספר רב של ארגונים בין־לאומיים חשובים. הקשרים הבין־לאומיים של האקדמיה באים לידי ביטוי בחילופי חוקרים במסגרת הסכמים עם אקדמיות בעולם, בקיום סדנאות מדעיות דו־לאומיות ורב־לאומיות, במתן חסות לתכניות יוקרתיות למלגות בתר־דוקטורט, בפעילות מדעית אזורית ובייצוג הקהילייה המדעית הישראלית בארגוני מדע בין־לאומיים. לאחרונה נחתם הסכם חדש עם האקדמיה של אתונה, ונחתמו חידושי הסכמים עם החברה המלכותית (הבריטית), עם אזרבייג'ן ועם גרוזיה. באקדמיה ועדה האמונה על ליווי פעילותה הבין־לאומית של האקדמיה ועל ייזום פיתוח יחסיה עם אקדמיות עמיתות.

במסגרת מכסות הביקורים על פי ההסכמים האלה ביקרו בישראל בתקופת הדיווח (מ־1 באפריל 2015 עד 31 במרס 2016) 39 מדענים מ־10 אקדמיות (בשנה הקודמת ביקרו 46 מדענים מ־12 אקדמיות), ובסך הכול הם שהו בארץ 66 שבועות (64 שבועות בשנה הקודמת). נתונים אלה מראים המשך של מגמת הירידה המתונה במספר האורחים ובמספר ארצות המוצא, אשר החלה לפני ארבע שנים – עם יציבות באורך הביקורים.
חלה ירידה גם במספר החוקרים הישראלים אשר מבקרים בחו"ל במסגרת ההסכמים. נוסף על ביקורים אלו במסגרת מכסות הביקור, ביקרו בארץ מחד ונסעו לחו"ל מאידך עשרות נוספות של חוקרים להשתתף בסדנאות ובכינוסים בחסות משותפת של האקדמיה עם אקדמיות זרות. ביקורים אלו אינם כלולים בנתונים המובאים בטבלה שלמטה. כמו כן נתונים אלה אינם כוללים את ביקוריהם הרשמיים של נציגי האקדמיה באקדמיות זרות ולא את נסיעותיהם של נציגי האקדמיה לייצג את האקדמיה בישיבות של ארגונים בין־לאומיים.

משתתפי "סדנת התיקוף" לקראת הוצאתו לאור של הכרך על המדע הישראלי מאת אונסק"ו, באקדמיה, ינואר 2016

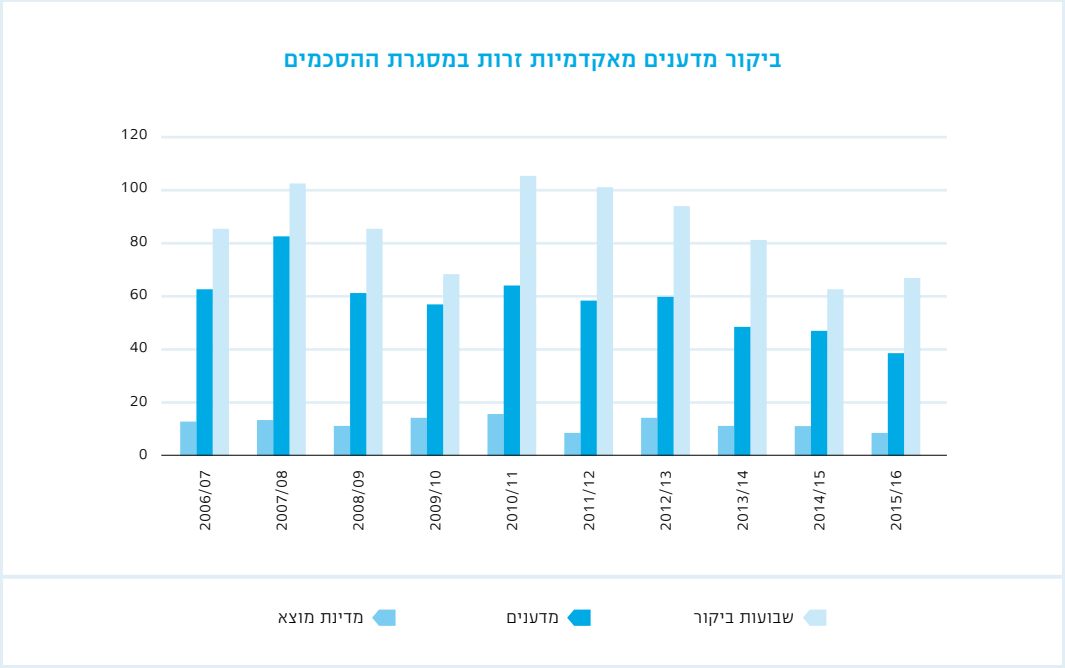

האקדמיה מייצגת את ישראל בארגוני גג מדעיים בין־לאומיים כגון המועצה הבין־לאומית למדע – איקס"ו (ICSU). האקדמיה עודדה את הקמתן של כעשרים ועדות תחומיות המייצגות את ישראל באיגודי המדע של איקס"ו, והיא משלמת את דמי החבר שלהן. האקדמיה תומכת בהשתתפותם של יושבי ראש הוועדות המדעיות הלאומיות בכינוסי האיגודים הבין־לאומיים למיניהם, ומשתתפת בייצוגן של כעשר ועדות בין־תחומיות באיקס"ו. האקדמיה מיוצגת בכמה איגודים בין־לאומיים של אקדמיות לאומיות ושל אקדמיות צעירות וכן בוועדה הלאומית הישראלית לאונסק"ו, בקרן הדו־לאומית ארצות־הברית–ישראל ובוועדה הגרמנית למלגות מינרבה. האקדמיה מיוצגת גם במועצה הלאומית למחקר ופיתוח ובוועדה לקשרי חוץ מדעיים שלה ובצוות העבודה של משרד החוץ לנושא החרם האקדמי.

מפגש שגריר בריטניה הנכנס דויד קורי עם נשיאות האקדמיה – היוצאת והנכנסת. מימין: רונית פראוור, פרופ' נילי כהן, השגריר קורי, פרופ' רות ארנון, בוב לפידות וד"ר מאיר צדוק, אוגוסט 2015

5.1 > קשרי מדע עם מדינות ועם אקדמיות למדעים

אוזבקיסטן

בשנת 1999 נחתם זיכרון דברים בעניין שיתוף פעולה מדעי בין האקדמיה ובין האקדמיה האוזבקית.

אוסטרייה

ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיה ובין האקדמיה האוסטרית נחתם בשנת 1993. עיקרו ביקורים הדדיים של מדענים בכירים, חילופי מידע, מחקרים משותפים ובדיקת האפשרות להקמת מרכזי מחקר משותפים.

ביקרה בישראל:

Prof. Barbara Weber, Computer Sciences

ביקר באוסטרייה:

פרופ׳ דוד יעקובי, החוג להיסטוריה, האוניברסיטה העברית בירושלים

אוסטרליה

בשנת 1998 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי עם האקדמיה האוסטרלית. בחודש פברואר 2011, במסגרת ביקורה בארץ, ביקרה פרופ׳ Suzanne Cory, נשיאת האקדמיה הלאומית האוסטרלית, באקדמיה ונפגשה עם נשיאת האקדמיה ועם חברי מועצת האקדמיה. במסגרת הדיון נשקלו צעדים אפשריים להידוק הקשרים בין האקדמיות ולהרחבתם.

אוקראינה

בשנת 1993 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי עם האקדמיה האוקראינית. עניינו שיתוף פעולה במחקרים, בסדנאות ובסימפוזיונים, חילופי מדענים וחילופי מידע.

ביקרו בישראל:

Dr. Oleksandr Krakhmalnyi, Ecology

Dr. Andrii Sybirnyi, Cell Biology

Dr. Natalia Sybirna, Cell Biology

אזרבייג׳ן

בשנת 1994 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. בחודש פברואר 2015 ביקרה בארץ משלחת מאזרבייג׳ן בראשות נשיאה פרופ׳ אקיף אליזאדה, ונחתם הסכם חדש אשר החליף את ההסכם הקודם. בימים אלו מתארגן ביקור רשמי של נציגי האקדמיה שלנו שם.

איטליה

ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות נחתם בשנת 2000.

אלבניה

בחודש אפריל 2004, בעת ביקורם של סגן נשיא האקדמיה האלבנית והמזכיר המדעי הכללי באקדמיה, נחתם בירושלים ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין שתי האקדמיות.

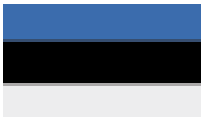

אסטוניה

בשנת 1995 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות.

ארגנטינה

בספטמבר 2012 חתמו נשיאי האקדמיה הישראלית והאקדמיה הארגנטינאית, בירושלים ובבואנוס איירס, על הסכם לשיתוף פעולה מדעי, המדגיש קיום סדנאות דו־לאומיות.

ארמניה

בשנת 1992 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. ההסכם כולל עידוד מחקרים משותפים וחילופי מידע בין קהיליות המחקר הישראלית והארמנית. האקדמיה הארמנית פועלת בשיתוף עם האקדמיה לקידום תיעוד הניב הירושלמי של השפה הארמנית.

ארצות הברית

בשנת 2012 נחתם הסכם עם האקדמיה הלאומית למדעים של ארצות הברית אשר ייסד את קיומם, מדי שנתיים, של כינוסי מדע דו־לאומיים לחוקרים צעירים במסגרת תכנית Kavli Frontiers of Science על בסיס ההסכם עם האקדמיה הלאומית האמריקאית. ביוני 2013 התקיים באירווין אשר בקליפורניה הכינוס הראשון.

הכינוס השני התקיים בירושלים בחודש פברואר 2015, והשתתפו בו כ־40 חוקרים מכל צד. הכינוסים הם בין־תחומיים ומשלבים תחומים ממדעי הטבע והחברה. במרס 2014 השתתפו נשיאת האקדמיה והמנכ"ל – זו השנה השנייה ברציפות – בהתכנסות בוושינגטון של מועצות שלוש האקדמיות הלאומיות האמריקאיות לדיון בדרכים נוספות לקידום שיתוף הפעולה בין האקדמיות הלאומיות לבין האקדמיה שלנו.

בולגריה

בשנת 1995 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. במסגרת ההסכם מתקיימים שלושה מיזמים במתמטיקה, המשותפים לחוקרי המכון למתמטיקה של האקדמיה הבולגרית ולחוקרים באוניברסיטת בן־גוריון בנגב, אוניברסיטת תל־אביב והטכניון, ומיזם נוסף המשותף למכון לכימיה כללית ואי־אורגנית ולחוקר מאוניברסיטת בר־אילן.

ביקרו בישראל:

Prof. Slavia Gheorghi Barlieva, History
Prof. Dimcho Donche Cheshmedziev, Medieval History
Dr. Daniela Kovacheva, Chemistry
Dr. Angela Slavova Popivanova, Mathematics
Prof. Julian Revalski, Mathematics
Prof. Peter Stanchev, Mathematics

בריטניה

בחודש אפריל 2015 נחתם בלונדון הסכם חדש עם החברה המלכותית של לונדון (האקדמיה הבריטית למדעים), המגדיר שלושה ערוצי שיתוף פעולה: סדנאות מדעיות דו־לאומיות, ביקורי חוקרים קצרים והענקת מלגות בתר־דוקטורט על בסיס תחרותי. המלגות בבריטניה ממומנות בידי נדבן פרטי, ובצד הישראלי – בהיעדר תורם – הסכימו האוניברסיטאות לממן את הזוכים מתקציביהן.

הנדבן הבריטי ביקר באקדמיה ונפגש עם חברי המועצה. הסדנה המדעית הראשונה תתקיים בבריטניה בנושא מקורות אנרגייה חלופיים. אשר לביקורים קצרים: האקדמיה המארחת מגישה לשותפתה רשימה מדורגת קצרה של מדענים שהיא מעוניינת לארח, והאקדמיה השולחת מציעה את הביקור לחוקרים על פי הסדר. ההסכם יהיה בתוקף במשך ארבע שנות פעילות, והאחריות לסדנאות ולביקורים תתחלף מדי שנה.

באוגוסט 2015 ביקר באקדמיה בירושלים שגריר בריטניה הנכנס H.E. David Quarre, ונפגש עם נשיאת האקדמיה היוצאת פרופ' רות ארנון והנשיאה הנכנסת פרופ' נילי כהן.

שגרירות הממלכה בארץ והמועצה הבריטית (British Council) מעוניינות לכונן עם האקדמיה יחד תכנית קטליזטור (Catalyst Program), אשר מטרתה לעודד, לקדם ולזרז הכנה של הצעות מחקר משותפות להגשה לממנים מחקר מרכזיים באירופה.

בנוסף, משלחת בראשות נשיאת האקדמיה השתתפה ב־UK–Israel Science Days בלונדון.

ביקרו בישראל:

Prof. Antony Cheetham, Materials Sciences
Prof. John Skehel, Virology

גרוזיה

בשנת 1992 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. בביקור רשמי וחגיגי שהתקיים בירושלים ביוני 2014 נחתם הסכם חדש בין האקדמיות.

ביקרו בישראל:

Dr. Violeta Shotaev Berikashvili, Biochemistry

Prof. Vladimir Ilia Elisashvili, Biochemistry

Dr. Eka Metreveli, Biochemistry

גרמניה

מפגש נשיא ACATECH – האקדמיה להנדסה וטכנולוגיה של גרמניה – Prof. Reinhard Hüttl עם נשיאת האקדמיה, באקדמיה, מרס 2016

בשנה החולפת הייתה הפעילות המשותפת עם גרמניה מוגברת לציון 25 שנה לכינון יחסים דיפלומטיים בין המדינות ו־50 שנה לפטירתו של פרופ׳ מרטין בובר, נשיאה הראשון של האקדמיה. לאקדמיה הסכמים חתומים עם כמה אקדמיות ומוסדות מחקר בגרמניה. בדצמבר 2013 חתמו, בירושלים, נשיאת האקדמיה ונשיא האקדמיה הלאומית של גרמניה, לאופולדינה, על הסכם חדש לשיתוף פעולה מדעי אשר במסגרתו התקיימו בגרמניה (בשנת 2014) ובארץ (בשנת 2015) סדנאות דו־לאומיות בנושא מחלות ניווניות עצביות. הסדנה בשנת 2016 תהיה בנושא משפט וכלכלה.

ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיה ובין האקדמיה של ברלין־ברנדבורג (BBAW) נחתם בשנת 2000, ובמסגרתו מקיימות האקדמיות סדרות של סדנאות דו־לאומיות. בדצמבר 2013 החלה הסדרה השנייה, הנושאת את הכותרת "תהליכי עדכון, מודרניזציה ורציונליזציה ביהדות, בנצרות ובאסלאם במשך כל התקופות". הסדנה הראשונה, Rationalization of Religion, התקיימה בברלין. השנייה התקיימה בבית האקדמיה בירושלים ונשאה את הכותרת Religious Responses to Modernity. בזמנם הסכימו הצדדים לתת חסות למפעל ההוצאה לאור של מהדורה ביקורתית של כל כתבי מרטין בובר. בשנת 2013 עברה האחריות בצד הגרמני של המפעל מה־BBAW לאוניברסיטת היינריך היינה שבדיסלדורף.

בחודש ינואר 2009 חתמה האקדמיה על הסכם עם קרן אלכסנדר פון הומבולדט הגרמנית. ההסכם דן בקיום סדרה של כינוסי מדע משותפים אשר יתקיימו בארץ ובגרמניה לסירוגין, אחת לשנה, שכותרתה היא GISFOH (German–Israeli Frontiers of the Humanities). בתחילת ספטמבר 2014 התקיים בפוטסדאם שבגרמניה סימפוזיון GISFOH השביעי, ובאוקטובר 2015 התקיים בארץ הסימפוזיון

השביעי, בנושא Boundaries and Bridges: the dynamics of urban diversity.
השתתפו בו כ־25 חוקרים צעירים מכל צד.
בנובמבר 2015 התקיימה בבית האקדמיה בירושלים סדנה דו־לאומית נוספת לציון 50 שנה ליחסים הדיפלומטיים בין ישראל לגרמניה, בנושא: "כימיה – המדע המרכזי".

ביקר בישראל:

Prof. Bernd Witte, Philosophy

דרום־קוריאה

ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיות נחתם בשנת 1990, ועניינו חילופי מדענים, חילופי מידע וסמינרים משותפים. בשנת 2016 צפוי ביקור של חוקר מטעם האקדמיה הקוראנית בארץ.

האיחוד האירופי

לאקדמיה מעמד של חבר מן החוץ בתכנית המסגרת המדעית השביעית של האיחוד האירופי. פרופ' דוד הורן מייצג את האקדמיה בפורום האסטרטגי האירופי לתשתיות מחקר – ESFRI (European Strategy Forum on Research Infrastructures).

הודו

בשנת 1993 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות בתחום המדעים המדויקים. לפי ההסכם יבקרו בכל שנה מדען ישראלי בכיר בהודו ומדען הודי בכיר בישראל, לסירוגין. בנובמבר 2012 ביקרה בארץ משלחת בת ארבעה חוקרים בראשות נשיא האקדמיה הלאומית ההודית למדע, Prof. Krishan Lal, ונשיאי שתי האקדמיות חתמו על הסכם חדש, המדגיש קיום סדנאות דו־לאומיות ותכניות מדע משותפים.

הולנד

ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות כולל חילופי מדענים, פרסומים משותפים, סמינרים משותפים וחילופי מידע.

הונגריה

בשנת 1990 הופעל ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. ההסכם כולל חילופי מדענים, פרסומים משותפים, סמינרים משותפים וחילופי מידע. הוסכם שבוגרים מצטיינים של Central European University יוכלו להשתלם באוניברסיטאות בארץ לתקופה של עד שנה.

ביקרו בישראל:

Prof. Peter Erdos, Mathematics
Dr. Gabor Szabo, Philosophy

הרשות הפלסטינית

(ראו להלן בסעיף "מפעלים אזוריים")

טג'יקיסטן

ההסכם לשיתוף פעולה עם טג'יקיסטן נחתם בשנת 1994.

טורקייה

ההסכם לשיתוף פעולה מדעי עם האקדמיה הטורקית נחתם באנקרה באפריל 2002.

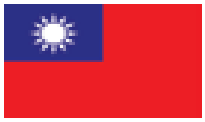

טייוואן

באוגוסט 1994 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי עם אקדמיה סיניקה. בדצמבר 2013 ייצגה נשיאת האקדמיה את האקדמיה בכינוס הדו־לאומי – ישראל–טייוואן – הראשון במדעי החיים אשר ארגנה אוניברסיטת טסינג הואה בשיתוף עם נציגות ישראל שם. הכינוס השני במדעי החיים התקיים בארץ ביוני 2015. בחודש נובמבר 2015 ביקר בטייוואן, מטעם האקדמיה, פרופ' רשף טנא. במרס 2016 ביקר פרופ' צ'י־ווי וונג, נשיא אקדמיה סיניקה, באקדמיה ונשא בה את ההרצאה השנתית על שם אלברט איינשטיין.

ביקר בטייוואן:

פרופ' רשף טנא, מדע החומרים, מכון ויצמן למדע

משתתפי הכינוס השני במדעי החיים ישראל–טייוואן, שהתקיים בישראל, יוני 2015

יוון

בפברואר 2015 חתמו, בירושלים, נשיאת האקדמיה ונשיא האקדמיה של אתונה Prof. Epaminondas Spiliotopoulos, הסכם חדש.

יפן

בחודש אוקטובר 2013, עת השתתפותה של נשיאת האקדמיה בכינוס "מדע וטכנולוגיה למען החברה" בקיוטו שביפן, היא חתמה על הסכם לשיתוף פעולה מדעי עם נשיא המועצה למדע של יפן (SCJ). נתמנו אנשי קשר מובילים משני המוסדות, ומשלחת ה־SCJ כבר ביקרה בארץ לדון אתנו בדרכי מימוש ההסכם. הסדנה הדו־לאומית הראשונה התקיימה בארץ בחדש מרס 2015, בנושא המדע של ניהול משק מים. הסדנה הדו־לאומית השנייה, הפעם בנושא רב־גוניות ביולוגית ימית, תתקיים באוקינאווה שביפן, לקראת סוף שנת 2016.

ירדן

(ראו להלן בסעיף "מפעלים אזוריים")

לטווייה

בשנת 1999 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. ההסכם כולל עידוד מחקרים משותפים וחילופי מידע בין האקדמיות וכן בין קהיליות המחקר הישראלית והלטווית.

ליטא

נשיא האקדמיה הזמין את נשיאת האקדמיה לבקר בליטא ולדון בהסכם לשיתוף פעולה מדעי.

מצרים

(ראו להלן בסעיף "מפעלים אזוריים" ובסעיף "קשרים עם מוסדות בין־לאומיים")

סין

בשנת 1988 ביקרה באקדמיה למדעים של סין משלחת מהאקדמיה, ויחד הקימו שתי האקדמיות את המרכז האקדמי הישראלי בבייג'ינג עוד טרם כינון היחסים הדיפלומטיים בין הממשלות. בשנת 1991 נחתם הסכם עם האקדמיה הסינית למדעים, ובשנת 2000 נחתם הסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיה ובין האקדמיה

הסינית למדעי החברה. לציון 25 שנה מאז הקמת המרכז האקדמי הישראלי בבייג'ינג התקיימה ביוני 2015 סדנה דו־לאומית בארץ בנושא ננוטכנולוגיה, בהשתתפות נשיא האקדמיה הסינית למדעים, פרופ' צ'ון־לי באי. בחודש ספטמבר 2015 ביקרה באקדמיה הסינית בבייג'ינג ובשנגחאי משלחת מטעם האקדמיה, ונשיא האקדמיה הסינית אירח את המשלחת בסעודה חגיגית לציון 25 שנה להקמת המרכז האקדמי הישראלי בבייג'ינג. חברי המשלחת היו שניים מנשיאי האקדמיה הקודמים, פרופ' רות ארנון ופרופ' יהושע יורטנר, ומנכ"ל האקדמיה ד"ר מאיר צדוק, אשר היה ראש המשלחת המקורית לפני 25 שנה.

סלובניה

ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיות נחתם בשנת 1996.

סלובקיה

ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיות נחתם בשנת 1995.

ביקרו בישראל:

Prof. Emanuel Beska, History

Dr. Stefan Chromik, Electrical Engineering

Dr. Jozef Marian Galik, Oriental Studies

פולין

הסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות נחתם בשנת 1990. בשנת 2009 חתמו נשיאי שתי האקדמיות על חידוש ההסכם לשיתוף פעולה בין־לאומי בין האקדמיות.

ביקרו בישראל:

Prof. Jerzy Banski, Geography

Dr. Konrad Lukasz Czapiewski, Geography

Prof. Barbara Engelking, Philosophy

Dr. Monika Marzen Kaczmarek, Physiology

Dr. Tomasz Komornicki, Geography

Prof. Beata Konikowska, Computer Sciences

Prof. Danuta Maria Kuznicka, Art

Prof. Dariusz Libionka, Philosophy

Prof. Barbara Lichocka, Archaeology

Ms. Emilia Przygrodzka, Endocrinology

Dr. Teodozja Izabel Rzeuska, Archaeology

צ'כיה

ביוני 1991 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה עם האקדמיה הצ'כית. ההסכם חודש בשנת 1999.

ביקרו בישראל:

Dr. Lenka Jungmannova, Arts

Dr. Jiri Mares, Nuclear Physics

Dr. Martin Markl, Mathematics

Ms. Vera Vesela, Modern History

ביקר בצ'כיה:

ד"ר אלכסנדר יופה, מתמתיקה, הטכניון

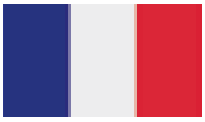

צרפת

ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיה ובין האקדמיה הצרפתית למדעים של המכון הצרפתי (Institut de France) נחתם בשנת 1989. לפי ההסכם כל אקדמיה תארח מדען בכיר מן המדינה האחרת אחת לשנתיים, לסירוגין. במסגרת הידוק הקשרים בין האקדמיות מתקיימת סדרת מפגשים מדעיים דו־לאומיים עם בכירי החוקרים, כל פעם בתחום נבחר אחר. הסדנה הרביעית, בפיזיקה, התקיימה בירושלים במרס 2014, והשתתפו בה 10 משתתפים מצרפת, והסדנה החמישית, הפעם בביולוגיית כרומטין (chromatin biology), התקיימה ביולי 2015 בפריז, והשתתפו בה 14 מדענים צרפתים ו־10 ישראלים.

קנדה

באוטווה, במאי 2012, חתמו Prof. Yolande Grisé, נשיאת החברה המלכותית הקנדית, ופרופ' רות ארנון על הסכם לשיתוף פעולה. ביוני 2013, על פי ההסכם עם החברה המלכותית הקנדית, התקיים הסימפוזיון הדו־לאומי הראשון, בנושא Brain Plasticity and Learning and Education. שותף נוסף למפגש היה המכון הקנדי למחקר מתקדם. הסימפוזיון השני יהיה במדעי הרוח. בדצמבר 2016 יתקיים בארץ הסימפוזיון הדו־לאומי השני במסגרת ההסכם אשר נחתם במאי 2012, שיישא את הכותרת: Literature and History: A Look from the Margins.

רומניה

בשנת 1991 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות.

ביקרו בישראל:

Dr. Viorica Mihaela Gligor, History

Mrs. Madalina Lascu, History

Dr.Anca-Ruxandra Leonties, Chemistry

Mrs. Lascu Madalina, Philology

רוסיה

בנובמבר 1995 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. ביולי 2013 התקיימה בישראל הסדנה הדו־לאומית ה־12 והאחרונה בסדרה בנושא אופטימיזציה של הֶרְכֵּב, מבנה ותכונות של חומרים מתכתיים, תחמוצתיים, מורכבים, חומרי ננו וחומרים אמורפיים.

שוודיה

בשנת 1974 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיות. אחת לכמה שנים נערך סימפוזיון דו־לאומי.

תאילנד

בשנת 1992 נחתם מזכר הבנה לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיה ובין המכון הלאומי למחקר של תאילנד. במסגרת זאת נעשה בשנים האחרונות מחקר משותף בנושא שיפור פרי הפיטאיה.

כמו כן שלושה חוקרים מתאילנד השתתפו בכינוס "יזמות".

5.2 > מפעלים אזוריים

נשיאי האקדמיות ומועצות המדע של אזור המזרח התיכון

בשנת 1994 נוסד בוושינגטון איגוד נשיאי האקדמיות ומועצות המדע של אזור המזרח התיכון בהשתתפות ירדן, הרשות הפלסטינית, מצרים וישראל ובחסות האקדמיות הלאומיות של ארצות הברית. האיגוד החליט לקיים פגישות סדירות באזור וכן מחקרים, סדנאות ופעולות משותפות. הנושא הראשון שנבחר היה השימוש במדע ובטכנולוגיה להגדלת כמויות המים בארצות האזור ולשיפור איכותם. נבחרו גם תחומים אלה: מחסורים תזונתיים במיקרו־נוטריאנטים ומגוון המינים והשימוש בתקשורת אלקטרונית ברפואה מרחוק.

בינואר 2002 הוחלט לפעול בשני תחומים נוספים: יצירת מקומות עבודה ופיתוח בר־קיימה באזורי מדבר. כן הוחלט לצרף מדענים צעירים מצטיינים מן האזור לתכנית FOSE (Frontiers of Science and Engineering). המחזור האזורי השני של FOSE התקיים בחודש מרס 2007 בסביליה, והאקדמיה האמריקאית התחילה בתכנון המחזור השלישי. עם סיום כינוס FOSE התקיימה ישיבה של ראשי אקדמיות מהרשות הפלסטינית, ירדן, ישראל, ספרד וארצות הברית, ובה גובשה תכנית עבודה להמשך, ואומצו המלצות מהסדנה האזורית השנייה בנושא "מחסורים תזונתיים במיקרו־נוטריאנטים", אשר התקיימה בירושלים במאי 2005.

בחודש ינואר 2008 התקיים בירדן המפגש החמישי של איגוד הנשיאים, ובאותה עת התקיימה סדרת סדנאות תכנון בנושאים אשר ראשי האקדמיות ראו בהם בעלי עדיפות (תת־תזונה של מיקרו־נוטריאנטים,

מים, מקורות אנרגייה חלופיים, חיזוק תכניות הלימודים במדעים באוניברסיטאות וזיהום קרקעות). ראשי האקדמיות החליטו לכנות את המפעל הזה: Association of Middle Eastern and US National Academies of Sciences.

ב־10 ביולי 2008 התקיימה בבית האקדמיה ישיבה של מועצת התזונה האזורית (בהתהוות) בהשתתפות נציגים ישראלים, פלסטינים ואמריקאים. ב־15 ביולי 2008 התקיימה בעמאן פגישת עדכון בהשתתפות המנכ"ל החדש של המועצה הגבוהה למדע וטכנולוגיה, ובה הוא הסכים כי ירדן תוסיף ותשתתף בפרויקט התזונה. בחודש אפריל 2008 השתתפה משלחת של חוקרים ישראלים במפגש הראשון של קבוצת המזרח התיכון ואפריקה של האיגוד הבין־לאומי לאסטרונומיה בקהיר.

המרכז האקדמי הישראלי בקהיר

המרכז האקדמי הישראלי בקהיר הוקם בשנת 1982 על ידי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ביזמת המוסדות להשכלה גבוהה והחברה המזרחית הישראלית. הקמת המרכז באה בעקבות הסכם התרבות בין ישראל למצרים ממרס 1979. האקדמיה מפעילה את המרכז במימון ות"ת. הרשויות המנחות את פעולת המרכז הן הנהלה ומועצה. מאוקטובר 2006 מנהל את המרכז פרופ' גבריאל מ' רוזנבאום, שתחומי התמחותו הם הלשון, הספרות והתרבות של מצרים המודרנית. פרופ' רחל גלון מילאה בעבר במרכז את תפקיד מרכזת הקשרים בתחום מדעי הטבע.

משימתו העיקרית של המרכז האקדמי בקהיר היא להדק את הקשרים בין האוניברסיטאות ובין החוקרים במצרים ובישראל, לסייע לחוקרים משתי המדינות להשיג חומר מספריות ומארכיונים בנושאי מחקרם ולטפח מחקרים משותפים. המרכז מפעיל ספרייה לשירותם של חוקרים וסטודנטים, ונישאות בו הרצאות אקדמיות בנושאים מגוונים מפי מרצים מישראל ומפי אנשי רוח בולטים בישראל. מן הצד המצרי רוב המשתמשים בשירותי המרכז הם חוקרים וסטודנטים מצרים בתחומי הלשון והספרות העברית ובמדעי היהדות בכלל, וכן זרים השוהים בקהיר ומשכילים מצרים המגלים עניין בישראל ובתרבותה, ומן הצד הישראלי – חוקרים וסטודנטים בתחומי ההיסטוריה והתרבות המצרית והערבית. חוקרים וסטודנטים מתקדמים מישראל וכמה ממצרים קיבלו מלגות ביקור במצרים ובישראל לשם קידום מחקריהם.

מספר המבקרים המקומיים במרכז ידע תנודות עם השנים, ותמיד הושפע ממצב היחסים בין ישראל למצרים ולשכנותיה האחרות וכן מאירועים פוליטיים אחרים במזרח התיכון. בתקופות של מתיחות פוליטית ניכרת ירידה במספר המבקרים המצרים במרכז. עם זאת בכל מצב, גם בתקופות קשות, הוסיף המרכז לפעול כסדרו: קיים את ההרצאות באנגלית ובעברית והמשיך לתת שירות ולסייע למבקרים בו ולפונים אליו, הן מצרים הן ישראלים והן זרים השוהים בקהיר או מבקרים בה. עד סוף שנת תשע"א (2011) קיים המרכז בהצלחה אירועים רבים ואירח אנשי אקדמיה ותרבות בולטים מישראל, אשר הרצו בתחומי התמחויותיהם. כמו כן נערכו כמה אירועים של הקרנת סרטים ישראליים, מלווה בהקדמה של מנהל המרכז. כמו תמיד אירח המרכז מבקרים רבים, בודדים וקבוצות, מקצתם מחו"ל.

מרצים וסטודנטים לתארים מתקדמים מהאוניברסיטאות השונות במצרים הוסיפו להגיע למרכז ולהשתמש בספרייתו. נציין שאנשי המרכז מקפידים כל העת להרחיב את הספרייה ולטפחה. לאחר השלמת תכנונו והקמתו של הקטלוג המקוון של ספריית המרכז החל תהליך עדכון הקטלוג כדי להנגישו בעתיד גם דרך המרשתת (אינטרנט). בגלל המצב הפוליטי (ראו להלן) נדחתה פתיחת אתר המרכז במרשתת.

פרופ׳ גבריאל רוזנבאום ורעייתו מיכל, שסייעה בניהול המרכז האקדמי, סיימו את תפקידם באוקטובר 2010. פרופ׳ רוזנבאום התבקש להמשיך ולמלא את תפקיד המנהל למשך סמסטר נוסף, עד הגעת מחליפו, נענה לבקשה והגיע למרכז האקדמי לתקופות שהייה קצרות, לפי הסדר שאושר עם האוניברסיטה העברית בירושלים. הדבר הביא לידי צמצום פעילות ההרצאות במרכז האקדמי, אבל ספריית המרכז נשארה פתוחה ברציפות.
ב־25 בינואר 2011 וביוני 2013 התחוללו במצרים שתי מהפכות שבעקבותיהן הודחו שני נשיאים וחלו שינויים במשטר. בשל האירועים האלימים בקהיר בינואר 2011 נאלץ מנהל המרכז להתפנות ממצרים עם רבים מאנשי שגרירות ישראל וישראלים אחרים. כמו מוסדות אחרים ומקומות עבודה רבים בקהיר נסגר המרכז האקדמי ופעילותו הושבתה לכשבועיים, ולאחר מכן נפתח שוב בידי העובדים המצרים. לאחר כחודש, כשהמצב אפשר זאת, חזר מנהל המרכז לקהיר, והמרכז חזר לתפקד ולסייע למבקרים בו.

בספטמבר 2011 הותקפה שגרירות ישראל בקהיר בידי קבוצה גדולה של מפגינים. בעקבות התקפה זו פונו כל אנשי השגרירות מקהיר, בניין השגרירות נסגר, וגם המרכז האקדמי נאלץ לסגור את שעריו. מאז ועד למציאת אתר חדש לשגרירות הפעילות הדיפלומטית הישראלית מתנהלת מחוץ לשגרירות, והנוכחות הישראלית בקהיר צומצמה. המרכז וספרייתו פתוחים שוב למבקרים, ואלה מוסיפים להגיע כל העת, להשתמש בספרייה ואף להזמין חומר עיוני מישראל. פעילות ההרצאות במרכז הוקפאה עד להתייצבות המצב הפוליטי במצרים.

המרכז האקדמי שמר תמיד על עצמאותו האקדמית והניהולית, אך בתחום האבטחה היה כפוף להנחיות מחלקת הביטחון של משרד החוץ, ובפועל אבטחת המקום הייתה באחריות קציני הביטחון של שגרירות ישראל בקהיר. כל עוד השגרירות בקהיר סגורה, אי אפשר לאבטח את המרכז כבעבר, והמצב בו לא ישתנה. נעשים מאמצים רבים לשמר את המרכז האקדמי ואת מעמדו כבלתי תלוי בעניינים פוליטיים ולהמשיך בפעילות גם בתנאים החדשים שנכפו עליו, ומאמצים אלה אכן עולים יפה (המגעים בין ישראל למצרים על פתיחה מחודשת של השגרירות בקהיר עדיין נמשכים).

ב־1 באפריל 2014 הסתיים חוזה השכירות בדירה אשר שימשה את המרכז האקדמי מאז פתיחתו, ומאותו יום הוא עבר למשכנו החדש בשכונת מעאדי. המשכן החדש דומה באופיו ובגודלו למשכן הקודם, והפעילות בו נמשכת כסדרה. במצב הביטחוני המתמשך אי אפשר לשלוח לקהיר מנהל חדש למרכז האקדמי. פרופ׳ רוזנבאום הסכים להמשיך ולמלא את התפקיד בהתנדבות, מאז אוקטובר 2010 עד היום. הוא שומר על קשר רצוף עם המרכז ומגיע לקהיר לביקורים קצרים כדי לפגוש את אנשי המרכז האקדמי וכן ידידים ומקורבים של המרכז, ולעמוד מקרוב על הפעלתו התקינה.

5.3 > קשרים עם מוסדות בין־לאומיים

איקס"ו – המועצה הבין־לאומית למדע

איקס"ו – ICSU (International Council for Science), שנוסדה בשנת 1931, היא ארגון הגג של איגודי המדע הבין־לאומיים. האקדמיה מייצגת את ישראל באיקס"ו וב־23 האיגודים המדעיים החברים בה ומשתתפת בשמונה ועדות בין־תחומיות של איקס"ו. מדענים ישראלים מכהנים באיקס"ו בתפקידים בכירים בכמה איגודים. נשיאת האקדמיה מייצגת את האקדמיה בכינוסי המועצה הכללית של איקס"ו.

הוועדות הלאומיות המקבילות לאיגודים הבין־לאומיים

נשיאת האקדמיה ממנה ועדות לאומיות מקבילות לאיגודים הבין־לאומיים המסונפים לאיקס"ו כאשר יש עניין בדבר מבחינת קידום המדע הישראלי. יו"ר הוועדה הלאומית הוא נציג האקדמיה ומדינת ישראל באיגוד הבין־לאומי המסונף לאיקס"ו. הוועדות הלאומיות מדווחות לאגודות הבין־לאומיות על הנעשה בישראל ומעדכנות את המדענים בישראל בכל הנוגע לתכניות בין־לאומיות בתחומי מחקרם.

האקדמיה תומכת בתשלום דמי החבר השנתיים הישראליים באגודות ובארגונים הבין־לאומיים של איקס"ו. האקדמיה משתתפת גם במימון ההוצאות הכרוכות בהשתתפות נציגים מטעמה בכינוסי האיגודים הבין־לאומיים. מועצת האקדמיה אימצה את המלצת הוועדה לקשרי חוץ לעודד קיום ישיבות של הנהלות ארגונים בין־לאומיים באקדמיה בירושלים. בשנת הדיווח התקיימה באקדמיה ישיבה של הנהלת הוועדה לנתונים (CODATA) ופרופ' מנחם יערי נבחר לחבר באחת הוועדות הקבועות המרכזיות של איקס"ו – הוועדה לחופש ואחריות במדע (The Committee on Freedom and Responsibility in the Conduct of Science).

האיגודים המדעיים המסונפים לאיקס"ו ויושבי ראש הוועדות הלאומיות הקשורות אליה

- האיגוד הבין־לאומי לאסטרונומיה (IAU) – ד"ר שי צוקר, יו"ר הוועדה הלאומית לאסטרונומיה
- האיגוד הבין־לאומי לגאודזיה ולגאופיזיקה (IUGG) – פרופ' קולין פרייס, יו"ר הוועדה הלאומית לגאודזיה ולגאופיזיקה
- האיגוד הבין־לאומי לכימיה טהורה ושימושית (IUPAC) – פרופ' אהוד קינן החליף את פרופ' שלמה מרגל, כיו"ר הוועדה הלאומית לכימיה
- האיגוד הבין־לאומי למדעי הרדיו (URSI) – פרופ' אהוד היימן, יו"ר הוועדה הלאומית למדעי הרדיו
- האיגוד הבין־לאומי לפיזיקה טהורה ושימושית (IUPAP) – פרופ' ירון עוז החליף את פרופ' מרדכי שגב, כיו"ר הוועדה הלאומית לפיזיקה
- האיגוד הבין־לאומי לחקר המוח (IBRO) – פרופ' ידין דודאי, יו"ר הוועדה הלאומית לחקר העצב
- האיגוד הבין־לאומי למדעים ביולוגיים (IUBS) – פרופ' יוסי לויה, יו"ר הוועדה הלאומית למדעי הביולוגיה

- האיגוד הבין־לאומי לגאוגרפיה (IGU) – פרופ׳ יצחק שנל, יו״ר הוועדה הלאומית לגאוגרפיה
- האיגוד הבין־לאומי לקריסטלוגרפיה (IUCr) – פרופ׳ עודד ליבנה, יו״ר הוועדה הלאומית לקריסטלוגרפיה
- האיגוד הבין־לאומי למכניקה תאורטית ושימושית (IUTAM) – פרופ׳ מיילס רובין, יו״ר הוועדה הלאומית למכניקה עיונית ושימושית
- האיגוד הבין־לאומי להיסטוריה ולפילוסופיה של המדע (IUHPS) – פרופ׳ נח עפרון, יו״ר הוועדה הלאומית להיסטוריה ולפילוסופיה של המדע
- האיגוד הבין־לאומי למתמטיקה (IMU) – פרופ׳ גיל קלעי, יו״ר הוועדה הלאומית למתמטיקה
- האיגוד הבין־לאומי למדעים פיזיולוגיים (IUPS) – פרופ׳ אסתר שהמי, יו״ר הוועדה הלאומית לפיזיולוגיה
- האיגוד הבין־לאומי לביוכימיה ולביולוגיה מולקולרית (IUBMB) – פרופ׳ יוסף ירדן, יו״ר הוועדה הלאומית לביוכימיה ולביולוגיה מולקולרית
- האיגוד הבין־לאומי לביופיזיקה טהורה ושימושית (IUPAB) – פרופ׳ אירית שגיא, יו״ר הוועדה הלאומית לביופיזיקה
- האיגוד הבין־לאומי לפרמקולוגיה בסיסית וקלינית (IUPhar) – פרופ׳ פרנצ׳סקה לוי־שפר, יו״ר הוועדה הלאומית לפרמקולוגיה
- האיגוד הבין־לאומי למדעי הגאולוגיה (IUGS) – פרופ׳ יגאל אראל, יו״ר הוועדה הלאומית לגאולוגיה
- האיגוד הבין־לאומי לאימונולוגיה (IUIS) – פרופ׳ עמוס עציוני, יו״ר הוועדה הלאומית לאימונולוגיה
- האיגוד הבין־לאומי למיקרוביולוגיה (IUMS) – פרופ׳ אליאורה רון, יו״ר הוועדה הלאומית למיקרוביולוגיה
- האיגוד הבין־לאומי למדעי התזונה (IUNS) – פרופ׳ אליוט בארי, יו״ר הוועדה הלאומית לתזונה

ועדות בין־תחומיות ויושבי ראש הוועדות הלאומיות הקשורות אליהן

- הוועדה לחקר החלל (COSPAR) – פרופ׳ דניאל וייס, יו״ר הוועדה הלאומית לחקר החלל
- הוועדה לנתונים מדעיים וטכנולוגיים (CODATA) – פרופ׳ ניב אחיטוב, יו״ר הוועדה הלאומית לנתונים מדעיים וטכנולוגיים
- הוועדה המדעית לבעיות הסביבה (SCOPE) – פרופ׳ תמר דיין, יו״ר הוועדה הלאומית לבעיות הסובב
- הוועדה המדעית לפיזיקה של הארץ והשמש (SCOSTEP) – פרופ׳ סמי קופרמן, נציג ישראל
- הוועדה המדעית לחקר האוקיאנוגרפיה (SCOR) – פרופ׳ יוסי לויה, פרופ׳ ג׳ון הול ופרופ׳ אברהם הכט, הוועדה המדעית לחקר הימים
- הוועדה הבין־לאומית לחקר הרביעון (INQUA) – ד״ר אהובה אלמוגי, יו״ר הוועדה הלאומית לחקר הרביעון
- הוועדה לתכנית הבין־לאומית לגאוספרה־ביוספרה (IGBP) – פרופ׳ דן יקיר, יו״ר הוועדה הלאומית לחקר הגאוספרה והביוספרה
- הוועדה המדעית של התכנית הבין־לאומית למדעי הגאולוגיה – פרופ׳ עמוס ביין, חבר הוועדה

מדענים ישראלים נושאי תפקידים בכירים באיקס"ו

- פרופ' יהודה שבח – יו"ר הוועדה לכימיה של קרקע ומים של האיגוד הבין־לאומי לכימיה טהורה ושימושית (IUPAC)
- פרופ' מנחם יערי – חבר בוועדה לחופש ואחריות בניהול המדע (ICSU\CFRS)
- פרופ' פרנק הרבשטיין – יו"ר הוועדה למולקולות קטנות של האיגוד הבין־לאומי לקריסטלוגרפיה (IUCr)
- פרופ' ניב אחיטוב – חבר מועצת הוועדה לנתונים מדעיים וטכנולוגיים (CODATA)
- פרופ' איתמר פרוקצ'יה, פרופ' דוד גרשוני, פרופ' אדריס תיתי ופרופ' ג'ון אדלר – חברי הוועדות המרכזיות של האיגוד הישראלי לפיזיקה טהורה ושימושית (IUPAP)
- פרופ' זאב לוין – נשיא המועצה הבין־לאומית לעננים ומשקעים (ICCP)
- פרופ' מיילס רובין ופרופ' יצחק גולדהירש – חברים במועצה הכללית של האיגוד הבין־לאומי למכניקה תאורטית ושימושית (IUTAM); פרופ' יצחק גולדהירש, פרופ' בנקס־סילס ופרופ' סטיאסני – חבר הנהלה, חבר בוועדת קונגרסים וחבר בוועדת הסימפוזיונים, בהתאמה, של IUTAM
- פרופ' דן יקיר – חבר המועצה המדעית של התכנית הבין־לאומית לגאוספרה־ביוספרה (IGBP)
- פרופ' אליאורה רון – סגנית הנשיא ונשיאה נבחרת של האיגוד הבין־לאומי למיקרוביולוגיה (IUMS)
- פרופ' נח ברוש – סגן נשיא המחלקה לחלל ואסטרופיזיקה של אנרגיות גבוהות של האיגוד הבין־לאומי לאסטרונומיה (IAU)
- פרופ' פרנצ'סקה לוי־שפר – חברה בוועד המנהל של IUPhar ומייסדת ויו"ר המחלקה לאימונופרמקולוגיה

הקרן האירופית למדע (European Science Foundation)

הקרן האירופית למדע היא גוף־על של האקדמיות למדעים ומועצות המחקר האירופיות. משתייכים אליה 49 גופים לא־ממשלתיים מ־23 מדינות אירופיות. האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים רשאית להשתתף בכל פעולות הקרן. מדינת ישראל – באמצעות משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל וות"ת – חברה מלאה בגל השישי של הסקר האירופי החברתי – תכנית תשתיתית של הקרן במדעי החברה – אשר מודד ערכים ועמדות ב־30 מדינות אירופיות. ישראל היא המדינה היחידה מחוץ לגבולות אירופה החברה במפעל זה. החיבור המקורי של ישראל לסקר האירופי החברתי (ה־ESS) היה ביזמת האקדמיה.

איגוד האקדמיות הבין־לאומי (IAI)

תפקידו של האיגוד לקדם שיתוף פעולה בין־לאומי בתחומי מחקר במדעי הרוח והחברה. חברות בו יותר מ־30 מדינות. האקדמיה משתתפת בכמה מפעלים של האיגוד, ובהם המפעלים לתולדות עם ישראל ותרבותו ולתולדות ארץ ישראל, מפת האימפריה הרומית, קטלוג האמנות היהודית, כתבי אבן רשד ועוד. פרופ' גדליה סטרומזה נבחר לרכז מפעל חדש של האיגוד בנושא זכויות האדם במרוצת הדורות. פרופ' מרגלית פינקלברג מייצגת את האקדמיה במועצות הכלליות של ה־IAI. בהיותו נשיא האיגוד היוצא פרופ' שאול שקד משתתף בישיבות הוועד המנהל ובמועצות הכלליות של הארגון.

כל האקדמיות האירופיות (ALLEA)

ארגון זה, שנוסד בשנת 1994, משמש גוף מקשר ומתאם בין האקדמיות. האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים פועלת בו במעמד של חברה מייסדת. פרופ׳ מנחם יערי נבחר להנהלת הארגון לשנים 2012–2014 והוא השתתף בישיבות הוועד גם בשנה החולפת. החל מחודש אפריל 2015 פרופ׳ רות ארנון חברה בהנהלת הארגון, והיא ייצגה את האקדמיה בישיבת המועצה הכללית של הארגון בליסבון באפריל 2015 ובווינה באפריל 2016. כחברה בהנהלת הארגון היא השתתפה בישיבות הוועד המנהל באדינבורו ביוני 2015, ובברן בספטמבר 2015. בישיבה האחרונה, שהתקיימה באפריל 2016, נבחרה פרופ׳ ארנון לשמש חברה בהנהלת הארגון לקדנציה נוספת.

הוועדה הבין־אקדמית לנושאים בין־לאומיים – IAP
(InterAcademy Panel on International Issues)

הוועדה נוסדה בעקבות הוועידה העולמית בנושא אוכלוסיית העולם, שהתקיימה בניו דלהי בשנת 1993. היא משמשת רשת לא פורמלית של אקדמיות ועושה להגברת מודעותו של הציבור לענייני מדע. סגן נשיאת האקדמיה ייצג את ישראל בכינוס המועצה הכללית של הארגון בהרמנוס שבדרום־אפריקה בפברואר 2016.

אקדמיה אירופית (Academia Europaea)

האקדמיה היא ארגון לא־ממשלתי הפועל כאקדמיה כלל־אירופית. עם חבריה נמנים ארבעה ישראלים.

התאחדות האקדמיות והחברות המדעיות באסיה – AASSA
(Association of Academies and Societies of Sciences in Asia)

ישראל נמנית עם מייסדי אגודת האקדמיות למדעים באסיה, המשמשת גוף מקשר ומתאם בין האקדמיות ביבשת זו. פרופ׳ רות ארנון כיהנה בעבר נשיאת הארגון.

הרשת הבין־לאומית לזכויות האדם של אקדמיות וחברות מלומדים
(The International Human Rights Council of Academies and Scholarly Societies)

פרופ׳ מנחם יערי מייצג את האקדמיה ברשת.

רשת האקדמיות של אירופה והים התיכון – EMAN
(European Mediterranean Academies Network (Inter-Academic Group for Development))

האקדמיה נמנית עם מייסדיה של הרשת, אשר הוקמה ביזמת האקדמיה הצרפתית. הקבוצה שמה לה למטרה להדק את הקשרים בין המדע לבין ההתנהגות המדעית המקצועית לבין ציפיות חברתיות; להפיץ ידע מדעי בקרב החברה בתוך כדי שמירה על איכות מדעית באווירה חסרת פניות ועצמאית. פרופ׳ יוחנן פרידמן מייצג את האקדמיה במועצות הכללית של הרשת, והוא יזם פרויקט אשר מטרתו לקטלג ספרות עברית שתורגמה לערבית וספרות ערבית שתורגמה לעברית. בחודש מרס 2015

הוא השתתף בכינוס המועצה הכללית של הארגון בדוברובניק והציג את מסד הנתונים אשר הוכן בהנחייתו. פרופ׳ צבי בן־אברהם ופרופ׳ אביעד שיינין השתתפו בסדנה מדעית ליד הכינוס בנושא הקמת תחנה לניטור פיתוחם של חופי אגן הים התיכון.

פגווש (Pugwash)

האקדמיה ממונה על ניהולה של ועדת פגווש הישראלית ועל הפעלתה. הארגון עוסק בבעיות של פירוק הנשק. ההשתתפות היא על בסיס אישי־מקצועי.

האקדמיה למדעים לעולם המתפתח – TWAS
(Academy of Sciences of the Developing World)

האקדמיה למדעים לעולם המתפתח נוסדה בשנת 1983 בטריאסטה שבאיטליה. מיוצגים בה טובי המדענים מן העולם המתפתח. מטרתה לעודד מצוינות במדע ב"העולם הדרומי". לוועידות הדו־שנתיות של TWAS מוזמנים נציגי אקדמיות מכל העולם.

עוד ארגונים בין־לאומיים שהאקדמיה למדעים פעילה בהם

- הארגון הבין־לאומי לטלסקופ סולרי אירופי רחב (LETS)
- הוועד הלאומי הישראלי לאונסק"ו – האקדמיה משתתפת בישיבות הוועד ובפעולותיו. נציג האקדמיה משתתף בישיבות הוועד הפועל של הוועד הלאומי
- מועצת הנשיאים של התאחדות האקדמיות המזרח־תיכוניות ושל ארצות הברית (ראו לעיל בסעיף "מפעלים אזוריים")
- החברה האירופית לפיזיקה (European Physical Society – EPS)
- הפורום האסטרטגי האירופי לתשתיות המדע האירופיות (European Strategy Forum on Research Infrastructures – ESFRI). פרופ׳ דוד הורן מייצג את ישראל בפורום

REMEMBER
REMEMBER

6 מלגות ומענקים

בשער פרק זה:
כתובת בכתב שומרוני בקטע של רצפת פסיפס שהתגלתה בחדר צדדי במכלול בית הכנסת הצפוני בבית שאן (סקיתופולוס), מן התקופה הביזנטית (המאות החמישית–השישית לספירה).
הפריט הוא חלק מתצוגה ארכאולוגית שהושאלה לאקדמיה באדיבות רשות העתיקות, והוא מוצב בפטיו של האקדמיה.

6 מלגות ומענקים

6.1 < תכנית מלגות אדמס

תכנית מלגות אדמס היא מפעל משותף לאקדמיה ולמר מרסל אדמס מקנדה, שייסד את קרן המלגות על שמו באקדמיה בשנת 2005. המלגות היוקרתיות מיועדות לתלמידי מחקר במדעי הטבע, במתמטיקה, במדעי המחשב ובהנדסה, ועד כה זכו בהן 103 חוקרים ישראלים צעירים ומבטיחים ב־11 מחזורים. מלגות אדמס מוענקות מדי שנה לכעשרה תלמידי מחקר צעירים, למן השנה השנייה ללימודיהם לתואר דוקטור, לתקופה של עד ארבע שנים אקדמיות רצופות. את המועמדים למלגה מציעים המוסדות האקדמיים מקרב תלמידיהם, והמלגאים זכאים לפטור מלא משכר הלימוד.

סכום המלגות כעת הוא 27,000 דולר (ארצות הברית) לשנה. בנוסף, תכנית מלגות אדמס מקצה לכל מלגאי עד 3,000 דולר בכל שנה לצורך השתתפות פעילה בכינוסים מדעיים ובסדנאות לימודים בחו"ל, ולאחרונה גם לצורך שיתוף פעולה מדעי או לנסיעה כדי להתראיין למשרת בתר־דוקטורט בחו"ל, כשהשתתפותם תורמת רבות לקידום הקריירה המקצועית שלהם. פרופ' מוטי שגב, חבר האקדמיה מהטכניון, עומד בראש ועדת ההיגוי והבחירה של תכנית מלגות אדמס. הגשת מועמדות למלגות נעשית דרך הרקטורים בלבד.

באתר הדו־לשוני של תכנית המלגות יש מידע כללי על התכנית, כולל קולות קוראים והנחיות הגשה וכן עמוד אישי לכל מלגאי ובוגר התכנית. באתר ניתן למצוא דיווח מפורט על כל הפעילויות של התכנית, כולל ההרצאות ותמונות של הסמינרים, הכינוסים והטיולים. תהליך הסינון הקפדני שמפעילות האוניברסיטאות והוועדה המקצועית של האקדמיה לתכנית המלגות מבטיח כי זוכי המלגות מייצגים את חוד החנית של חוקרי העתיד של מדינת ישראל בתחומי המחקר שבהם המלגות מוענקות. בוגרי תכנית המלגות יוצאים להתמחויות בתר־דוקטורט באוניברסיטאות היוקרתיות בעולם. עד לשנה זו היו בסך הכול 103 מלגאים, מתוכם 76 גברים ו־27 נשים. בחלוקה לפי תחומים אקדמיים, מספר המלגאים הגדול ביותר – 30, כמחציתם נשים – הוא מתחום הרפואה ומדעי החיים, 28 ממתמטיקה ומדעי המחשב, 19 מפיזיקה, 11 מהנדסת חשמל, 8 מכימיה, 3 מננו־מדע ומעטים מאקולוגיה, אבולוציה, אנרגייה סולרית והנדסת מכונות. למלגאי אדמס, החוקרים הצעירים המצטיינים בישראל, הישגים מרשימים במחקר ופרסומים בכתבי העת הבולטים כמו *Science*, *PNAS* ו־*Cell*. הם מתקבלים להכשרת בתר־דוקטורט במוסדות הנבחרים בחו"ל, כגון הרוורד, פרינסטון, ייל, מכון ברוד, MIT ועוד, ומבוקשים כחברי סגל צעירים באוניברסיטאות בארץ ובחו"ל.

לצורך בניית הקהילה המדעית הצעירה ניתנת למלגאי אדמס ההזדמנות ליצור קשרים בינם לבין עצמם באמצעות מפגשים, הרצאות אורח של מדענים ידועי שם, כינוס שנתי וסמינר שנתי שמתקיימים באקדמיה ובהם נפגשים מלגאי כל המחזורים.

סמינר אדמס לשנת תשע"ה התקיים ב־17 במאי 2015 לכבוד יום הולדתו ה־95 של מר אדמס, בהשתתפות בני משפחתו. המרצה האורח היה פרופ' חיים סידר, והרצאתו הייתה "הערות שוליים של ספר החיים". בנו ובתו של מר אדמס, סילבן ולינדה, ייצגו את אביהם בטקס הענקת המלגות.

ב־28 במאי נערכה באקדמיה זו הפעם הראשונה סדנה לתקשורת המדע למלגאי אדמס. מטרת הסדנה הייתה להעניק לחוקרים הצעירים ידע וכלים מעשיים להופעה אפקטיבית בפני קהל ומצלמה על מנת לתקשר היטב ולהנגיש את המדע בתקשורת ההמונים ובפרזנטציות בכינוסים מדעיים.

ב־19 בינואר התקיים הכינוס השנתי לשנת 2016, בהנחייתו של יו"ר ועדת מלגות אדמס פרופ' מוטי שגב ובהשתתפותה של נשיאת האקדמיה פרופ' נילי כהן. אלה היו המרצים האורחים: פרופ' נחום אולנובסקי, מן המחלקה לנוירוביולוגיה שבמכון ויצמן למדע, הרצה בנושא "הבסיס העצבי של ניווט טבעי בעטלפים"; פרופ' נירית דודוביץ, חברת האקדמיה הישראלית הצעירה בפקולטה לפיזיקה במכון ויצמן למדע, הרצתה בנושא "צילום הסרטים המהירים ביותר בטבע"; פרופ' רות גביזון, חברת האקדמיה מהפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים, הרצתה בנושא "עיגון חוקתי לחזון המדינה?" בכינוס נערכה תחרות פוסטרים בין המלגאים. בפרס הראשון על סך 1,500 ש"ח זכו שניים, אריאל אפק ואיתי רופמן, ובפרס השני זכה עידו שגיא, שקיבל 750 ש"ח.

פרופ' רות ארנון, נשיאת האקדמיה לשעבר, שמה לב במשך השנים לקשיים שחוו חוקרות בנסיעתן להכשרת בתר־דוקטורט בחו"ל. מסיבות שונות, נשים חוקרות, במיוחד בעלות משפחה, מתקשות במימון הנסיעה הכה חשובה לקידום הקריירות האקדמיות שלהן. לכן פרופ' ארנון החליטה, בנדיבות רבה, להעניק לאקדמיה מתנה ולהקים קרן לעידוד בוגרות תכנית מלגות אדמס לנסיעה לחו"ל להכשרת בתר־דוקטורט עם סיום התואר. בכל שנה תוכל בוגרת התכנית לזכות במלגה בסך 20,000 דולר, נוסף על מלגת בתר־דוקטורט. את הבחירה תעשה ועדת מלגות אדמס על בסיס הצטיינות במחקר בלבד. קול קורא למלגת רות ארנון הראשונה פורסם עם פרסום קול הקורא למחזור ה־12, שיתחילו את המלגות בשנת תשע"ז. השנה, שהיא הראשונה לתכנית, הוסיפה פרופ' ארנון מלגה, וכך יוענקו השנה שתי מלגות. במלגות לשנת תשע"ז זכו: רבקה בקנשטיין ממחזור 2014–2015, שתיסע להשתלמות בתר־דוקטורט בהרווארד, וסופיה בוחבוט־סיני, שתיסע להשתלמות באוניברסיטת אוטרכט בהולנד.

מפגש משפחת אדמס עם מלגאי מחזור 11, מימין לשמאל: פרופ' גיל טרוי, לינדה אדמס־טרוי, עידו שגיא, ערן שגיא, עומרי אזנקוט, ינון ספינקה, מיכאל קלוז'ני, יצחק גולדשטיין, ברק הירשברג, מרגרט אדמס וסילבן אדמס

תכנית המלגות מונה 73 בוגרים, מתוכם 23 חזרו למשרות אקדמיות בישראל, אחד מחזיק במשרה חצי־אקדמית במכון דוידסון של מכון ויצמן, שישה במשרות אקדמיות בחו"ל, תשעה עובדים בתעשיות היי־טק וביו־טק בארץ ואחד בתעשייה בחו"ל, שניים הם רופאים־חוקרים בבית החולים בילינסון, מרכז רפואי רבין, והשאר עדיין במשרות בתר־דוקטורט בארץ ובחו"ל.

אלה תלמידי המחקר שזכו במלגות אדמס לשנת תשע"ז:

אנג'ליקה אלקן ממכון ויצמן למדע, יובל אמיתי מהאוניברסיטה העברית בירושלים, חזי גריסרו מהטכניון, יעל כורם ממכון ויצמן למדע, גלי נוטי מהאוניברסיטה העברית בירושלים, אביה רביב משה מאוניברסיטת תל־אביב, עשהאל רויכמן מאוניברסיטת בר־אילן, אלכסנדר שלייפמן מהטכניון

תיאור פעילות התכנית, ההנחיות ורשימות תלמידי המחקר שזכו במלגות אדמס מהמחזור הראשון בשנת תשס"ו ועד לשנת תשע"ה – ניתן לראות באתר מלגאי אדמס בכתובת: www.adams.academy.ac.il

6.2 < מלגות קרן פולקס בישראל

קרן פולקס, שמרכזה בלונדון, מעניקה מלגות המיועדות לתלמידי רפואה הלומדים גם לקראת תואר שלישי במדעי החיים. מדי שנה בשנה מעניקה הקרן, באמצעות האקדמיה, מלגות לתקופה של עד שלוש שנים. סכום המלגה נע בין 1,200 ל־2,000 לירות שטרלינג לשנה.

אלה התלמידים שזכו במלגות קרן פולקס לשנת תשע"ו:

רוני ארבל מהאוניברסיטה העברית, אבישי גביש מאוניברסיטת תל־אביב, ימית כהן מאוניברסיטת תל־אביב, טל כורם מאוניברסיטת תל־אביב ומכון ויצמן למדע, עידו לבנה מהטכניון, ויסאם מולא מאוניברסיטת בן־גוריון בנגב

אלה התלמידים שמלגתם נמשכת משנים קודמות:

ישראל אהרוני מאוניברסיטת תל־אביב, יסמין אוחנה מאוניברסיטת תל־אביב, עפר איסקוב מאוניברסיטת תל־אביב, יוני גוטוקביץ מהטכניון, חמוטל גור מהאוניברסיטה העברית בירושלים, איתי ויסברג מאוניברסיטת בן־גוריון בנגב, עינת זידל פוזנר מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מוחמד חטיב מהטכניון, נועה טל מאוניברסיטת תל־אביב, מריה לבזין מהטכניון, איתי מושקוביץ מאוניברסיטת תל־אביב, לאוניד מייזלס מהטכניון, נעם ניסן מאוניברסיטת תל־אביב, הדר סגל מאוניברסיטת תל־אביב, דליה פלבסקי מאוניברסיטת תל־אביב, שירה שגיא מהטכניון, רחל שוקרון מאוניברסיטת תל־אביב

6.3 < קרן בת־שבע דה רוטשילד

השנה שוב פרסם חבר היועצים של הקרן את הקולות הקוראים של הקרן, בנוסף על פרסומן באוניברסיטאות, גם בעיתונות הכתובה כדי לקדם את המחקר המדעי, וכן הופץ שוב הקול הקורא של מענקי הנסיעה להשתלמות במעבדות בחו"ל ע"ש אהרן ואפרים קציר גם למנהלי בתי החולים. ישיבות חבר היועצים של הקרן התקיימו ב־17 ביוני 2015 וב־1 בדצמבר 2015.

סמינרי בת־שבע דה רוטשילד

ביוני 2015 אושרו הסמינרים של החוקרים האלה:

1. פרופ׳ טלילה וולק ממכון ויצמן למדע – הסמינר
Batsheva de Rothschild Seminar on Skeletal and Cardiac Myogenesis
התקיים במרס 2016 במרכז כנסים על־שם דוד לופאטי במכון ויצמן למדע.
2. פרופ׳ סיגל אברמוביץ מאוניברסיטת בן־גוריון – הסמינר
Batsheva de Rothschild Seminar on Foraminifera as a New Model System for Monitoring and Reconstructing Marine Environments
יתקיים באוקטובר 2016 במכון הבינאוניברסיטאי למדעי הים באילת ובמלון אורכידאה בעיר.

בדצמבר 2015 אושרו הסמינרים של החוקרים האלה:

3. פרופ׳ מורן ברכוביץ מהטכניון – הסמינר
Batsheva de Rothschild Seminar on the Physics of Microfluidics
יתקיים בינואר 2017 בשדה בוקר.
4. פרופ׳ מיכאל אייזנבך ממכון ויצמן למדע – הסמינר
Batsheva de Rothschild Seminar on Challenges and Frontiers in Mammalian Reproduction
יתקיים בנובמבר 2016 במרכז כנסים על־שם דוד לופאטי במכון ויצמן למדע.
5. פרופ׳ דניאל זמיר מהאוניברסיטה העברית בירושלים – הסמינר
Batsheva de Rothschild Seminar on Breaking Yield Barriers of Crop Plants
התקיים בסוף מרס 2016 בקיבוץ עין גדי.

סדנת בת־שבע דה רוטשילד

1. ד״ר קרן הרשקופ מהאוניברסיטה העברית בירושלים – הסדנה
Batsheva de Rothschild Workshop on Health Promotion in Diabetes via Therapeutic Patient Education
אושרה בדצמבר 2015 ותתקיים ביוני 2016 במשאבי שדה.
2. פרופ׳ איל קמחי מהאוניברסיטה העברית בירושלים – הסדנה
״שינויי האקלים והשלכותיהם על החקלאות, הכלכלה והסביבה״
אושרה בדצמבר 2015 ותתקיים ביוני 2016 בקיבוץ גלאון.

עמיתי בת־שבע דה רוטשילד

עמיתי בת־שבע דה רוטשילד שאושרו ב־2015 הם אלה:

1. **Prof. Victor Malka** – פרופסור לפיזיקה ב־École Polytechnique בפריז ומנהל המחקר של ה־CNRS בתחום הפיזיקה של פלזמות. פרופ׳ מלכה הוא פורץ דרך עולמי בתחום ובמחקרים יישומים רפואיים. הציע אותו ד״ר ישי פומרנץ מאוניברסיטת תל־אביב, שמקים מעבדה חדשה שהמחקר הבולט בה הוא אינטראקצייה בין לייזר לחומר באינטנסיביות גבוהה. פרופ׳ מלכה ביקר באוקטובר 2014 באוניברסיטה העברית, באוניברסיטת בר־אילן ובמכון הטכנולוגי חולון.

בדצמבר אושר:

2. **Prof. Eugene Myers** – מנהל המכון לביולוגיה מולקולרית של התא וגנטיקה במקס פלנק בדרזדן שבגרמניה. פרופ׳ מאיירס הוביל את המהפך העולמי בתחום הביואינפורמטיקה. הוא הגיע לביקור בארץ במאי 2016.

מענקי השתלמות ע"ש אהרן ואפרים קציר

באוגוסט 2011 הושקה באקדמיה תכנית חדשה של מענקי נסיעה להשתלמות שזכתה להצלחה רבה. התכנית החדשה מחליפה את מלגות אהרן קציר, שהעניקו בעבר קרן בת־שבע ומכון ויצמן למדע. התמיכה היא לנסיעה בת חודש עד חודשיים להשתלמות במעבדה מוכרת בחו"ל. המלגה של עד 5,000 דולר מיועדת לדוקטורנטים ולחוקרים צעירים בעלי תואר PhD או MD עד עשר שנים מקבלת התואר. עדיפות ניתנת לחוקרים צעירים אשר אין עומדת לרשותם קרן השתלמות. את הבקשות מגישים המועמדים ישירות.

ביוני 2015 נבחרו שישה מתוך 13 מועמדים:

1. אריאל אפק, מלגאי אדמס, תלמיד מחקר של ד"ר דוד לוקצקי באוניברסיטת בן־גוריון, יוצא להשתלם במעבדתה במרכז לביולוגיה גנומית וחישובית של פרופ׳ רלוקה גורדן באוניברסיטת דיוק שבקרוליינה הצפונית.
2. נעמי כהנא־לוי, מלגאית נשיא ותלמידת מחקר של פרופ׳ אלי וקיל מהמחלקה לפסיכולוגיה וממרכז גונדה לחקר המוח באוניברסיטת בר־אילן ושל ד"ר אבינועם בורובסקי באוניברסיטת בן־גוריון, יוצאת להשתלם במעבדת תנועת עיניים באוניברסיטת לונד שבשוודיה, המנוהלת בידי פרופ׳ קנת׳ הולמקביץ׳.
3. נתנאל רביב, תלמיד מחקר במדעי המחשב בטכניון, בחסותו של פרופ׳ טובי עציון, יצא בסוף מרס להשתלם במעבדה להנדסת חשמל של פרופ׳ מוריאל מיידרד ב־MIT.
4. דנה סולב, תלמידת מחקר לביורובוטיקה וביומכניקה בטכניון בהנחיית פרופ׳ אלון וולף ופרופ׳ מיילס רובין, יוצאת למעבדתו של פרופ׳ פרדריק לופסו ביחידת המחקר של בית החולים אינסרם 1179 בפריז.
5. מור וייס, תלמידת מחקר של פרופ׳ יובל ישי בקריפטוגרפיה בפקולטה למדעי המחשב בטכניון, יוצאת להשתתף בתכנית Cryptography, שתתקיים במכון סיימונס באוניברסיטת ברקלי שבקליפורניה. זוהי תכנית מיוחדת ויוקרתית שבה משתתפים גדולי המומחים בתחום מרחבי העולם.
6. דוד זדה, תלמיד מחקר במדעי החיים במעבדתו של ד"ר ליאור אפלבאום באוניברסיטת בר־אילן, הוזמן להשתלם במעבדתו של ד"ר גרמן סמברה ב־École NormaleSupérieure בפריז.

בדצמבר 2015 נבחרו ארבעה מתוך שבעה מועמדים:

1. ד"ר יותם אלמגור מבית החולים הדסה יוצא להשתלם בנאונטולוגיה בבית החולים Sick Kids בטורונטו.
2. סיון גינזבורג, תלמידת מחקר באוניברסיטה העברית בירושלים, יוצאת להשתלם בפיזיקה ב־MIT.
3. אריאל רוזנפלד, תלמיד מחקר במדעי המחשב באוניברסיטת בר־אילן, יוצא להשתלם ב־Carnegie Mellon.
4. תומר ימיני, תלמיד מחקר באוניברסיטת בן־גוריון, יוצא להשתלם בהנדסת חשמל ובמדעי המחשב ב־USC.

7 הרצאות, כינוסים ואירועים בבית האקדמיה

בשער פרק זה:
המבואה ודלת הכניסה לאודיטוריום של האקדמיה

7 הרצאות, כינוסים ואירועים בבית האקדמיה

במסגרת תפקידה המוגדר בחוק – "לטפח ולקדם פעילות מדעית" – האקדמיה עורכת בביתה הרצאות, כינוסים וימי עיון. אירועים רבים פתוחים לקהל הרחב.

(בפרק זה מצוינים האירועים שהתקיימו בין החודשים מאי 2015 ומאי 2016)

כ"ו בכסלו תשע"ו (8 בדצמבר 2015)

האסיפה הכללית הפתוחה תשע"ו
וטקס הצטרפותם של החברים החדשים לאקדמיה והרצאותיהם

פרופ' יורם בילו
התגלויות בחב"ד המשיחית: ניתוח פסיכו־תרבותי

פרופ' יואב בנימיני
האומנם רוב התגליות המדעיות שגויות?

פרופ' רות גביזון
מדע ומדענים, משפט ומשפטנים

פרופ' שפרירה גולדוסר
על סודות והוכחות: חישוב בטוח בעידן הענן

פרופ' אבנר הולצמן
הספרות העברית כספרות לאומית

פרופ' ישראל פינקלשטיין
ארכאולוגיה מסורתית ומיקרו־ארכאולוגיה: תקופת הברזל בהר הנגב

פרופ' יוסף קוסט
מערכות "חכמות" למתן תרופות וגנים

פרופ' עדי קמחי
מפת הדרכים למוות תאי מתוכנת: מוות למען חיים

פרופ' אלי קשת
יכולת השליטה על ייצור כלי דם בשירות הרפואה

מימין: פרופ' יוסף קפלן, פרופ' דוד הראל, פרופ' יוסף קוסט, פרופ' עדי קמחי, פרופ' אלי קשת, פרופ' אבנר הולצמן, פרופ' נילי כהן, פרופ' שפרירה גולדוסר, פרופ' רות גביזון, פרופ' ישראל פינקלשטיין, פרופ' יואב בנימיני ופרופ' יורם בילו

כינוסים וימי עיון

כ"ה בתשרי תשע"ו (8 באוקטובר 2015)

הרצאת אורח מאת פרופ' מנחם ברינקר "אמתי" ו"משכנע" בספרות

יו"ר: פרופ' מנחם יערי

בהשתתפות: פרופ' אבישי מרגלית

כ"ט בתשרי תשע"ו (12 באוקטובר 2015)

אירוע לציון 50 שנה ליחסים הדיפלומטיים בין ישראל לגרמניה

בהשתתפות: פרופ' נילי כהן, פרופ' רות הכהן, עמנואל נחשון, פרופ' גדליה סטרומזה, שגריר גרמניה בישראל His Excellency Dr. Clemens von Goetze, Dr. Enno Aufderheide, Secretary General of the Alexander von Humboldt Foundation

מימין: פרופ' סימונה הייל, פרופ' סטפן מלין, פרופ' אנו אופדרהייד, פרופ' גדליה סטרומזה, ד"ר קלמנס פון גוצה, פרופ' נילי כהן, בוב לפידות

כ"ח בתשרי–א' במרחשוון תשע"ו (11–14 באוקטובר 2015)

The 7th Annual German–Israeli Frontiers of Humanities Symposium (GISFOH) Symposium

כינוס רב־תחומי במדעי הרוח בשיתוף עם קרן אלכסדר פון הומבולדט, שהשתתפו בו 25 חוקרים צעירים מגרמניה ו־25 חוקרים צעירים מישראל. מתחומי עיסוקם של המוזמנים לכינוס: היסטוריה של ימי הביניים, לימודי מגדר, לימודים אורבניים ובלשנות. הכינוס התקיים בקיבוץ צובה.

חברי הוועדה המארגנת הישראלית: ד"ר דלית אסולין, ד"ר טלי חתוקה, ד"ר נעמה כהן־הנגבי וד"ר ליאת קוזמא

כ"ט בתשרי–א' במרחשוון תשע"ו (12–14 באוקטובר 2015)

כינוס – Comparative Studies in the 21st Century Prospects and Pitfalls

בשיתוף עם קרן אלכסדר פון הומבולדט

יושבי ראש: פרופ' יצחק אנגלרד, פרופ' גדליה סטרומזה, פרופ' מרגלית פינקלברג, פרופ' יוחנן פרידמן, פרופ' בן־עמי שילוני, פרופ' ב"ז קדר

בהשתתפות: פרופ' נילי כהן, פרופ' יצחק אנגלרד, פרופ' בועז הוס, פרופ' רות הכהן, פרופ' שרה סטרומזה, פרופ' אורי סלע, ד"ר סדריק כהן סקלי, פרופ' מרגלית פינקלברג, ד"ר יובל רוטמן, פרופ' שלומית רמון־קינן, Prof. Enno Aufderheide, Prof. Eva Cancik-Kirschbaum, Prof. Cedric Cohen Skalli, Prof. Simone Heil, Prof. Charlotte Klonk, Prof. Christoph Markschies, Prof. Steffen Mehlich, Prof. Joachim Radkau, Prof. Jörg Rüpke, Prof. Hans van Ess, Prof. Marc-Philippe Weller

כ"ז–כ"ח במרחשוון תשע"ו (9–10 בנובמבר 2015)

כינוס בכימיה בנושא:

The Inter-Academy Symposium of the Israel Academy of Sciences and Humanities and the German National Academy of Sciences, Leopoldina

הוועדה המארגנת: פרופ' דוד מילשטיין,

Prof. Helmut Schwartz

בהשתתפות: פרופ' נילי כהן, פרופ' ליאה אדדי, פרופ' יצחק אפלויג, פרופ' אורי בנין, פרופ' איתמר וילנר, פרופ' רשף טנא, פרופ' יהושוע יורטנר, פרופ' אילן מרק, פרופ' רפי משולם, פרופ' רוני נוימן, פרופ' אברהם ניצן, פרופ' ששון צחייק, פרופ' אהוד קינן, פרופ' ליאור קרוניק, פרופ' דן שכטמן, שגריר גרמניה בישראל His Excellency Dr. Clemens von Goetze, Prof. Thorsten Bach, Prof. Thomas Carell, Nobel Laureate Prof. Gerhard Ert, Prof. Hans Joachim Freund, Prof. Jorg Hacker, Prof. Klaus Müllen,

משתתפי כינוס גרמניה–ישראל בכימיה

Prof. Herbert Mayr, Prof. Manfred Reetz, Prof. Joachim Sauer, Prof. Frank Neese, Prof. Hans-Günther Schmalz , Prof. Peter R. Schreiner, Prof. Walter Thiel

ב'–ד' בטבת תשע"ו (14–16 בדצמבר 2015)

כינוס דו־לאומי ישראל – גרמניה בנושא

Religious Responses to Modernity

בשיתוף עם האקדמיה ברלין–ברנדנבורג

הוועדה המארגנת: פרופ' יוחנן פרידמן, פרופ' פול מנדס־פלור, פרופ' כריסטוף שמידט, Prof. Christoph Markschies

בהשתתפות: פרופ' נילי כהן, פרופ' יהונתן גארב, פרופ' ישראל גרשוני, ד"ר מיכאל סילבר, פרופ' שמואל פיינר, פרופ' רבקה פלדחי, פרופ' יוסף שוורץ, Prof. Ottmar Ette Prof. Johannes Zachhuber

כ"ט בשבט תשע"ו (8 בפברואר 2016)

כינוס בין־לאומי בנושא זיכרון –

עבר ועתיד: היזכרות, שכחה ודמיון ביחיד ובחברה

יושבי ראש: פרופ' ידין דודאי, ד"ר רוני פז, פרופ' אשר קוריאט, פרופ' אביעד קליינברג

בהשתתפות: פרופ' נילי כהן, נורית אביב, פרופ' ליאורה בילסקי, ד"ר יוחנן גרינשפון, פרופ' ורד ויניצקי־סרוסי, פרופ' יוסי מטיאס, פרופ' זהבה סולומון, רוני סומק, פרופ' יצחק פריד, מיכל רובנר, Prof. Morris Moscovitch Prof. Pierre Nora

ל' בשבט תשע"ו (9 בפברואר 2016)

הרצאת אורח: Prof. Pierre Nora

Memory, From Liberty to Tyranny

בהשתתפות: פרופ' נילי כהן, פרופ' מירי אליאב פלדון, פרופ' ורד ויניצקי־סרוסי

פרופ' פייר נורה

סדרת "בשערי האקדמיה"

סדרת מפגשים בנושא הגירות בהשתתפות חברי האקדמיה, חוקרים ואנשי רוח, שיבחנו יחדיו נושא משותף במבט רב־תחומי

עורכי התכנית: פרופ׳ ידין דודאי, פרופ׳ אבנר הולצמן ופרופ׳ ישראל פינקלשטיין

כ״ט במרחשוון תשע״ו (11 בנובמבר 2015)

מפגש ראשון

פרופ׳ לירן כרמל, האוניברסיטה העברית בירושלים,
שוחח על
כור היתוך אנושי: על דנ״א עתיק והגירות קדומות לאירופה

יושבת ראש ובת־שיח
פרופ׳ שולמית וולקוב, חברת האקדמיה, אוניברסיטת תל־אביב

כ׳ בכסלו תשע״ו (2 בדצמבר 2015)

מפגש שני

פרופ׳ עודד אהרונסון, מכון ויצמן למדע,
שוחח על
הגירות לחלל: חיפוש חיים ומרחבי קיום להם מחוץ לכדור הארץ

יושב ראש ובן־שיח
פרופ׳ משה אורן, חבר האקדמיה, מכון ויצמן למדע

י׳ בשבט תשע״ו (20 בינואר 2016)

מפגש שלישי

הסופר **אברהם ב. יהושע**
שוחח על
מסעות במרחב ובזמן הספרותי: עדות המחבר

יושב ראש ובן־שיח
פרופ׳ אבנר הולצמן, חבר האקדמיה, אוניברסיטת תל־אביב

כ"ב באדר א' תשע"ו (2 במרס 2016)

מפגש רביעי

פרופ' מיכל בירן, חברת האקדמיה, האוניברסיטה העברית בירושלים,
שוחחה על
בעקבות צ'נגיס ח'אן: הגירות, האימפריה המונגולית ותמורות בהיסטוריה העולמית

יושב ראש ובן־שיח
פרופ' יורם בילו, חבר האקדמיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

ה' בניסן תשע"ו (13 אפריל 2016)

מפגש חמישי

פרופ' מנחם גורן, אוניברסיטת תל־אביב
פרופ' בלה גליל, המכון לחקר ימים ואגמים
ד"ר נועה שנקר, אוניברסיטת תל־אביב
שוחחו על **הגירות ימיות: מסע מים סוף לים התיכון**

יושב ראש ובן־שיח
פרופ' יוסי לויה, חבר האקדמיה, אוניברסיטת תל־אביב

כ"ד באייר תשע"ו (1 ביוני 2016)

מפגש שישי

פרופ' שמעון אולמן, חבר האקדמיה, מכון ויצמן למדע,
שוחח על
הגירה של תבונה אנושית למחשבים

יושב ראש ובן־שיח
פרופ' ידין דודאי, חבר האקדמיה, מכון ויצמן למדע

הרצאות לכבוד חברי האקדמיה

ט"ו בסיוון תשע"ה (2 ביוני 2015)

ערב עיון לכבוד פרופ' רות ברמן בהגיעה לגבורות

יו"ר: פרופ' שולמית וולקוב

בהשתתפות: שלי ברמן, ד"ר דניאל דור, אדר' יעקב יער, ד"ר ברכה ניר, פרופ' דורית רביד, Prof. Dan I. Slobin, Prof. Sven Strömqvist

פרופ' רות ברמן (שנייה משמאל) ואורחיה בערב העיון

ו' במרחשוון תשע"ו (19 באוקטובר 2015)

ערב לכבודו של פרופ' הלל פורסטנברג בהגיעו לגבורות

בהשתתפות: פרופ' נילי כהן, פרופ' רון אהרוני, פרופ' בנימין וייס, ד"ר אריאל פורסטנברג, פרופ' רוג'ר קמיאן, פרופ' ענר שלו

פרופ' הלל פורסטנברג

י"ז בטבת תשע"ו (29 בדצמבר 2015)

ערב עיון לכבודו של פרופ' יוחנן פרידמן בהגיעו לגבורות

בהשתתפות: ד"ר אלה אלמגור, פרופ' מאיר בר־אשר, פרופ' אריה לוין, פרופ' אלה לנדאו־טסרון, פרופ' רחל מילשטיין, ד"ר נורית צפריר, פרופ' אורי רובין

יושבי ראש: פרופ' מיכל בירן, פרופ' איתן קולברג

פרופ' יוחנן פרידמן

י"א באדר ב' תשע"ו (21 במרס 2016)

הרצאתו של חבר האקדמיה פרופ' יהודה באואר במלאות לו 90 שנה

"הצלה? ארצות הברית ויהודי אירופה בעת השואה"

בשיתוף המכון הבין־לאומי לחקר השואה, יד ושם

יו"ר: פרופ' יוסף קפלן

דברים מאת אבנר שלו

כ"ח באדר ב' תשע"ו (7 באפריל 2016)

ערב עיון לכבודו של פרופ' אברהם גרוסמן בהגיעו לגבורות

יושבי ראש: פרופ' משה בר־אשר, פרופ' יוסף קפלן

בהשתתפות: פרופ' אלישבע באומגרטן, ד"ר יונתן גרוסמן, פרופ' ישראל יובל, פרופ' חננאל מאק, פרופ' שמחה עמנואל, פרופ' רמי ריינר

פרופ' אברהם גרוסמן

הרצאות לזכר חברי האקדמיה

י"ז בסיוון תשע"ה (4 ביוני 2015)

יום עיון לציון 25 שנה למותו של
פרופ' יהושע פראוור ז"ל

בהשתתפות: פרופ' רוני אלנבלום, פרופ' אדריאן בועז, ד"ר יהודית ברונשטיין, אנה גוטגרץ, פרופ' דוד יעקבי, פרופ' אמנון לינדר, פרופ' סופיה מנשה, ד"ר גיל פישהוף, ד"ר ענת פלד, פרופ' ב"ז קדר, ד"ר רוברט קול, ד"ר יונתן רובין, פרופ' איריס שגריר, ד"ר אורי שחר, ורדית שוטן־הלל, Dr. Rabei G. Khamisy, Prof. Denys Pringle

כ"ח בסיוון–א' בתמוז תשע"ה (15–18 ביוני 2015)

כינוס לציון 50 שנים למותו של מרטין בובר

יושבי ראש המושבים: פרופ' משה אידל, פרופ' גדליה סטרומזה, ד"ר דוד סילורה, פרופ' זאב שטרנהל, Prof. Hans-Joachim Werner, Prof. Bernd Witte

בהשתתפות: פרופ' רות ארנון, פרופ' שלמה אבינרי, פרופ' דן אבנון, פרופ' יוסף אגסי, פרופ' סטיבן אשהיים, פרופ' משה הלברטל, פרופ' יונתן כהן, אשר לוי, פרופ' פול מנדס פלור, פרופ' רון מרגולין, פרופ' חביבה פדיה, ד"ר אלן פלשמן, פרופ' אילנה פרדס, פרופ' ישראל קנוֹה, פרופ' תמר קרון, פרופ' שלמה גיורא שוהם, פרופ' כריסטוף שמידט, פרופ' אניטה שפירא, Prof. Michael Fishbane, Prof. Juliane Jacobi, Prof. Jonathan Lear, Prof. Prof. Michael Löwy, Prof. Michael Walzer

כ' במרחשוון תשע"ו (2 בנובמבר 2015)

הכינוסים לציון 100 שנה להולדת
יהושע בר־הלל ז"ל

בשיתוף האוניברסיטה העברית בירושלים

בהשתתפות: פרופ' מיה בר־הלל, פרופ' יוסף גרודזינסקי, פרופ' אבישי מרגלית, ד"ר לוקה צ'רניץ' יו"ר: פרופ' מלכה רפפורט־חובב

בשיתוף מכון ון ליר בירושלים

בהשתתפות: פרופ' מיה בר־הלל, פרופ' נועם חומסקי (הרצה דרך "סקייפ"), פרופ' מנחם יערי, פרופ' גבריאל מוצקין

כ"ג בניסן תשע"ו (1 במאי 2016)

ערב עיון לזכרו של פרופ' מנחם הרן במלאות שנה לפטירתו

בהשתתפות: פרופ' טלי הרן, פרופ' יעקב קליין, פרופ' נילי שופק, פרופ' ברוך יעקב שורץ

טקסי הענקת מלגות ופרסים

כ"ח בסיוון תשע"ה (15 ביוני 2015)

ההרצאה השנתית על שם מרטין בובר

חתן הפרס Prof. Michael Walzer

הרצה על **States and Communities**

ט' בשבט תשע"ו (19 בינואר 2016)

כינוס אדמס השנתי

בהשתתפות: פרופ' נילי כהן, פרופ' נחום אולנובסקי, פרופ' רות גביזון, פרופ' נירית דודוביץ, פרופ' מוטי שגב בכינוס התקיימו לצד ההרצאות תצוגה ותחרות פוסטרים של המלגאים.

בפרס הראשון זכו שניים: אריאל אפק ואיתי רופמן, ובפרס השני זכה עידו שגיא.

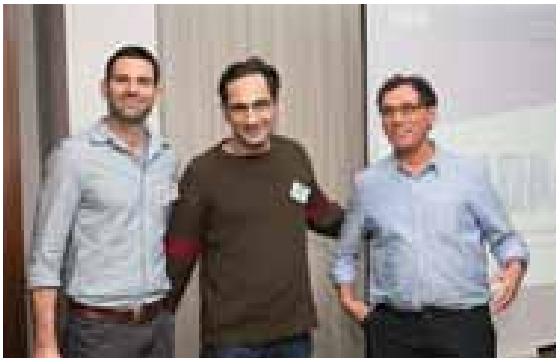

מימין: פרופ' מוטי שגב, איתי רופמן, עידו שגיא

ד' באדר ב' תשע"ו (14 במרס 2016)

ההרצאה השנתית על שם אלברט איינשטיין

חתן מדליית איינשטיין, Prof. Chi-Huey Wong, נשיא "אקדמיה סיניקה" בטייוואן, הרצה על **Biological Glycosylation: From Understanding to Problem Solving**

בהשתתפות: פרופ' נילי כהן, פרופ' איתמר וילנר

מימין: פרופ' נילי כהן, פרופ' צ'י־ווי וונג, פרופ' איתמר וילנר

עוד אירועים (בשיתוף האקדמיה)

ז'–ח' בתמוז תשע"ה (24–25 ביוני 2015)

הכינוס השישי לתקשורת המדע בישראל

בשיתוף הטכניון – המחלקה לחינוך למדע וטכנולוגיה, מכון דוידסון לחינוך מדעי, מכון ויצמן למדע

הכינוס כלל מושב מחקרים ויריד מיזמי מדע פופולרי.

ועדת ההיגוי והוועדה האקדמית לכינוס: עידו אפרתי, פרופ' משנה אילת ברעם־צברי, אביטל בר, דודי גולדמן, פרופ' עילם גרוס, ד"ר ארז גרטי, פרופ' ידין דודאי, פרופ' אורן הרמן, פרופ' אמריטוס דן כספי, ד"ר נעם למלשטריך לטר, איתי נבו, ד"ר אושרית נבון, יבשם עזגד

בהשתתפות: חברים בוועדת ההיגוי, בן אוחיון, ד"ר דניאלה אור, שמעון אלקבץ, פרופ' רות ארנון, ענת באלינט, יעל בראל, מתי גרינפלד, אביטל דרי, ד"ר אריאל היימן, אמיר ויצמן, איתי ולדמן, פרופ' דניאל זייפמן, פרופ' אמריטוס דן כספי, מאיה להט־קרמן, פרופ' ארז עציון, ד"ר מאיר צדוק, אלדד קובלנץ, ד"ר איתן קריין, פרופ' אליעזר רבינוביץ, ליאת רון, אלעד שלייפר, Dr. James Gillies, Prof. Bruce Lewenstein

למעלה: פרופ' רות ארנון
למטה: איתי ולדמן, ד"ר אריאל היימן, ד"ר דניאלה אור, דודי גולדמן, ענת באלינט

כ' באב תשע"ה (5 באוגוסט 2015)

ביקור שגריר בריטניה הנכנס H.E. David Quarre, ומפגש עם נשיאת האקדמיה היוצאת פרופ' רות ארנון ונשיאת האקדמיה הנכנסת פרופ' נילי כהן

ראו פרטים לעיל בפרק "קשרים בין־לאומיים" בסעיף "בריטניה".

י"ב בטבת תשע"ו (24 בדצמבר 2015)

המפגש השישי של מרכז הקשר לחוקרים ישראלים ויריד תעסוקה

כינוס מרכז הקשר שם לו למטרה לעודד חוקרים ישראלים לחזור ארצה ולהיקלט באוניברסיטאות, במכללות האקדמיות, במכוני ובמרכזי מחקר, בתעשייה, במגזר הפרטי ובמשרדי ממשלה בישראל.

מימין לשמאל, בישיבה: פרופ׳ רות ארנון, הנשיא ראובן ריבלין, פרופ׳ נילי כהן; בשורה השנייה: פרופ׳ יוסף קפלן, פרופ׳ מנחם יערי, פרופ׳ יהושע יורטנר, פרופ׳ יעקב זיו, פרופ׳ דוד הראל, פרופ׳ ב״ז קדר, פרופ׳ רפאל משולם וד״ר מאיר צדוק

ג׳ בתשרי תשע״ו (16 בספטמבר 2015)

טקס חילופי נשיאות האקדמיה – הנשיאה היוצאת: פרופ׳ רות ארנון; הנשיאה הנכנסת: פרופ׳ נילי כהן

בבית כבוד נשיא המדינה ראובן (רובי) ריבלין

בהשתתפות: פרופ׳ בנימין גיגר, פרופ׳ דוד הראל, פרופ׳ יעקב זיו, פרופ׳ יפה זילברשץ, פרופ׳ מנחם יערי, פרופ׳ חגית מסר־ירון, פרופ׳ רפאל משולם, ד״ר מאיר צדוק, פרופ׳ ב״ז קדר, פרופ׳ יוסף קפלן

הרצאת אורח מאת פרופ׳ אמנון שעשוע

רב־שיח בהשתתפות ד״ר נורית אייל, פרופ׳ מנחם בן־ששון, פרופ׳ אבי דומב, פרופ׳ יפה זילברשץ, פרופ׳ נילי כהן, ד״ר נטע ליפמן, ד״ר כנרת סביצקי, ד״ר מאיר צדוק, חיים רוסו

המפגש השישי של מרכז הקשר לחוקרים ישראלים ויריד תעסוקה

ז׳ בשבט תשע״ו (17 בינואר 2016)

״סדנת תיקוף״ (Validation Workshop) לקראת הוצאתו לאור של דוח מיוחד מטעם אונסק״ו הממפה את מערכות המדע, ההנדסה, הטכנולוגיה והחדשנות בישראל

בהשתתפות: נשיאת האקדמיה, נשיאי האקדמיה לשעבר ומגוון נציגים בעלי עניין בנושא, ובהם אנשי אקדמיה, ממשל, תעשייה ומעצבי מדיניות

מנחי הסדנה: ד״ר ערן לק, ממוסד נאמן, עורך הספר ועורך הסדרה מטעם אונסק״ו; ד״ר גיארמו למרשנד, מטעם אונסק״ו

והשתתפו גם אלה: ד״ר ארנסטו פולצוץ׳, ראש מדור מדיניות מדע ושיתופי פעולה, אפריל טאש, עורכת, ופרופ׳ סוזנה בוראס, יועצת

8 הצעת תקציב האקדמיה לשנת תשע"ו

(כל הסכומים באלפי שקלים)

סה"כ הכנסות	31,609
הכנסות תקציב שוטף	**15,665**
הקצבת ות"ת	11,304
תרומות	50
הכנסות מפרסומים	70
הכנסות מקרנות	1,000
קרן סם שפיגל למדעי הרוח	94
קרן בת־שבע דה רוטשילד	1,225
הקרן הלאומית למדע	808
תקורה מפרויקטים	444
הכנסות מימון נטו	650
הכנסות אחרות	20

סה"כ הוצאות	31,609
הוצאות תקציב שוטף	**15,665**
החטיבה למדעי הטבע	190
קרן בת־שבע דה רוטשילד	1,225
החטיבה למדעי הרוח	780
קידום המדע	350
כינוסים מדעיים וקשרי קהילה	975
הוצאה לאור	370
קשרים בין־לאומיים	1,700
הוצאות כלליות ומשרדיות	1,575
שכר ונלוות	8,050
פחת	450
מיזמים במימון חיצוני	**15,944**

9 ועדות האקדמיה

הוועדה לבדיקת תחום מדע הדתות באוניברסיטאות בישראל

פרופ׳ גדליה סטרומזה – יו״ר, פרופ׳ גדעון בוהק, ד״ר יונתן בן־דב, פרופ׳ מארן נייהוף, פרופ׳ אדם סילוורסטיין, פרופ׳ שאול שקד, פרופ׳ נורית שטדלר, עומר מיכאליס – עוזר מחקר ואיסוף נתונים, גליה פינצי – רכזת

הוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות

פרופ׳ אליעזר רבינוביץ – יו״ר, פרופ׳ הלינה אברמוביץ, פרופ׳ אהוד דוכובני, פרופ׳ שולמית טרם, פרופ׳ יוסף ניר, פרופ׳ ירון עוז, פרופ׳ מרק קרלינר, רבקה גבריאל – רכזת

ועדת המשנה לקידום הפעילות הציבורית והתקשורתית של CERN בישראל

אביטל בר, פרופ׳ עילם גרוס, פרופ׳ יוסף ניר, פרופ׳ ארז עציון, פרופ׳ אליעזר רבינוביץ, פרופ׳ יורם רוזן, יעל קינר – רכזת

הוועדה הלאומית לננוטכנולוגיה

ד״ר דן מידן – יו״ר, ד״ר בועז איתן, אמיר אלשטיין, ד״ר משה גולדברג, פרופ׳ מקס הרצברג, דן וילנסקי, פרופ׳ יהושע יורטנר, ישראל מקוב, גיורא שלגי, ד״ר מאיר וינשטיין – רכז

הוועדה הלאומית לפיזיקה גרעינית

פרופ׳ יצחק צרויה – יו״ר, פרופ׳ דניאל אשרי, פרופ׳ אברהם גל, פרופ׳ מיכאל הס, ד״ר ישראל מרדור, פרופ׳ אלי פיסצקי, ד״ר גיא רון, פרופ׳ יגאל תלמי, ד״ר מני קירמה – רכז

הוועדה הלאומית לקרינת הסינכרוטרון

פרופ׳ יובל גולן – יו״ר, פרופ׳ נעם אדיר, פרופ׳ יואל הירש, פרופ׳ אמיל זולוטויאבקו, פרופ׳ עודד ליבנה, פרופ׳ בועז פוקרוי, פרופ׳ משה פז־פסטרנק, פרופ׳ אירית שגיא, ד״ר מני קירמה – רכז

הוועדה המייעצת הישראלית למלגות קרן פולקס

פרופ׳ משה אורן – יו״ר, פרופ׳ אוהד בירק, פרופ׳ יהודית ברגמן, פרופ׳ ליאור גפשטיין, פרופ׳ יוסף שילה, בוב לפידות – רכז

הוועדה המלווה למפעל חקר השירה והפיוט בגניזה ע״ש עזרא פליישר

פרופ׳ אברהם גרוסמן, פרופ׳ מרדכי עקיבא פרידמן, גליה פינצי – רכזת

הוועדה לבחירת חברים חדשים בחטיבה למדעי הטבע

פרופ׳ יורם גרונר – יו״ר, פרופ׳ יוסף אמרי, פרופ׳ יוסי לויה, ד״ר מני קירמה – רכז

הוועדה לבחירת חברים חדשים בחטיבה למדעי הרוח

פרופ׳ משה אידל – יו״ר, פרופ׳ יעקב בלידשטיין, פרופ׳ רות ברמן, פרופ׳ יעקב קליין, גליה פינצי – רכזת

המרכז האקדמי בקהיר

מועצה

פרופ׳ נילי כהן – יו״ר, פרופ׳ רחל גלון, ד״ר מאיר צדוק, פרופ׳ גבריאל רוזנבאום, נציגי האוניברסיטאות, נציגי החברה המזרחית, נציג ות״ת, נציג משרד החוץ

הנהלה

ד״ר מאיר צדוק – יו״ר, פרופ׳ גבריאל ורבורג, פרופ׳ מחמוד יזבק, פרופ׳ אמנון כהן, פרופ׳ שמעון שמיר, בוב לפידות – רכז

ועדה מארגנת כינוס Kavli Frontiers of Science 2017

ד״ר אבי שרודר – יו״ר, פרופ׳ אהרן בלנק, ד״ר לירן גורן, ד״ר אלה דניאל, פרופ׳ נתנאל לינדנר, פרופ׳ רחלה פופובצר, פרופ׳ תמר ציגלר, ד״ר עדי שטרן, סימה דניאל – רכזת

ועד מנהל אקדמיה צעירה

פרופ׳ רון מילוא – יו״ר, פרופ׳ אלישבע באומגרטן, פרופ׳ מיכל פלדמן, סימה דניאל – רכזת

ועדת דוח מצב המדע

פרופ׳ רשף טנא – יו״ר, פרופ׳ רות ארנון, פרופ׳ יורם בילו, פרופ׳ רות ברמן, פרופ׳ ידין דודאי, פרופ׳ אבנר הולצמן, פרופ׳ דוד הראל, פרופ׳ סרג׳יו הרט, פרופ׳ שולמית וולקוב, פרופ׳ יהושע יורטנר, פרופ׳ נילי כהן, פרופ׳ יוחנן פרידמן, ד״ר מאיר צדוק, פרופ׳ יוסף קפלן, פרופ׳ זאב תדמור, סימה דניאל וד״ר מני קירמה – רכזים

ועדת הביקורת של האקדמיה

פרופ׳ שאול שקד, פרופ׳ זאב תדמור

ועדת ההיגוי להרצאת בובר השנתית

פרופ׳ יוסף קפלן – יו״ר, פרופ׳ משה אידל, פרופ׳ מנחם יערי, פרופ׳ גדליה סטרומזה, פרופ׳ מרגלית פינקלברג, גליה פינצי – רכזת

ועדת ביואתיקה

ד״ר עתניאל דרור – יו״ר, פרופ׳ יוסף ירדן, פרופ׳ מישל רבל, פרופ׳ אפרת לוי־להד, פרופ׳ שי לביא, ד״ר מני קירמה – רכז

ועדת ההיגוי ליזמה למחקר יישומי בחינוך

פרופ׳ מנחם יערי – יו״ר, אמיר אלשטיין, פרופ׳ שאול הוכשטיין, פרופ׳ נח לוין־אפשטיין, פרופ׳ פאדיה נאסר־אבו אלהיג׳א, פרופ׳ יוחנן פרידמן, יהודית שלוי, ד״ר אביטל דרמון – מנהלת

ועדת ההיגוי של מילון הפרסית האמצעית

פרופ׳ יוחנן פרידמן, פרופ׳ שאול שקד, גליה פינצי – רכזת

ועדת ההיגוי של מפעל מלגות אדמס

פרופ׳ נילי כהן – נשיאה, פרופ׳ מרדכי שגב – יו״ר, פרופ׳ משה אורן, פרופ׳ שמריהו הוז, פרופ׳ מוטי הייבלום, פרופ׳ דוד קשדן, פרופ׳ חרמונה שורק, בת־שבע שור – רכזת

ועדת ההיגוי של מיזם MGH (מונומנטה) (Monumenta Germaniae Historica)

פרופ׳ ב״ז קדר – יו״ר, פרופ׳ מלאכי בית־אריה, יעקב גוגנהיים, פרופ׳ אברהם גרוסמן, פרופ׳ ישראל יובל, פרופ׳ יוסף קפלן, גליה פינצי – רכזת

ועדת ההשקעות

דן זיסקינד, יוסי לנץ, אהוד נייגר, הרי ספיר, גדי לוין – רכז

ועדת ההיגוי לשימור ולפיתוח אוספי הטבע הלאומיים באוניברסיטאות המחקר

פרופ׳ יוסי לויה – יו״ר, פרופ׳ תמר דיין, פרופ׳ יעל לובין, פרופ׳ רונן קדמון, פרופ׳ אהוד שפניר, ד״ר מני קירמה – רכז

ועדה לבדיקת השפעת פעילותה של רשות הפטנטים הישראלית על התעשייה המקומית ועל קידום פעילות המו״פ במדינה

פרופ׳ יוסף קוסט – יו״ר, פרופ׳ מיכאל בירנהק, פרופ׳ אלחנן הלפמן, פרופ׳ טליה פישר, ד״ר מני קירמה – רכז

ועדת הפאונה והפלורה של ארץ ישראל

פרופ׳ עוזי פליטמן – יו״ר, ד״ר מנחם גורן – יו״ר, פרופ׳ בלה גליל, ד״ר נטע דורצ׳ין, פרופ׳ אמוץ דפני, ד״ר דניאל יואל, פרופ׳ מרדכי כסלו, פרופ׳ רפאל משולם, ד״ר אמנון פרידברג, ד״ר יותם ציפר־ברגר, ד״ר מני קירמה – רכז

ועדת הפרסומים

פרופ׳ יוסף קפלן – יו״ר, פרופ׳ חוה טורניאנסקי, פרופ׳ רפאל משולם, פרופ׳ יוחנן פרידמן, פרופ׳ דוד שולמן, פרופ׳ זאב שטרנהל, טלי אמיר – רכזת

ועדת התכניות במדעי הרוח והחברה

פרופ׳ בנימין איזק – יו״ר, פרופ׳ אברהם גרוסמן, פרופ׳ שולמית וולקוב, פרופ׳ יוחנן פרידמן, פרופ׳ איתן קולברג, פרופ׳ יוסף קפלן, גליה פינצי – רכזת

ועדת התקנון של האקדמיה

פרופ׳ יוחנן פרידמן – יו״ר, פרופ׳ גדעון דגן, פרופ׳ איתמר וילנר, פרופ׳ זאב שטרנהל

ועדת הכספים

ד״ר יוסף צ׳חנובר, אברהם (בייגה) שוחט, גדי לוין – רכז

ועדת פרס טבע ע״ש מייסדי חברת טבע תעשיות פרמצבטיות בע״מ

פרופ׳ רוג׳ר קורנברג – יו״ר, פרופ׳ זליג אשחר, פרופ׳ מייקל היידן, פרופ׳ תמר פרץ־יבלונסקי, סימה דניאל – רכזת

ועדת פרס ע״ש גרשם שלום

פרופ׳ ב״ז קדר – יו״ר, פרופ׳ אברהם גרוסמן, פרופ׳ גדליה סטרומזה, פרופ׳ חיים סידר, גליה פינצי – רכזת

ועדת תכנית לבתר־דוקטורנטים

פרופ׳ איתמר וילנר – יו״ר, פרופ׳ יונינה אלדר, פרופ׳ יורם גרונר, פרופ׳ סרג׳יו הרט, סימה דניאל – רכזת

חבר היועצים של קרן בת־שבע דה רוטשילד

פרופ׳ יוסי לויה – יו״ר, פרופ׳ חנוך גוטפרוינד, פרופ׳ יורם גרונר, פרופ׳ אלישע האס, פרופ׳ דוד הורן, פרופ׳ דוד הראל, פרופ׳ איתמר וילנר, פרופ׳ יהושע יורטנר, פרופ׳ אברהם ניצן, פרופ׳ אורי סיון, פרופ׳ גיורא שמחן, סימה דניאל – רכזת

פורום האקדמיה לקידום תקשורת המדע בישראל

פרופ׳ דן שכטמן – יו״ר אקדמי, פרופ׳־משנה אילת ברעם־צברי ואביטל בר – יו״ר משותף, יואל אסתרון, פרופ׳ נאוה בן־צבי, פרופ׳ עילם גרוס, מיה הלוי, פרופ׳ דוד הראל, פרופ׳ אורן הרמן, אמיר זיו, פרופ׳ יעל חנין, פרופ׳ נילי כהן, רן לוי, ד״ר מייקל לזר, חנוך מרמרי, איתי נבו, כרון סטהיל, פרופ׳ ראם סרי, ד״ר מאיר צדוק, ד״ר רועי צזנה, אסף שטול טראורינג, יעל קינר – רכזת

ועדת היגוי שערי האקדמיה

פרופ׳ ידין דודאי, פרופ׳ אבנר הולצמן, פרופ׳ ישראל פינקלשטיין, גליה פינצי – רכזת

ועדת היגוי לכנס הבין חטיבתי השנתי בנושא "זיכרון"

פרופ׳ ידין דודאי – יו״ר, פרופ׳ אבישי מרגלית, פרופ׳ אביעד קליינברג, גליה פינצי – רכזת

ועדת היגוי לכנס הבין חטיבתי השנתי בנושא "שפות"

פרופ׳ ידין דודאי – יו״ר, פרופ׳ רות ברמן, פרופ׳ דוד הראל, פרופ׳ אבישי מרגלית, גליה פינצי – רכזת

10 נציגי האקדמיה בגופים ובמוסדות

הארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי

פרופ׳ חוה טורניאנסקי

הוועד הישראלי לאונסק״ו

בוב לפידות

הוועדה האקדמית של המכון ללימודים מתקדמים (האוניברסיטה העברית בירושלים)

פרופ׳ מנחם יערי, פרופ׳ מרגלית פינקלברג

הוועדה לבחירת זוכי מלגות פולונסקי

פרופ׳ יורם בילו

ועדת הקרן לקידום מדעי הרוח

פרופ׳ יוחנן פרידמן

המועצה הציבורית של תכנית העמיתים של האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה

פרופ׳ יוסי לויה

המועצה של מרכז זלמן שזר לחקר תולדות העם היהודי

פרופ׳ חוה טורניאנסקי, פרופ׳ יוסף קפלן

הקורטוריון של הטכניון

פרופ׳ ירון זילברברג

הקרן הדו־לאומית למדע ארצות־הברית–ישראל

פרופ׳ חיים סידר

ועדה לאומית לקרינת הסינכרוטרון

פרופ׳ יובל גולן (יו״ר)

מועצת הספרייה הלאומית

פרופ׳ נילי כהן (יו״ר)

מועצת פרסי הארווי

פרופ׳ משה אורן, פרופ׳ מרדכי הייבלום

מליאת המועצה הלאומית למחקר ופיתוח

פרופ׳ שמעון אולמן, פרופ׳ ידין דודאי
(נציג ההשכלה הגבוהה)

פורום תל״מ (תשתיות לאומיות למחקר ולפיתוח)

פרופ׳ רות ארנון (יו״ר)

פרס דן דוד (אוניברסיטת תל־אביב)

פרופ׳ יהושע יורטנר

קרן יוספה וליאוניד אולשוונג (האפוטרופוס הכללי)

בוב לפידות

11 חברים שהלכו לעולמם

שנת הבחירה

חברים שהלכו לעולמם בשנת תשע"ה–תשע"ו

בקנשטיין, יעקב (תש"ז–תשע"ה)	פרופסור לפיזיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ז/1997
זכאי, משה (תרפ"ז–תשע"ו)	פרופסור־מחקר להנדסת חשמל, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	תשנ"ג/1993
ליפקין, צבי (תרפ"א–תשע"ו)	פרופסור לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	תש"ל/1970
צפריר, יורם (תרצ"ח–תשע"ו)	פרופסור לארכאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשס"א/2001
שטיין, יחזקאל (תרפ"ו–תשע"ה)	פרופסור לרפואה פנימית, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	תש"ם/1980

אברמסון, שרגא (תרע"ו–תשנ"ו)	פרופסור לתלמוד, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשל"ח/1978
אדלר, שאול (תרנ"ה–תשכ"ו)	פרופסור לפרזיטולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
אולנדורף, פרנץ (תר"ס–תשמ"ב)	פרופסור־מחקר לאלקטרוניקה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	תש"ך/1959
אורבך, אפרים אלימלך (תרע"ב–תשנ"א)	פרופסור לתלמוד ולמדרש, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
אייזנשטדט, שמואל נח (תרפ"ד–תש"ע)	פרופסור לסוציולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ה/1965
איילון, דוד (תרע"ד–תשנ"ח)	פרופסור להיסטוריה של העמים המוסלמיים, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"א/1961
אלבק, חנוך (תר"ן–תשל"ב)	פרופסור לתלמוד ולמדרש, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959

אלכסנדר, שלמה (תר"ץ–תשנ"ח)	פרופסור לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	תשמ"ז/1987
אשרי, דוד (תרפ"ה–תש"ס)	פרופסור להיסטוריה עתיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ב/1991
בובר, מרדכי מרטין (תרל"ח–תשכ"ה)	פרופסור לפילוסופיה סוציאלית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
ביינארט, חיים (תרע"ח–תש"ע)	פרופסור לתולדות עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"א/1981
בירק, יהודית (תרפ"ז–תשע"ג)	פרופסור לביוכימיה חקלאית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ג/1993
בלוך, משה רודולף (תרס"ב–תשמ"ה)	פרופסור לכימיה פיזיקלית, המכון לחקר הנגב	תשכ"ט/1969
בן־דוד, יוסף (תר"ף–תשמ"ו)	פרופסור לסוציולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"א/1981
בן־חיים, זאב (תרפ"ז–תשע"ג)	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ו/1966
בער, יצחק פריץ (תרמ"ט–תש"ם)	פרופסור לתולדות עם ישראל בימי הביניים, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
בקי, רוברטו (תרס"ט–תשנ"ו)	פרופסור לסטטיסטיקה ולדמוגרפיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ד/1964
בר־הלל, יהושע (תרע"ה–תשל"ו)	פרופסור ללוגיקה ולפילוסופיה של המדעים, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ג/1963
ברגמן, ארנסט דוד (תרס"ד–תשל"ה)	פרופסור לכימיה אורגנית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1960
ברגמן, פליקס (תרס"ח–תשס"ב)	פרופסור לפרמקולוגיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	תשכ"ח/1968
ברגמן, שמואל הוגו (תרמ"ד–תשל"ה)	פרופסור לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
ברונו, מיכאל (תרצ"ב–תשנ"ז)	פרופסור לכלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשל"ו/1975

ברנבלום, יצחק (תרמ"ד–תש"ס)	פרופסור לביולוגיה, מכון ויצמן למדע	תש"ך/1959
גוטמן, אליהו לואיס (תרע"ו–תשמ"ח)	פרופסור למדידה פסיכולוגית וסוציולוגית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשל"א/1971
גולדנברג, גדעון (תר"צ–תשע"ג)	פרופסור לבלשנות ושפות שמיות, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ו/1996
גינצבורג, דוד (תר"ף–תשמ"ח)	פרופסור לכימיה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	תשל"ו/1976
גרינפלד, חיים יונה (תרפ"ו–תשנ"ה)	פרופסור לשפות שמיות עתיקות, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ה/1994
דבורצקי, אריה (תרע"ו–תשס"ח)	פרופסור־מכון למתמטיקה, מכון ויצמן למדע	תש"ך/1959
דה־שליט, עמוס (תרפ"ז–תשכ"ט)	פרופסור לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	תשכ"ג/1962
דוסטרובסקי, ישראל (תרע"ט–תשע"א)	פרופסור לכימיה פיזיקלית, מכון ויצמן למדע	תשמ"ב/1982
דינור, בן־ציון (תרמ"ד–תשל"ג)	פרופסור לתולדות עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
דלסקי, הלל (תרפ"ו–תשע"א)	פרופסור לספרות אנגלית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ג/1993
האז, גיאורג (תרס"ה–תשמ"א)	פרופסור לזואולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ו/1966
הרן, מנחם (תרפ"ה–תשע"ה)	פרופסור למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ו/1996
וירשובסקי, חיים (תרע"ו–תשל"ז)	פרופסור ללימודים קלאסיים, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"א/1961
ורטהיימר, חיים ארנסט (תרנ"ג–תשל"ח)	פרופסור לפיזיולוגיה פתולוגית ולביוכימיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	תש"ך/1960
זהרי, מיכאל (תרנ"ח–תשמ"ג)	פרופסור לבוטניקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1960

זקס, ליאו (תרפ"ז–תשע"ד)	פרופסור לביולוגיה, מכון ויצמן למדע	תשל"ו/1975
טדסקי, גוידו (גד) (תרס"ז–תשנ"ג)	פרופסור למשפט אזרחי, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1960
טור־סיני, נפתלי הרץ (תרמ"ז–תשל"ד)	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
טלמון, יעקב לייב (תרע"ו–תש"ם)	פרופסור להיסטוריה של העת החדשה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ח/1968
ידין, יגאל (תרע"ז–תשמ"ד)	פרופסור לארכאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ד/1964
ייבין, ישראל (תרפ"ג–תשס"ח)	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ב/1991
כהן, סולי גבריאל (תרפ"א–תשמ"ד)	פרופסור לפיזיקה ניסיונית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ד/1964
כוגן, אברהם (תרפ"א–תשס"ט)	פרופסור לאווירונאוטיקה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	תשכ"ג/1963
ליברמן, שאול (תרנ"ח–תשמ"ג)	פרופסור לתלמוד, בית המדרש לרבנים באמריקה, ניו יורק	תשכ"ט/1969
ליכט, יעקב (תרפ"ב–תשנ"ג)	פרופסור למקרא, אוניברסיטת תל־אביב	תשמ"ה/1985
לינדנר, יוחנן (תרפ"ט–תשמ"ג)	פרופסור לפיזיולוגיה, מכון ויצמן למדע	תשל"ט/1979
לינדנשטראוס, יורם (תרצ"ז–תש"ע)	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"ה/1985
ליפסון, שניאור (תרע"ד–תשס"א)	פרופסור לכימיה פיזיקלית, מכון ויצמן למדע	תשנ"ט/1999
מורג, שלמה (תרפ"ו–תשנ"ט)	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ז/1997

מזר, בנימין (תרס"ו–תשנ"ה)	פרופסור לתולדות עם ישראל בימי המקרא ולארכאולוגיה של ארץ־ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1960
מיכאלסון, יצחק (תרס"ג–תשמ"ב)	פרופסור לאופתלמולוגיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	תשכ"ח/1968
נאמן, יובל (תרפ"ו–תשס"ו)	פרופסור לפיזיקה, אוניברסיטת תל־אביב	תשכ"ו/1966
נוה, יוסף (תרפ"ח–תשע"ב)	פרופסור לאפיגרפיה ופלאוגרפיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשנ"ה/1994
נויפלד, הנרי (תרפ"ג–תשמ"ז)	פרופסור לקרדיולוגיה, בית הספר לרפואה של אוניברסיטת תל־אביב ובית החולים ע"ש שיבא, תל־השומר	תשמ"ד/1984
סגל, משה צבי (תרל"ז–תשכ"ח)	פרופסור למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
סדן, דב (תרס"ב–תש"ן)	פרופסור ללשון וספרות יידיש, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ב/1962
סמבורסקי, שמואל (תר"ס–תש"ן)	פרופסור להיסטוריה ולפילוסופיה של המדעים, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ב/1962
עמיצור, שמשון אברהם (תרפ"א–תשנ"ד)	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ט/1969
פולוצקי, הנס יעקב (תרס"ה–תשנ"א)	פרופסור לבלשנות מצרית ושמית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
פטינקין, דן (תרפ"ב–תשנ"ה)	פרופסור לכלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ג/1963
פיאטצקי־שפירו, איליה (תרפ"ט–תשס"ח)	פרופסור למתמטיקה, אוניברסיטת תל־אביב	תשל"ח/1978
פינס, שלמה (תרס"ח–תש"ן)	פרופסור לפילוסופיה כללית ויהודית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1960
פיקרד, יהודה ליאו (תר"ס–תשנ"ז)	פרופסור לגאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"א/1961

פלדמן, מיכאל (תרפ"ו–תשס"ה)	פרופסור לביולוגיה של התא, מכון ויצמן למדע	תשל"ז/1977
פלוסר, דוד (תרע"ז–תש"ס)	פרופסור למדע הדתות, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ם/1980
פליישר, עזרא (תרפ"ט–תשס"ו)	פרופסור לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"ד/1984
פנואלי, אמיר (תש"א–תש"ע)	פרופסור למתמטיקה שימושית, מכון ויצמן למדע	תשס"א/2001
פקריס, חיים לייב (תרס"ח–תשנ"ג)	פרופסור למתמטיקה שימושית, מכון ויצמן למדע	תשכ"א/1961
פראוור, יהושע (תרע"ז–תש"ן)	פרופסור להיסטוריה של ימי הביניים, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ג/1963
פרנקל, אברהם הלוי (תרנ"א–תשכ"ו)	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1960
צונדק, ברנהרד (תרנ"א–תשכ"ז)	פרופסור לגינקולוגיה ולאובסטטריקה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	תש"ך/1959
צונדק, הרמן (תרמ"ז–תשל"ט)	פרופסור לרפואה פנימית, אוניברסיטת ברלין; פרופסור־אורח, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"א/1961
קויפמן, יחזקאל (תרנ"א–תשכ"ד)	פרופסור למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
קונפינו, מיכאל (תרפ"ו–תש"ע)	פרופסור להיסטוריה של רוסיה ומזרח אירופה, אוניברסיטת תל־אביב	תשנ"ה/1994
קיסטר, מאיר יעקב (תרע"ד–תש"ע)	פרופסור לשפה וספרות ערבית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשל"ו/1975
קציר, אהרן (תרע"ג–תשל"ב)	פרופסור לכימיה פיזיקלית, מכון ויצמן למדע	תש"ך/1959
קציר, אפרים (תרע"ו–תשס"ט)	פרופסור־מכון לביופיזיקה, מכון ויצמן למדע	תש"ך/1960

קרוק־גלעד, דורותיאה (תר"ף–תש"ן)	פרופסור לספרות אנגלית ואמריקאית, אוניברסיטת תל־אביב	תשל"ד/1974
רוזן, חיים ברוך (תרפ"ב–תשנ"ט)	פרופסור לבלשנות כללית והודו־אירופית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"א/1981
רוזן, נתן (תרס"ט–תשנ"ו)	פרופסור־מחקר לפיזיקה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	תש"ך/1959
רוטנשטרייך, נתן (תרע"ד–תשנ"ד)	פרופסור לפילוסופיה כללית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
רינר, מרכוס (תרמ"ו–תשל"ו)	פרופסור למחקר במכניקה עיונית ושימושית, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	תש"ך/1959
רקח, יואל (תרס"ט–תשכ"ה)	פרופסור לפיזיקה עיונית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
שטריקמן, שמואל (תר"ץ–תשס"ד)	פרופסור לפיזיקה תאורטית ושימושית, מכון ויצמן למדע	תשנ"ה/1994
שטרן, מנחם (תרפ"ה–תשמ"ט)	פרופסור להיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשל"ח/1978
שירמן, חיים (תרס"ה–תשמ"א)	פרופסור לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשכ"ד/1964
שלום, גרשם (תרנ"ז–תשמ"ב)	פרופסור לקבלה, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ך/1959
שמרוק, חנא (תרפ"א–תשנ"ז)	פרופסור לספרות יידיש, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"ו/1986
שקד, גרשון (תרפ"ט–תשס"ז)	פרופסור לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	תש"ס/2000
שרון, נתן (תרפ"ו–תשע"א)	פרופסור לביולוגיה מולקולרית, מכון ויצמן למדע	תשנ"ב/1992
תדמור, חיים (תרפ"ד–תשס"ו)	פרופסור לאשורולוגיה ולהיסטוריה של המזרח הקדמון, האוניברסיטה העברית בירושלים	תשמ"ה/1985

12 נספחים

12.1 > חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשכ"א–1961

הקמת האקדמיה

1 מוקמת בזה האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים (להלן – 'האקדמיה').

מטרות

2 מטרות האקדמיה ותפקידיה הם:

(1) לרכז בתוכה כחברים מטובי אישי המדע תושבי ישראל;

(2) לטפח ולקדם פעילות מדעית;

(3) לייעץ לממשלה בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית;

(4) לקיים מגע עם גופים מקבילים בחוץ־לארץ;

(5) לפעול בייצוג המדע הישראלי במוסדות ובכינוסים בין־לאומיים, מתוך תיאום עם מוסדות המדינה;

(6) לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע;

(7) לעסוק בכל פעילות שיש בה כדי לשמש את המטרות האמורות.

מושב האקדמיה

3 מושב האקדמיה יהיה בירושלים.

האקדמיה – תאגיד פטור ממסים

4 האקדמיה היא תאגיד, כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

4א לעניין פקודת מס הכנסה, נחשבת האקדמיה כמוסד בעל אופי ציבורי לענייני תרבות, חינוך ומדע, וכל עיסקה של האקדמיה וכל נכסיה יהיו פטורים מכל אגרה, ארנונה או תשלום־חובה אחר המשתלמים למדינה או לרשות מקומית.

חברי האקדמיה

5 חברי האקדמיה יהיו חברי הוועד המכין להקמת האקדמיה הלאומית למדעים, שנתמנו לכך בתוקף החלטת הממשלה מיום כ"ו בחשון תשי"ט/9 בנובמבר 1958, וחברים נוספים שייבחרו על ידי האקדמיה באסיפה כללית.

חברות והפסקתה

6 חבר האקדמיה יהיה חבר בה לכל ימי חייו; חברותו תיפסק באחת מאלה:

(1) אם ביקש מאת נשיא האקדמיה, בכתב, לראות את מקומו פנוי;

(2) אם חדל להיות תושב ישראל והוא איננו חבר־חוץ;

(3) אם הורשע בעבירה בפסק דין סופי והאקדמיה מצאה כי בנסיבות העניין היה בעבירה משום קלון.

נשיא האקדמיה וסגנו

7 נשיא האקדמיה יתמנה על ידי נשיא המדינה, על פי המלצת האקדמיה, מבין חבריה תושבי ישראל;
נשיא האקדמיה יתמנה לשלוש שנים, והוא יוסיף לכהן אף לאחר מכן עד למינוי הבא של נשיא האקדמיה; סגן הנשיא ייבחר על ידי האקדמיה.

החטיבות

8 באקדמיה יהיו חטיבה למדעי הרוח וחטיבה למדעי הטבע; כל חטיבה תבחר ביושב־ראש החטיבה.

מועצת האקדמיה

9 ענייני האקדמיה ינוהלו על ידי מועצת האקדמיה.

הרכב המועצה

10 מועצת האקדמיה תהיה מורכבת מנשיא האקדמיה, סגן הנשיא, יושב־ראש החטיבה למדעי הרוח, יושב־ראש החטיבה למדעי הטבע והמנהל האדמיניסטרטיבי שיתמנה על ידי יתר חברי המועצה; נעדר הנשיא – ימלא את מקומו סגן הנשיא; נעדרו הנשיא וסגנו – תבחר המועצה ממלא מקום לנשיא מבין חברי האקדמיה לתקופת העדרם של הנשיא וסגנו.

האסיפה הכללית של האקדמיה

11 האקדמיה תתכנס לאסיפה כללית לפי הצורך, ולפחות אחת לשנה, למטרות אלה:

(1) לעשות כל פעולה שיוחדה לאסיפה הכללית לפי חוק זה או לפי התקנון;

(2) להחליט בדבר אישור הדוחות של המועצה, תכנית הפעולות של האקדמיה ומוסדותיה שתוגש על ידי המועצה, דוח רואה החשבון והצעת התקציב;

(3) להחליט בכל עניין אחר שיועמד על סדר היום של האסיפה הכללית על ידי המועצה, או על ידי חמישה מחברי האקדמיה.

חברי־חוץ

12 האקדמיה רשאית לבחור באנשי מדע מובהקים תושבי חוץ־לארץ כחברי־חוץ של האקדמיה.

ביצוע

13 שר החינוך והתרבות ממונה על ביצוע חוק זה.

תקנון

14האקדמיה רשאית, בהתייעצות עם שר החינוך והתרבות, להתקין תקנון לאקדמיה ובו ייקבעו בין היתר:

(1) הכללים לפיהם תבחר האקדמיה את חבריה ונושאי תפקידים בה, במידה שלא נקבעו בחוק זה;

(2) סדרי העבודה של האקדמיה ומוסדותיה;

(3) ניהול המשק והכספים;

(4) מעמדם וזכויותיהם של חברי־חוץ.

הוראות מעבר

15(א) תקנון האקדמיה הלאומית למדעים שאושר על ידי הממשלה ביום י' באלול תשי"ט/13 בספטמבר 1959 – פרט להוראותיו שנכללו בחוק זה – ובתיאומים לפי העניין, יהיה תקנון האקדמיה, כל עוד לא שונה או הוחלף על פי סעיף 14.

(ב) בחירה לאקדמיה ומינוי לתפקיד בה וכן כל פעולה לקידומה ולקידום פעולותיה, שנעשו בהתאם לתקנון האקדמיה לפני תחילתו של חוק זה, שרירים מיום עשייתם.

12.2 > חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים (תיקון מס' 2), התש"ע–2010

בחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשכ"א־1961 (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 2, במקום פסקאות (2) ו־(3) יבוא:

"(2) לייעץ לממשלה בסוגיות בעלות חשיבות לאומית בתחום המחקר והתכנון המדעי, לרבות במתן הערכות מצב לאומיות ביוזמת האקדמיה, ולהגיש דוחות וסקירות כאמור בסעיף 4ג, וכן לייעץ ולתת מידע למשרדי הממשלה לפי פנייתם בהתאם להוראות סעיף 4ב;

(3) לטפח ולקדם פעילות מדעית, לרבות פעילות מדעית בין־תחומית ופעילות מדעית בתחומי דעת חדשים;".

אחרי סעיף 4א לחוק העיקרי יבוא:

"קבלת ייעוץ ומידע מהאקדמיה

4ב. משרד ממשלתי רשאי לפנות לאקדמיה לשם קבלת ייעוץ ומידע בנושאים בתחום מטרות האקדמיה ותפקידיה, שנדרש לגביהם ידע מדעי או נושאים הקשורים לפיתוח המדע בישראל; מתן ייעוץ ומידע כאמור ימומן מסעיף התקציב של אותו משרד ממשלתי כפי הדרוש לביצועו, בכפוף להוראות לפי חוק יסודות התקציב;

בסעיף זה – "חוק יסודות התקציב" – חוק יסודות התקציב, התשמ"ה־1985; "סעיף תקציב" – כהגדרתו בחוק תקציב שנתי, כמשמעותו בחוק יסודות התקציב.

דיווח לממשלה ולכנסת

4ג. (א) האקדמיה תכין דוח שנתי על פעולותיה וכן סקירה תלת־שנתית על מצב המדע והמחקר בישראל בהשוואה למצב המדע והמחקר בעולם; סקירה כאמור יכול שתתייחס לתחומים מדעיים מסוימים כפי שתחליט האקדמיה או כפי שתבקש הממשלה.

(ב) הדוח השנתי והסקירה התלת־שנתית כאמור בסעיף קטן (א) יוגשו לשר המדע והטכנולוגיה; ועדת השרים לענייני מדע וטכנולוגיה שקבעה הממשלה, תקיים דיון בדוח ובסקירה, סמוך לאחר הגשת כל אחד מהמסמכים האמורים; הממשלה תקיים דיון כאמור בתוך שנה מיום הגשת הדוח או הסקירה, לפי העניין.

(ג) הדוח השנתי והסקירה התלת־שנתית כאמור בסעיף קטן (א) יוגשו לוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת; הוועדה תקיים דיון בדוח ובסקירה בתוך שנה מיום הגשת כל אחד מהמסמכים האמורים."

12.3 > תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשס"ח–2008

בתוקף סמכותה לפי סעיף 14 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשכ"א-1961[1] (להלן: החוק), מתקינה האקדמיה, בהתייעצות עם שר המדע, התרבות והספורט[2], תקנון זה:

פרק ראשון: חברות באקדמיה

מספר החברים

1 מספר החברים בכל חטיבה לא יעלה על ארבעים, אולם חברים שגילם שבעים וחמש שנים ומעלה וחברי חוץ לא יבואו במניין זה.

בחירת חברים חדשים

2 (א) מדי שנה בשנה רשאית האקדמיה לבחור עד חמישה חברים חדשים בכל חטיבה, בכפוף לאמור בתקנה 1.

(ב) חברי האקדמיה, למעט חברי חוץ, הם אישי מדע תושבי ישראל כמשמעותם בסעיף 2 (1) לחוק; לעניין זה – "איש מדע" – אדם שעיקר פעילותו הוא במחקר ובקידום הידע האנושי בכלים מדעיים; "תושב ישראל" – אדם שמקום מגוריו העיקרי הוא בישראל ובשעת בחירתו פעילותו המחקרית נמנית עם מסכת העשייה המדעית הישראלית.

(ג) מועצת האקדמיה מוסמכת להחליט החלטות הנוגעות לתקנה זו.

הצעת מועמדים

3 (א) המועמדים לחברות בכל חטיבה יוצעו בכתב ליושב הראש שלה על ידי שלושה מחברי אותה חטיבה לפחות. ההצעות תוגשנה לכל המאוחר 30 יום לפני מועד ישיבת החטיבה שבה ייבחרו המועמדים לפי תקנה 4. בכל שנה יודיע יו"ר החטיבה לחברי החטיבה, בכתב, שלושה חודשים לפחות לפני מועד ישיבת הבחירה, מהו המועד האחרון להגשת שמות המועמדים.

(ב) מועצת האקדמיה רשאית למנות ועדה של שישה חברים, שלושה מכל חטיבה, שמסמכותה להציע בכתב למועצת האקדמיה מועמד או מועמדים לחברות נוסף על המועמדים המוצעים על ידי החטיבות.

בחירת מועמדים

4 (א) מתוך רשימת המועמדים המוצעים על פי תקנה 3(א) תבחר החטיבה, בהצבעה חשאית וברוב של שני שלישים מבעלי זכות ההצבעה שנוכחותם בישיבה נרשמה כדין, את המועמדים שהיא ממליצה לבחור לאותה חטיבה לפי תקנה 2. המניין החוקי של המשתתפים בהצבעה לבחירת מועמדים הוא רוב חברי החטיבה הנמצאים בארץ במועד הישיבה. המועמדים שיומלצו כאמור יבואו לבחירה סופית באסיפה הכללית של האקדמיה.

(ב) מתוך רשימת המועמדים המוצעים על פי תקנה 3(ב) תבחר המועצה, בהצבעה חשאית ופה אחד, את המועמדים הנוספים שהיא ממליצה לבחור לאקדמיה. המניין החוקי של המשתתפים בהצבעה לבחירת מועמדים לפי תקנת משנה זו הוא שלושה מארבעת אלה: הנשיא, סגנו ושני יושבי ראש החטיבות. המועמדים יבואו לבחירה סופית באסיפה הכללית של האקדמיה. חבר שנבחר בהליך זה יבחר את החטיבה שאליה ישתייך בהתייעצות עם הנשיא.

בחירת חברים

5 רשימת המועמדים שנבחרו כאמור בתקנה 4 תועבר לבחירה סופית באסיפה הכללית של האקדמיה. המניין החוקי בהצבעה לבחירת חברים הוא מחצית חברי האקדמיה הנמצאים בארץ במועד הישיבה. ההצבעה תהיה על דף הצבעה אחד. הבחירה תהיה בהצבעה חשאית וברוב של שני שלישים מבעלי זכות ההצבעה שנוכחותם בישיבה נרשמה כדין.

הודעה על הבחירה

6 נשיא האקדמיה יודיע על בחירתם של החברים החדשים, לאחר שקיבל את הסכמתם; חברותו של חבר חדש מתחילה ביום קבלת הסכמתו לכהן כחבר האקדמיה.

חברי חוץ

7 (א) חברי חוץ ייבחרו בדרך הקבועה בתקנות 3 עד 6. בהיותם בישראל יהיו רשאים להשתתף בישיבות האסיפה הכללית ובישיבות החטיבה שהם משתייכים אליה, אך ללא זכות הצבעה.

(ב) מספר חברי החוץ לא יעלה על עשירית ממספר חברי האקדמיה שאינם חברי חוץ. בכל שנה ייבחרו בכל חטיבה לכל היותר שני חברי חוץ.

פרק שני: ישיבות האקדמיה

האסיפה הכללית

8 (א) מליאת האקדמיה תתכנס פעמיים בשנה לפחות ותדון בעניינים הנתונים לסמכותה לפי סעיף 11 לחוק. בכל שנה תוקדש אחת הישיבות לבחירת חברים חדשים, ובעת הצורך לבחירת הנשיא וסגן הנשיא. כאשר מספר המועמדים לבחירה גדול משלושה, תוקדש הישיבה כולה לנושא זה.

(ב) כמו כן תוקדש ישיבה אחת בכל שנה לדיון בדוח השנתי של האקדמיה, בדוח הביקורת, בדוחות הכספיים ובתקציב האקדמיה.

(ג) יו"ר האסיפה הכללית הוא נשיא האקדמיה, ובהיעדרו – סגן הנשיא.

(ד) יכול שהמליאה תתכנס לישיבות נוספות, על פי החלטת מועצת האקדמיה, לשמיעת הרצאות מדעיות או לדיון בעניינים ובהתפתחויות שהמועצה סבורה שאין לדחותו. ישיבה מיוחדת של המליאה תכונס גם כל אימת שתתקבל בקשה בכתב לכך מחמישה עשר מחברי האקדמיה לפחות. המועצה תיענה לבקשה כזאת בהקדם האפשרי.

המניין החוקי בישיבות האסיפה הכללית

9 (א) המניין החוקי בישיבת האסיפה הכללית של האקדמיה הוא מחצית חברי האקדמיה הנמצאים בארץ במועד הישיבה.

(ב) באין מניין חוקי בשעה שנקבעה לישיבת האסיפה הכללית, יוכל יושב הראש לפזר את האסיפה למשך 30 דקות ולכנסה מחדש בתום הזמן הזה. ישיבת האסיפה תהיה אז חוקית בכל מספר נוכחים. באין מניין חוקי לא ייבחרו חברים חדשים, לא ייבחר נשיא או סגן נשיא, לא תיבחר ועדת ביקורת ולא יידונו שינויים בתקנון.

(ג) כל חבר שנוכחותו נרשמה כדין לפני ההצבעה ייכלל במניין החוקי הנדרש בהצבעה זו. חבר שנוכחותו נרשמה כאמור ולא השתתף בהצבעה ייחשב כמי שהצבעתו "נמנע".

הזמנות לישיבות האסיפה הכללית

10 הזמנות לישיבה של האסיפה הכללית יישלחו לחברים בדואר או בדואר אלקטרוני בהסכמתם, 21 יום לפחות לפני מועד הישיבה, ויכילו את סדר היום של הישיבה.

ישיבות סגורות ופתוחות

11 ישיבות האסיפה הכללית סגורות לקהל. בשנה שבה נבחרים חברים חדשים תתקיים ישיבה פתוחה ובה יוצגו הנבחרים לפני הציבור. מועצת האקדמיה רשאית לכנס ישיבות פתוחות נוספות.

הצבעה באסיפה הכללית

12 ההצבעה באסיפה הכללית תהיה גלויה, אלא אם כן נדרשת על פי תקנון זה הצבעה חשאית או אם חמישה חברים שאינם חברי חוץ דרשו הצבעה חשאית. ההחלטות תתקבלנה ברוב רגיל של הנוכחים בהצבעה, אלא אם כן נדרש על פי תקנון זה רוב גדול יותר. היו הקולות שקולים, יהיה ליושב הראש קול נוסף מכריע.

תוצאות ההצבעה

13 תוצאות ההצבעה יוכרזו על ידי נשיא האקדמיה. פרוטוקול מאושר על ידו ייחשב להוכחה של תוצאות ההצבעה. נבצר מן הנשיא לאשר את הפרוטוקול, יאשרו סגן הנשיא.

תוקפן של החלטות

14 תוקפן של החלטות האקדמיה לא ייפגע בשל פגם פרוצדורלי שנתגלה בדיעבד, לרבות פגם בתהליך בחירתו של חבר או אי־מסירת הזמנה לחבר.

ישיבות החטיבות

15(א) כל חטיבה תתכנס לשתי ישיבות בשנה לפחות. לפי הצורך תוקדש אחת הישיבות כולה לבחירת חברים חדשים ולבחירת יו"ר החטיבה וממלא מקומו. ישיבה זו תתקיים 30 יום לפחות לפני ישיבת המליאה המוקדשת לבחירת החברים החדשים. המניין החוקי בישיבת החטיבה הוא מחצית חברי החטיבה הנמצאים בארץ במועד הישיבה.

(ב) יו"ר החטיבה רשאי לזמן ישיבות נוספות של החטיבה, והוא חייב לזמנן בהקדם האפשרי אם חמישה מחברי החטיבה מבקשים שיעשה כן.

(ג) הזמנות לישיבה של החטיבה יישלחו לחברי החטיבה בדואר (או בדואר אלקטרוני בהסכמתם) 21 יום לפחות לפני מועד הישיבה. במקרים מיוחדים רשאי יו"ר החטיבה לקבוע כי ההזמנות תישלחנה פחות מ־21 יום לפני מועד הישיבה. בהזמנה לישיבת חטיבה יפורט סדר היום של הישיבה.

(ד) לפי הזמנת יו"ר החטיבה יוכל להשתתף ולהרצות בישיבות אלה גם מי שאינו חבר האקדמיה.

פרק שלישי: מינהל

הנשיא וסגנו

16(א) בתקנון זה, "בחירת נשיא האקדמיה" – בחירת חבר האקדמיה שהאסיפה הכללית ממליצה לנשיא המדינה למנותו לתפקיד נשיא האקדמיה.

(ב) נשיא האקדמיה וסגנו יהיו מחטיבות שונות. ככלל, תפקיד הנשיא יעבור בין שתי החטיבות לסירוגין. תקנה זו לא תחול על בחירת נשיא מכהן לתקופת כהונה שנייה.

(ג) סגן הנשיא ייבחר על ידי מליאת האקדמיה לתקופת כהונתו של נשיא האקדמיה.

(ד) לא יאוחר משנה לפני סיום תקופת כהונתם של הנשיא ושל סגן הנשיא, או בשעה שנבצר מאחד מהם או משניהם למלא את תפקידם, תבחר כל חטיבה, בהליך שיקבע יו"ר החטיבה, שלושה חברים לוועדת חיפוש שתפקידה להציע מועמדים לתפקידים המתפנים. כל חבר רשאי להציע מועמדים לכהונה בוועדת החיפוש. חברי המועצה לא יוכלו להיבחר לוועדת החיפוש. חברי הוועדה יבחרו מביניהם את יו"ר הוועדה. הוועדה רשאית להציע יותר ממועמד אחד לכל תפקיד. להחלטה בוועדה דרושים ארבעה קולות. הצעות הוועדה תימסרנה לחברים בכתב 45 יום לפחות לפני ישיבת הבחירה.

(ה) נוסף על האמור לעיל, חמישה מחברי האקדמיה רשאים להציע יחד מועמדים לשני התפקידים. הצעות אלה תימסרנה למזכירות האקדמיה 30 יום לפחות לפני ישיבת הבחירה ותישלחנה לחברי האקדמיה בדואר 21 יום לפחות לפני ישיבת הבחירה. יו"ר ועדת החיפוש ינהל את החלק של ישיבת המליאה שבו ייבחרו הנשיא וסגן הנשיא. הוא יציג הן את מועמדי ועדת החיפוש והן את המועמדים שהציעו חברי האקדמיה.

(ו) נשיא האקדמיה וסגנו ייבחרו בהצבעה חשאית, וברוב רגיל של בעלי זכות ההצבעה שנוכחותם בישיבה נרשמה כדין, לתקופת כהונה של שלוש שנים. לא קיבל שום מועמד רוב קולות בהצבעה הראשונה, תיערך הצבעה שנייה לבחירה בין שני המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגדול ביותר.

(ז) נשיא האקדמיה וסגנו לא יכהנו יותר משתי תקופות כהונה רצופות.

(ח) פסקה כהונתו של נשיא האקדמיה או של סגן נשיא האקדמיה, או נבצר מאחד מהם או משניהם למלא את תפקידם באופן קבוע, תכונס האסיפה הכללית לישיבה מיוחדת ותבחר את נשיא האקדמיה או את סגן הנשיא, לפי הצורך, על פי הוראות סעיף 7 לחוק ותקנה זו.

(ט) ככלל, א' בתשרי הוא יום כניסתם לתפקיד של הנשיא, של סגן הנשיא ושל החברים הנבחרים של המועצה.

(י) עם מינויו של נשיא חדש תסתיים כהונתו של סגן הנשיא הקודם.

יושבי ראש החטיבות וממלאי מקומם

17 (א) יושבי ראש החטיבות ייבחרו בחטיבות ברוב רגיל בבחירות חשאיות לתקופה של שלוש שנים. שלושה חברי חטיבה רשאים להציע יחד מועמד לתפקיד יו"ר החטיבה. לא קיבל שום מועמד רוב קולות בהצבעה הראשונה, תיערך הצבעה שנייה לבחירה בין שני המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגדול ביותר.

(ב) יו"ר החטיבה לא יכהן יותר משתי תקופות כהונה רצופות.

(ג) לכל יושב ראש ייבחר ממלא מקום לתקופת כהונתו בהליך שיקבע יושב הראש.

הצבעות במועצה

18 ההצבעות במועצה הן בהרמת ידיים בלבד וההחלטות יתקבלו ברוב רגיל, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון זה. היו הקולות שקולים, יהיה לנשיא קול נוסף מכריע. חתימת הנשיא או חתימת סגן הנשיא על הפרוטוקול, ובכללו ההחלטות, תשמשנה הוכחה לכאורה לנכונותו.

המניין החוקי במועצה

19 המניין החוקי בישיבות המועצה הוא שלושה.

ועדות

20 המועצה תקבע את רשימת הוועדות הקבועות הפועלות באקדמיה ותמנה את חבריהן ואת יושבי הראש שלהן לתקופת כהונה של עד שלוש שנים. יושבי ראש הוועדות לא יכהנו יותר משתי תקופות כהונה רצופות. המועצה רשאית, ביזמתה או לפי הצעת החטיבות, למנות גם ועדות אד הוק לטיפול בעניינים הקשורים בתפקידי האקדמיה או בעניינים אחרים שלדעת המועצה ראויים לבחינה על ידי ועדה. לוועדות אלה יכול להתמנות גם מי שאינו חבר האקדמיה. המועצה תמנה את נציגי האקדמיה בגופים ציבוריים, במוסדות בין־לאומיים ובגופים אחרים לפי הצורך, ויכול שגם הם לא יהיו חברי האקדמיה.

המנהל האדמיניסטרטיבי

21 (א) המנהל האדמיניסטרטיבי (להלן: המנהל) לא ישתתף בדיונים בעניין מינויו או פיטוריו ובדיונים לפי תקנה 4(ב) ולא תהיה לו

באלה זכות הצבעה.

(ב) פסקה כהונתו של המנהל או נבצר ממנו למלא את תפקידו ימנו יתר חברי המועצה ממלא מקום או מנהל בפועל עד מינוי המנהל החדש.

זכות חתימה

22 (א) בענייני מינהל וכספים תחייב את האקדמיה חתימת שני חברי המועצה, או חתימת ממלא מקום המנהל, או חתימת המנהל בפועל יחד עם חתימת אחד מחברי המועצה האחרים.

(ב) מועצת האקדמיה תהיה רשאית להסמיך מורשי חתימה נוספים מבין חברי האקדמיה ועובדיה ולקבוע את גבולות סמכותם.

סדרי העבודה

23 האסיפה הכללית תקבע, על פי הצעת המועצה, כללים והוראות לעבודתה ולעבודת החטיבות והוועדות.

פרק רביעי: ביקורת

ועדת ביקורת

24 האסיפה הכללית תבחר ועדת ביקורת, שתורכב מחברים משתי החטיבות. וועדת הביקורת תבחר את היושב ראש שלה מבין חבריה.

הזמנת מבקר

25 (א) המועצה תזמין מדי פעם, במועדים שייראו לה, אדם שאיננו עובד האקדמיה לערוך ביקורת בעניינים של מינהל האקדמיה (להלן: המבקר).

(ב) המבקר יבדוק אם המינהל פעל על פי החוק ועל פי ההוראות שנגזרו ממנו ואם רשויות האקדמיה ועובדיה נהגו לפי העקרונות של מינהל תקין.

(ג) בעת מילוי תפקידו לא יהיה המבקר כפוף לגוף או לאדם כלשהו באקדמיה ולא יהיה תלוי בהם. הנושאים שיבדוק ייקבעו בתיאום עם ועדת הביקורת.

(ד) המבקר יגיש לוועדת הביקורת דין וחשבון ויפרט בו את ממצאי ביקורתו. אם גילה ליקויים, יביא בדין וחשבון את המלצותיו לתיקונם ולמניעתם לעתיד לבוא. בד בבד יגיש המנַהל לוועדת הביקורת מסמך ובו תגובת המינהל על ממצאי הביקורת ופירוט הצעדים שבדעתו לנקוט לתיקון הליקויים שנתגלו. המועצה תביא את ממצאי הביקורת ואת תגובת המינהל לידיעת המליאה.

פרק חמישי: הוראות שונות

שינויים בתקנון

26 המליאה רשאית, ברוב של שני שלישים מבעלי זכות ההצבעה שנוכחותם בישיבה נרשמה כדין, להכניס שינויים בתקנון זה, להוסיף על הוראותיו ולגרוע מהן. התיקונים ייכנסו לתוקפם לאחר התייעצות עם השר הממונה על ביצוע חוק האקדמיה.

ביטול

27 תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשכ"ב – 1962 – בטל.
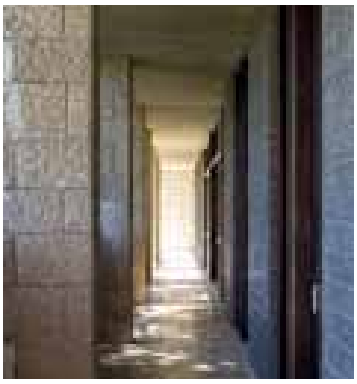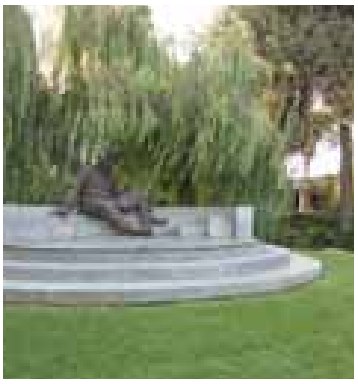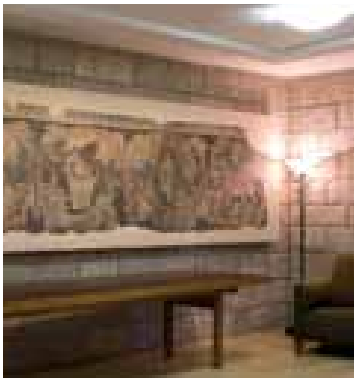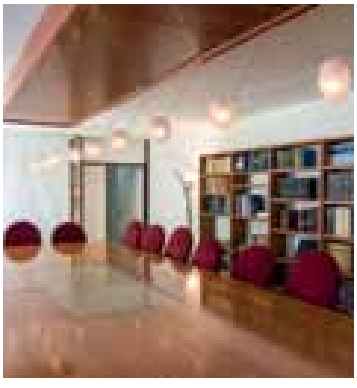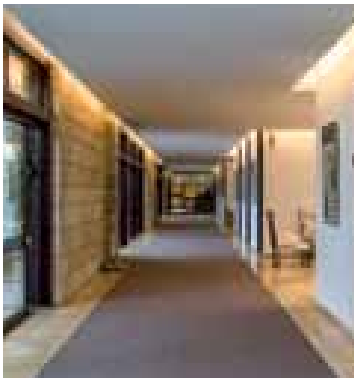
1 קת' התשכ"ב, עמ' 1495; התשל"ו, עמ' 300; התשמ"ו, עמ' 772; התשמ"ט, עמ' 1453; התשנ"ז, עמ' 816; התשנ"ה עמ' 1455; התשנ"ז, עמ' 832.